

Ultima revizuire – 11/2/21

Istoria bisericească anonimă (CPG 6034)

[deseori atribuită în mod fals lui Gelasius din Cyzicus]

Tradus de Nathanael Jensen și Robert Read din textul lui GC Hansen¹

Drepturi de autor 2017

O relatare a Sfântului Sinod de la Niceea

Despre lucrurile pe care ereticii le-au certat împotriva sfinților părinți,
și proclamarea învățării ortodoxe biruitoare

Cartea 2

- 2.1.1 „De aceea, când Constantin a fost proclamat unic împărat și a obținut puterea absolută prin ajutorul pe care i-o dăduse Dumnezeu, el a promovat interesele creștinilor din ce în ce mai mult. El a făcut acest lucru în diferite moduri, pentru că poseda o credință arzătoare, precum și un devotament adânc înrădăcinat și extrem de credincios față de Dumnezeu tuturor. Întreaga biserică de sub cer s-a bucurat de pace profundă.”²
- 2.1.2 Să ascultăm acum ceea ce este cel mai excelent plugar al agriculturii bisericești, Eusebiu iubitor de adevăr, succesorul renumitului Pamphilus, spune:
- 2.1.3 „Așadar, Licinius a urmat o cale de impietate ca cea a tiranilor fără Dumnezeu și, așa cum era de așteptat, a coborât de pe aceeași stâncă ca și ei.
- 2.1.4 Și așa zăcea mort în locul în care căzuse, dar Maximus Victor Augustus Constantinus, care excela în toate virtuțile evlavioase, împreună cu fiul său Crispus, un Cezar iubitor de Dumnezeu, care era la fel ca tatăl său în toate, au recăpătat controlul asupra ținuturilor estice și a făcut din Imperiul Roman un imperiu unit așa cum fusese înainte. Astfel a adus pacea pe tot globul, de la est la vest, peste nord și sud poli, precum și peste ecuator.
- 2.1.5 Drept urmare, omenirea nu avea de ce să se teamă că cineva îi va asupri și sărbătoreau zile de festival vesele și joviale. Totul era plin de lumină, iar cei care înainte fuseseră doborâți s-au salutat cu fețe zâmbitoare și radianți. ochi. Au cântat chiar și cântece de laudă în oraș și în țară. Ei au dat cinste îndeosebi lui Dumnezeu Împăratul lor și lui Hristos adevăratul său Fiu pentru că fuseseră învățați să facă acest lucru și apoi l-au onorat pe împăratul lor evlavios împreună cu fiii săi iubitor de Dumnezeu.

---

¹ Hansen, GC ed. Anonyme Kirchengeschichte:(Gelasius Cyzicenus, CPG 6034). GCS, NF 9. Berlin: DeGruyter, 2002.

² Hansen identifică 2.1.1 ca un citat din Gelasius of Caesarea, HE, Fragm. 9.

- 2.1.6 Au uitat totul de relele trecutului și de toată nelegiuirea și s-au bucurat de vremuri bune și se așteptau să vină vremuri și mai bune. Astfel, pretutindeni au fost introduse decrete și legi care arătau bunătatea împăratului învingător, dezvăluindu-i generozitate și adevărată evlavie.
- 2.1.7 În acest fel, după ce a curățat toată tirania, Constantin și fiii săi stăpânirea absolută asupra imperiului a fost sigură și de neegalat.”³
- 2.1.8 Acestea sunt, deci, cuvintele exacte ale istoriei bisericești pe care cel mai de încredere dintre scriitorii bisericești antici, Eusebiu Pamphili, ni le-a lăsat în urmă, zece cărți. În total, după ce îndurase atâta trudă i cercetase, punându-i socoteala din sursele simple.
- 2.1.9 El a început la venirea Domnului și s-a terminat în vremurile tocmai discutate, după mai mult decât puțină muncă. (Cum altfel ar fi putut să-și asume o sarcină atât de mare și să păstreze unitatea unei colecții atât de vaste?) După cum tocmai am spus, a depus mult efort și o vastă cantitatea de muncă.
- 2.1.10 Cu toate acestea, nimeni nu ar trebui să-și formeze o părere despre bărbat pe baza lucrurilor pretinse despre el, cum ar fi că la un moment dat a favorizat oarecum blasfemia depravată a lui Arie. Mai degrabă, ar trebui să fie încrezător că, chiar dacă a spus sau a scris unele lucruri care sunt considerate puțin ariene, nu a fost pentru că a fost de acord cu afirmația lui Arius. Părere neevlavie, ci din cauza simplității sale directe, așa cum a mărturisit și el însuși în declarația de apărare, pe care a trimis-o comunității episcopilor ortodocși, dând astfel deplină asigurare cu privire la credințele sale.
- 2.1.11 Toți cei care iau în considerare pe bună dreptate când a trăit omul își vor da seama, ca urmare, că învățăturile lui Arie nu au fost încă auzite în niciun loc și vor concluziona că el spunea adevărul. Acest lucru a fost demonstrat și la Sinodul din Niceea când a luptat împotriva nelegiuirii lui Arie în numele credinței apostolice și ortodoxe.
- 2.1.12 Dar să ne întoarcem la succesiunea evenimentelor din istoria bisericii noastre.⁴ Biserica Mântuitorului nostru Hristos în întreaga lume s-a bucurat de pace profundă, pe care Dumnezeu, Împăratul Absolut, a obținut-o prin slujitorul său Constantin și fiii săi.
- 2.1.13 După martiriul fericitului Petru, episcop al bisericii din Alexandria, care prin martiriul său a devenit desăvârșit și a primit cununa nepieritoare pentru lupta sa, biserica de acolo a rămas fără episcop timp de un an.
- 2.1.14 După acel an, Ahila a fost ales în scaunul episcopal al sfântului mucenic Petru. Ahilla era un om puternic, bun, cu minte sfântă, care s-a remarcat datorită lui

---

³ Citatul din 2.1.3-7 este din Eusebiu, HE, 10.9.5-9.

⁴ După lungă retragere din 2.1.2-11 despre Eusebiu, autorul își reia narațiunea despre progresul bisericii sub domnia lui Constantin.

evlavie evlavioasă și înțelepciune extrem de mare, așa cum se referă la noi scrierile vechi exacte. După multă convingere, l-a primit pe Arie în diaconat.

- 2.1.15 Când Ahila a murit la numai cinci luni după ce a devenit episcop, Alexandru a preluat imediat autoritatea ca episcop asupra bisericii din Alexandria. A fost un om onorabil din toate punctele de vedere pentru toți clerul și laicii bisericii. Era mic de statură, generos, elocvent și blând. El l-a iubit pe Dumnezeu, a iubit oamenii și i-a iubit pe cei săraci. A fost de ajutor și amabil cu toți, la fel de mult sau mai mult decât oricine altcineva. El însuși și el l-a numit preot pe Arie foarte aproape de el.
- 2.1.16 Pe vremea lui, bisericile se bucurau de liniște, care strălucea din ce în ce mai strălucitor pe zi ce trece și le aducea în armonie absolută unele cu altele. Această pace a fost lăudat peste tot pe pământ, spre folosul sfinților martiri. Dar diavolul nu a suportat faptul că numărul oamenilor credincioși ai bisericii creștea atât de mult din cauza închinării cerești lui Dumnezeu în interiorul ei, așa că a provocat încă o dată tumult printr-o dragoste de ceartă printre cei din biserică.
- 2.2.1 „Acel preot pe nume Arie, căruia, după cum am spus, Alexandru, episcopul Alexandriei, considerat demn de o asemenea onoare, părea a fi un om destul de evlavios, dar în realitate era un iubitor de glorie și inovație. ⁵ El a început să promoveze niște învățături ciudate despre credința în Hristos pe care nimeni nu le-a căutat sau introdus până acum.
- 2.2.2 Încercând să-l despartă pe Unicul nostru Născut Domnul Isus Hristos de natura divină de nedescris și eternă a Tatălui, el a devenit responsabil pentru mult tumult în întreaga biserică.
- 2.2.3 Dar Alexandru, desigur, cu firea lui blândă, a vrut să-l schimbe în bine pe Arius prin sfaturi adecvate, așa că pentru o vreme a decis să nu-l judece încă. Din această cauză, condiția eretică pestilențială s-a răspândit la mulți. Apoi, ca dintr-o scânteie mică, a izbucnit un mare foc.
- 2.2.4 Și răul care a început în biserica din Alexandria s-a răspândit în alte orașe și districte.
- 2.2.5 În cele din urmă, când Alexandru și-a dat seama că problema se înrăutățea, a convocat un consiliu al episcopilor sub el și l-a detronat pe Arie. El și-a explicat raționamentul colegilor săi slujitori, expunând mai degrabă pe larg situația cu privire la Arie și inspirând zel de a distruge erezia. El i-a încurajat să se pregătească în mod special pentru a fi discernțitori, scriindu-le după cum urmează:
- 2.3.1 „Către iubiții și mai onorabilii noștri colegi slujitori de pretutindeni în biserica catolică, de la Alexandru: Salutări în Domnul.

---

⁵ Unele manuscrise spun „deșertăciune” în loc de „inovație”.

⁶ Următoarea scrisoare a fost păstrată în Socrate, HE 1.6.4-30; în Atanasie, De decr. 35-37; și, conform Hansen, în Gelasius, Fragm. 10.

- 2.3.2 Întrucât biserica catolică este un singur trup și din moment ce Sfânta Scriptură ne poruncește să păstrăm legătura unității și păcii⁷, se cuvine să scriem și să raportăm unul altuia lucrurile care se întâmplă în jurul fiecăruia dintre noi, astfel încât, dacă o parte suferă sau se bucură, toți putem suferi sau ne bucurăm împreună cu ei.⁸
- 2.3.3 Prin urmare, scriem că în zona aflată sub jurisdicția noastră, oameni fără de lege care să-l atace pe Hristos, au ieșit recent să predea apostazia, ceea ce s-ar putea în mod rezonabil priviți și etichetați un precursor al Antihristului.
- 2.3.4 Aș fi preferat să mă ocup de acest fel de chestiuni în liniște pentru a distruge răul dintre apostatați în privat și pentru a preveni ca acest gen de lucruri să înainteze în alte locuri și să pângărească urechile oricărui popor nevinovat. Dar atunci Eusebiu, care se află acum la Nicomedia, crezând că poate lua în mâini chestiunile bisericesti, a abandonat biserica din Beirut pentru că și-a dorit cu gelozie biserica din Nicomedia. Deoarece nu a fost pedepsit pentru aceste acțiuni ale sale, el a devenit conducătorul acestor apostatați și și-a propus să scrie scrisori către toate părțile. Lăudându-i pentru a trage niște oameni nebănuți în această ultimă erezie care se opune lui Hristos. Pentru că știu ce este scris în lege, nu trebuie să mai tac, ci trebuie să vă raportez, în sfârșit, tuturor, ca să știți cine sunt apostatații și care sunt lozincile nenorocite ale ereziei lor și ca să nu ascultați. Dacă Eusebiu vă scrie.
- 2.3.5 Prin acești oameni, el vrea acum să-și reînvie vechile idei malefice pe care le-a ținut secret o vreme. Astfel, el face un spectacol de scris de dragul lor, dar în realitate arată că acționează de dragul său.
- 2.3.6 Aceștia sunt, deci, cei care au devenit apostatați: Arie, Ahile, Thales, Carpones, un alt Arie, Sarmates, Euzoie, Lucius, Iulius, Menas, Helladius și Gaius; precum și Secundus și Theonas, care odată erau numiți episcopi.
- 2.3.7 Acestea sunt felurile de lucruri pe care le-au inventat și vorbesc contrar Scripturilor: „Dumnezeu nu a fost întotdeauna Tată; mai degrabă, a fost un timp când Dumnezeu nu era Tată. Cuvântul lui Dumnezeu nu a existat întotdeauna; mai degrabă, el a luat ființă [γλυφομαι] din ceea ce nu a existat. Dumnezeu, care a existat, a făcut pe unul care nu a existat din ceea ce nu a existat. Prin urmare, el nu a existat întotdeauna. Fiul este o creatură [κτίσμα] și un produs [ποίημα]. El nu este asemănător [ὅμοιος] în esență [οὐσία] cu Tatăl și prin fire [φύσις] nu este nici adevăratul Cuvânt al Tatălui, nici adevărata sa înțelepciune; mai degrabă, el este unul dintre produsele create. Numai printr-o utilizare greșită a termenilor este numit „Cuvânt” și „Înțelepciune”.
- 2.3.8 Căci El însuși a luat ființă prin cuvântul lui Dumnezeu și prin înțelepciunea care este în Dumnezeu, prin care Dumnezeu a făcut toate lucrurile, inclusiv pe El. Prin urmare, el este mutabil și supus schimbării în ceea ce privește natura sa, la fel ca toate ființele raționale.

---

⁷ Cf. Efeseni 4:3.

⁸ Cf. 1 Corinteni 12:26.

- 2.3.9 Cuvântul este străin de, diferit de și separat de esența lui Dumnezeu, iar Tatăl nu poate fi descris de Fiul. Cuvântul nu-L cunoaște pe Tatăl perfect sau exact și nici nu-l poate vedea desăvârșit, căci Fiul, așa cum este, nici măcar nu-și cunoaște propria esență. El a luat ființă de dragul nostru, pentru ca Dumnezeu să poată crea-ne prin el, ca printr-o unealtă. El nu ar fi apărut dacă Dumnezeu nu a vrut să ne facă.
- 2.3.10 Într-adevăr, când cineva i-a întrebat dacă este posibil ca Cuvântul lui Dumnezeu să cadă așa cum a căzut diavolul, ei au răspuns fără teamă: „Da, ar putea, pentru că are o natură mutabilă pentru că este făcut și creat”. Ne-am reunit apoi cu aproximativ o sută de episcopi din tot Egiptul și Libia și l-am anatemat pe Arie și cercul său interior⁹ care spun aceste lucruri și care acționează cu nerușinare în aceste chestiuni, precum și cei care îi urmează.
- 2.3.11 Eusebiu și susținătorii săi apropiați, însă, i-au salutat și au încercat cu nerăbdare să-și îmbine minciuna cu adevărul și impietatea cu evlavia. Dar ei nu vor reuși, căci adevărul va birui,¹⁰ și nu există nicio „părtașie între lumină” și întunericul”, și nici nu există „nici o înțelegere între Hristos și Belial” [2 Corinteni 6:14-15].
- 2.3.12 Cine a auzit vreodată asemenea lucruri? Sau cine, după cum le aude acum, nu se miră, astupându-și urechile ca să nu mai audă aceste cuvinte murdare? Cine îl aude pe Ioan spunând: „La început a fost Cuvântul” [Ioan 1:1] și nu-i condamnă pe cei care spun: „El nu a existat întotdeauna”? Sau cine aude în Evanghelia Sa „Fiul Unul-Născut” [Ioan 1:18] și „prin El toate au fost făcute” [Ioan 1:3], și nu-i urăște pe cei care spun că El este unul dintre produse? Cum ar putea el să fie unul dintre lucrurile care au apărut prin el? Sau cum ar putea fi un singur născut cel care, după ei, este numărat cu toate lucrurile? Cum ar putea el să fie din lucruri care nu existau, când Tatăl spune: „Inima mea s-a revărsat cu un Cuvânt bun” [Psalmul 45:1, LXX 44:2] și „V-am născut din pântec înainte de steaua dimineții” [Psalmul 110:3, LXX 109:3]?
- 2.3.13 Sau cum ar putea cel care este chipul și reflectarea perfectă a Tatălui, care spune: „Cine M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl” [Ioan 14:9], să aibă o esență diferită de [ἀνόμοιος] a Tatălui? Dacă Fiul este Cuvântul și Înțelepciunea lui Dumnezeu, cum de nu a existat întotdeauna? Este ca și cum ar spune că a fost un timp când Tatăl era neraționat [ἄλογος] și neînțelept [ἄσοφος].
- 2.3.14 Cum ar putea cel care însuși zice: „Eu sunt în Tatăl și Tatăl este în Mine?” [Ioan 14:10] și „Eu și Tatăl suntem una” [Ioan 10:30] și care spune prin profet: „Iată, Eu sunt și nu mă schimb” [Maleahi 3:6], fii mutabil și supus modificării? Chiar dacă cineva poate interpreta pasajul ca referindu-se la Însuși Tatăl, el se aplică totuși mai ușor pentru Cuvânt, deoarece, deși s-a făcut om, nu s-a schimbat. Mai degrabă, așa cum a spus apostolul: „Isus Hristos este același ieri, astăzi,

---

⁹ greacă τοὺς περὶ Ἀρείων.

¹⁰ 1 Esdra 3:12 (LXX).

și în veci” [Evrei 13:8]. Ceea ce, deci, i-a convins să spună că El a luat ființă de dragul nostru, chiar dacă Pavel spune: „Toate lucrurile există pentru El și prin El” [Evrei 2:10]?¹¹

2.3.15 Nu trebuie să fim surprinși de declarația lor hulitoare că Fiul nu-L cunoaște pe Tatăl pe deplin, pentru că în momentul în care s-au hotărât să lupte împotriva lui Hristos, ei au lăsat deoparte cuvintele lui: „Așa cum Tatăl Mă cunoaște, și eu știu Tatăl” [Ioan 10:15]. Dacă de fapt Tatăl Îl cunoaște pe Fiul doar parțial, atunci rezultă că Fiul nu-l cunoaște pe Tatăl în totalitate. Dar dacă este incorect să spunem aceasta, iar Tatăl Îl cunoaște pe Fiul pe deplin, atunci rezultă că, așa cum Tatăl își cunoaște propriul Cuvânt, tot așa și Cuvântul îl cunoaște pe propriul Tată, al cărui Cuvânt este.

2.3.16 Spunând aceste lucruri în explicarea Sfințelor Scripturi, le facem de multe ori de rușine, iar ei, la rândul lor, se tot schimbau ca cameleonii, străduindu-se să aducă asupra lor consecința care a fost scrisă: „Când un nelegiuit omul merge în adâncurile răului, devine disprețuitor.” [Proverbe 18:3]. Într-adevăr, au apărut anterior multe erezii care au căzut în nebulie când au devenit mai îndrăznețe decât ar fi trebuit. Dar acești oameni, care prin toate sloganurile lor

au încercat să distrugă divinitatea Cuvântului, au justificat acele erezii în comparație, fiind mai aproape de Antihrist. Din acest motiv, ei au fost alungați public din biserică și anatematizați de către biserică.

2.3.17 Prin urmare, suntem întristați de distrugerea lor, mai ales că, deși ei au înțeles la un moment dat învățăturile bisericii, acum s-au îndepărtat de ele. Dar nu suntem șocați, pentru că acest lucru s-a întâmplat cu Hymenaeus și Filetus și, înaintea lor, lui Iuda, care l-a urmat pe Mântuitor, dar mai târziu a devenit un trădător și un apostat.

2.3.18 Nu am fost lăsați neinformați despre astfel de oameni; mai degrabă, Domnul a prezis: „Aveți grijă să nu vă înșele nimeni. Căci mulți vor veni în numele Meu și vor zice: „Eu sunt el!” și „a venit vremea”, și ei vor înșela pe mulți. Prin urmare, nu-i urmați.¹² Pavel, care a învățat aceste lucruri de la Mântuitorul, a scris: „În vremuri de mai târziu, unii va abandona credința sănătoasă și va acorda atenție spiritelor înșelătoare și învățăturilor demonilor, care resping adevărul.”¹³

2.3.19 De aceea, de vreme ce Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos însuși a dat porunci cu privire la astfel de oameni și i-a arătat prin apostol, noi, cei care le-am auzit din prima mână nelegiuirea, am anatematizat astfel de oameni, așa cum am spus mai înainte, proclamând că sunt străini [ἀλλότριου] ¹⁴ la biserica catolică și credință.

¹¹ Pavel a fost considerat aproape universal autorul Epistolei către Evrei în biserica primară.

¹² O combinație a Matei 24:4-5 și Luca 21:8.

¹³ O combinație a 1 Timotei 4:1 și Tit 1:14.

¹⁴ Acest cuvânt a fost folosit și de către arieni pentru a indica faptul că esența Fiului nu era aceeași cu cea a Tatălui.

2.3.20 De aceea, ți-am dat această explicație, iubit și prea onorabil om slujitori, ca să nu primiți pe niciunul dintre ei dacă ar veni la voi în graba lor, nici să vă convingeți dacă Eusebiu sau altcineva scrie despre ei. Întrucât suntem creștini, ar trebui să ne îndepărtăm de toți cei care vorbesc și gândesc împotriva lui Hristos și astfel să luptăm împotriva lui Dumnezeu și a sufletelor stricate. Nici măcar nu ar trebui să salutăm astfel de oameni, ca nu cumva să devenim participanți la păcatele lor, așa cum a proclamat fericitul Ioan.¹⁵ Salutați frații împreună cu voi. Cei cu mine vă trimit salutările lor.

2.3.21 Preoții Alexandriei:

Eu, preotul Colluthos, sunt de acord cu lucrurile scrise aici și cu depozitia lui Arie și a celor care s-au comportat cu nelegiuire împreună cu el.

La fel, preotul Alexandru	La fel, Dioscor preotul
La fel, Dionisie preotul	La fel, Eusebiu preotul
La fel, preotul Alexandru	La fel, preotul Sila
La fel, Harpocraton preotul	La fel, preotul Agaton
La fel, Nemesius preotul	La fel, Longus preotul
La fel, Silvan preotul	La fel, Piröus preotul
La fel, Apis preotul	La fel, Proterie preotul
La fel, Pavel preotul	La fel, preotul Cirus

Diaconii Alexandriei:

La fel, Ammonius diaconul	La fel, Macarie diaconul
La fel, Pistus diaconul	La fel, Atanasie diaconul
La fel, Eumenes diaconul	La fel, Apollonius diaconul
La fel, Olimpius diaconul	La fel, Aftonie diaconul
La fel, Atanasie diaconul	La fel, Macarie diaconul
La fel, Pavel diaconul	La fel, Petru diaconul
La fel, Amyntianus diaconul	La fel, Gaius diaconul

Preotii Marii:

La fel, preotul Apolo	La fel, Ingenius preotul
La fel, preotul Amona	La fel, Dioscor preotul
La fel, Sostras preotul	La fel, Theon preotul
La fel, Tyrannus preotul	La fel, Copres preotul
La fel, preotul Amona	La fel, Orion preotul
La fel, Serenus preotul	La fel, Didimus preotul
La fel, Heracles preotul	La fel, Boccon preotul
La fel, preotul Agaton	La fel, Ahila preotul

---

¹⁵ 2 Ioan 10-11.

Diaconii Marii:

La fel, Sarapion diaconul
La fel, Didymus diaconul
La fel, Maurus diaconul
La fel, Comon diaconul
La fel, Trifon diaconul
La fel, Didymus diaconul
La fel, Seras diaconul
La fel, Hierax diaconul

La fel, Justus diaconul
La fel, Dimitrie diaconul
La fel, Marcus diaconul
La fel, Alexandru diaconul
La fel, Ammonius diaconul
La fel, Ptollarion diaconul
La fel, Gaius diaconul
La fel, Marcus diaconul”

- 2.3.22 După ce Alexandru a scris astfel de lucruri colegilor săi slujitori din fiecare oraș, situația s-a înrăutățit. Când împăratul Constantin a aflat acest lucru, sufletul său a fost profund întristat și a considerat problema ca fiind nenorocirea lui personală. Imediat grăbindu-se să stingă răul care fusese aprins, împăratul a trimis scrisori lui Alexandru și Arie printr-un om de încredere, episcopul Cordovei (una din orașele Spaniei), pe care împăratul îl iubea și îl cinstea în cinste¹⁶.
- 2.4.1 „Către Alexandru și Arie, de la Victor Constantinus Maximus Augustus: Înțeleg că temeiul prezentei dispute este acesta: Când tu, părinte Alexandru, ai întrebat cum a înțeles fiecare dintre preoții tăi un anumit pasaj din lege, sau mai bine zis, te-ai întrebat despre un detaliu lipsit de sens al disputei, atunci tu, Arius, ai răspuns fără gânduri într-un fel nu ar fi trebuit să te gândești niciodată în primul rând sau, odată ce te-ai gândit, ar fi trebuit să taci.
- 2.4.2 Din cauza acestui dezacord care a apărut între voi, armonia a fost anulată, iar poporul sfânt a fost împărțit în două și despărțit de unitatea sa. corp comun. Prin urmare, fiecare dintre voi deopotrivă ar trebui să vă expună părerea și apoi să acceptați orice își propune pe bună dreptate tovarășul vostru de serviciu.
- 2.4.3 Ce vreau să spun prin asta? Nu era potrivit să întreb despre astfel de lucruri în primul rând și nici să dau un răspuns atunci când sunt întrebați. Nicio lege nu impune astfel de anchete; mai degraba, dezbateră inactivă neproductivă le introduce. Chiar dacă ar trebui să aibă loc o astfel de anchetă Din cauza unei contemplații a naturii, cineva ar trebui totuși să o țină închisă în mintea sa și să nu o dezvăluie neplăcut la consiliile publice sau să o spună fără gânduri pentru toate să audă. Câți oameni pot înțelege cu acuratețe sau explica suficient așa ceva subiecte grozave și dificile?”
- 2.4.4 Puțin mai târziu, el a scris: „De aceea, nu ar trebui să vorbim prea mult despre astfel de contează. În caz contrar, fie nu vom putea explica problema din cauza slăbiciunii naturale, fie intelectul lent al ascultătorilor și al celor care învață nu va înțelege cu exactitate ceea ce spunem. ¹⁷ În ambele cazuri, oamenii de rând ar ajunge inevitabil

---

¹⁶ Această scrisoare se păstrează și în Eusebiu, Vita Constantini 2,64-72 cu 5 paragrafe în plus la început și câteva diferențe minore, dintre care unele vor fi remarcate. Aceeași formă se găsește la Socrate. Hansen mai spune că următoarea scrisoare este preluată de la Gelasius, HE, fragmentul 10.

¹⁷ Hansen afirmă că textul grecesc al acestei propoziții este corupt. Această traducere reflectă modificarea sa.

- în blasfemie sau schismă". Mai târziu, el spune: „Nu este considerat adecvat și nici cu totul legal să nu fii de acord.
- 2.4.5 Permiteți-mi să vă atrag atenția un exemplu banal. Presupun că știți că filozofii, deși toți aderă la un set de principii, totuși adesea nu sunt de acord cu privire la anumite detalii ale concluziilor lor. Cu toate acestea, deși sunt împărțiți la nivel de înțelegere, ei sunt încă de acord unul cu celălalt în unitatea setului lor de principii. Din moment ce acesta este cazul, cu cât este mai potrivit pentru tine, ¹⁸ cel numit slujitori ai puternicului Dumnezeu, să fie de acord între ei într-un asemenea principiu de religie?
- 2.4.6 Așa că să examinăm ceea ce s-a spus cu un raționament atent și să reflectăm la el mai mult în alegere. Este corect că, din cauza câtorva certuri între voi despre cuvinte goale, frații se împotrivesc fraților, copiii se opun părinților, ¹⁹ iar unitatea onorabilă este împărțit de dezacorduri nelegiuite din cauza voastră doi?
- 2.4.7 Să ne ferim în mod deliberat de ispitele diavolului. Dumnezeu nostru puternic, Mântuitorul tuturor, a extins lumina pentru ca toți să o împărtășească. Sub providența lui, îngăduie-mi, slujitorul Celui Atotputernic, să pun capăt acestei necazuri, astfel încât, prin declarația mea, slujire și o îndemnare hotărâtă v-aș aduce pe voi, ²⁰ poporului Său, în sfânta părtășie a unității.”
- 2.4.8 Mai târziu a scris, ²¹ „În ceea ce privește providența divină, să fie între voi o singură credință, o singură înțelegere și o singură înțelegere despre Cel Atotputernic. Dar în ceea ce privește lucrurile pe care le discutați în detaliu unul cu celălalt în timpul întrebărilor voastre banale, dacă nu ajungeți la o singură concluzie, ele ar trebui să rămână în propriul vostru cap, ținute ascunse în adâncurile secrete ale minții voastre. Într-adevăr, să fie o prietenie comună remarcabilă, credință adevărată, cinstea față de Dumnezeu și respectarea legii rămâne neclintită printre voi.
- 2.4.9 Reveniți la a vă arăta prietenie și favoare unul față de celălalt. Îmbrățișează întregul popor încă o dată. Când v-ați curățat propriile suflete, recunoașteți-vă unii pe alții ca frați încă o dată, căci prietenia este adesea plăcută după o situație plină de ură odată ce s-a împăcat.
- 2.4.10 Așadar, redă-mi zilele liniștite și nopțile odihnitoare, ca de acum înainte și eu să mă bucur de plăcerea luminii curate și de bucuria unei vieți liniștite.
- 2.4.11 Dacă nu, va trebui să mă întristez și să-mi țin lacrimile tot timpul, iar viața mea nu va fi senină. Căci dacă chiar și poporul lui Dumnezeu (mă refer la tovarășii mei slujitori) a devenit atât de divizat de dispute nedrepte și vătămătoare unul cu celălalt, cum pot eu, în cele din urmă, să-i reunească cu raționament?

---

¹⁸ Pe baza textului lui Eusebiu, Hansen schimbă „tu” în „noi”.

¹⁹ Hansen notează că expresia „copiii se opun părinților” este o adăugare a autorului anonim.

²⁰ Relatarea lui Eusebiu nu are „tu” aici, ceea ce Hansen afirmă că este lectura mai bună.

²¹ Câteva paragrafe au fost omise (vezi Vita Const. 71.5-6).

- 2.4.12 Ascultă ca să înțelegi adâncimea durerii mele în această chestiune. Am poposit recent în orașul Nicomedia cu intenția de a mă grăbi imediat spre Est. Dar în timp ce mă grăbeam spre tine și eram aproape deja acolo, vestea despre această problemă mi-a aruncat planurile în direcția opusă, astfel încât să nu fiu nevoită să văd cu ochii lucruri pe care nu credeam că ar fi putut să le audă urechile mele.
- 2.4.13 De acum înainte, deci, reînnoind armonia dintre voi, redeschideți-mi calea către Răsărit pe care ați închis-o prin disputele voastre unii cu alții. Dă-mi voie să fac destul de curând cu plăcere să vă vizitez împreună cu toate celelalte comunități și să-i mulțumim Celui Atotputernic prin discursuri elogioase pentru armonia și libertatea pe care le împărtășim cu toții.”
- 2.4.14 Așa erau avertismentele admirabile și înțelepte ale scrisorii împăratului, dar răul a învins zelul împăratului și credibilitatea celui care a predat scrisoarea.
- 2.5.1 De aceea, când împăratul a văzut că biserica era în dezordine, a convocat un sinod ecumenic, trimițând scrisori prin care îndemna episcopii din toate părțile să se întâlnească la Niceea în Bitinia. A fost în luna a șasea a celui de-al șaisprezecelea an al domniei sale când a întreprins cu zel aceste eforturi pentru pacea bisericească.²²
- 2.5.2 Au venit episcopi din multe provincii și orașe. Eusebiu Pamphili spune următoarele despre ei în cartea a treia a vieții lui Constantin: „Cei mai de seamă slujitori ai lui Dumnezeu se adunaseră din toate bisericile din Europa, Africa și Asia.
- 2.5.3 O casă de rugăciune, parcă lărgită de Dumnezeu, ținea sirieni, ciliceni, feniceni, arabi, palestinieni, egipteni, tebani, libieni și mesopotamieni. Un episcop persan a fost prezent la consiliu, nici compania nu a dorit un scit. Pontul, Asia, Frigia și Pamfilia și-au trimis cei mai buni oameni. Mai mult, la întâlnire au participat traci, macedoneni, ahei și epiroți, care locuiesc departe. Chiar însuși foarte celebratul Hosius al Spaniei, acționând în locul episcopului Silvestru al Marii Rome, împreună cu preoții romani Vito și Vincent, s-au așezat în consiliu cu mulți alții.
- 2.5.4 Episcopul actualei capitale [Bizațul], Metrophanes, a lipsit din cauza bătrânețea lui, dar preoții săi au fost prezenți pentru a-l reprezenta. Unul dintre acei preoți a fost Alexandru, care a devenit episcop al aceluia oraș după el.
- 2.5.5 De la începutul timpurilor, singurul împăratul Constantin a prezentat o asemenea coroană, țesută cu o legătură de pace, Mântuitorului său Hristos, ca o jertfă de mulțumire potrivită divină pentru biruința împotriva dușmanilor săi în război, adunând laolaltă această imagine. a companiei apostolice din timpul nostru.
- 2.5.6 Căci se spune că și în zilele apostolilor s-au adunat „oameni cu frică de Dumnezeu din orice neam de sub cer”, după Faptele Apostolilor, printre care

---

²² Aderarea lui Constantin ar putea fi datată cu diverse evenimente de la 306 la 310, făcând datarea acestei afirmații incertă, dar în limitele unor date rezonabile.

erau „partieni, medii și elamiții” [Fapte 2:5, 9], dar adunarea lor lipsea prin faptul că nu toți erau slujitori ai lui Dumnezeu. În cazul prezentei companii, însă, numărul episcopilor a depășit trei sute, iar numărul preoților, diaconi și mulți alți însoțitori care i-au însoțit era dincolo de socoteală.

- 2.5.7 Unii dintre acești slujitori ai lui Dumnezeu erau renumiți pentru cuvintele lor înțelepte; alții erau renumiți pentru stilul lor de viață strict și rezistența răbdătoare; încă alții aveau o manieră blândă. Unii dintre ei au fost respectați datorită mulțimii lor; alții radiau de tinerețe și spirit înalt; încă alții tocmai își începuseră serviciul ministerial.
- 2.5.8 Împăratul a poruncit ca în fiecare zi să li se furnizeze hrană tuturor din belșug.²³ Iată ce a relatat Eusebiu Pamphili despre cei care s-au adunat acolo.
- 2.6.1 După ce împăratul a ținut o sărbătoare în cinstea victoriei sale împotriva lui Licinius, el însuși a mers și el în Niceea. A doua zi, toți episcopii s-au adunat. Împăratul a sosit după ei. Când a intrat, a stat în centru și nu s-a așezat până când episcopii i-au făcut semn, atât de mare reverență și respect pentru acești oameni a umplut l.
- 2.6.2 Atotlăudatul împărat a oferit un cuvânt de încurajare și de învățătură dând laudă, slavă și mulțumire Dumnezeului tuturor celor care au dat cu bunăvoință atât de mari lucruri pentru el. El a spus următoarele:²⁴
- 2.7.1 „Neprihănirea înfloritoare a lui Dumnezeu Atotputernicul a pavat multe căi remarcabile în folosul omenirii, dintre care nu în ultimul rând calea extraordinară și strălucitoare pe care a pregătit-o pentru noi toți în punctul principal al legii sfinte a bisericii sale catolice mai mult decât orice minune: credința, care este locuința Domnului.
- 2.7.2 Vedem că locuința lui ajunge până la stelele strălucitoare și, deși lucrarea abia începe, știm că porunca lui Dumnezeu și-a plantat temelile atât de adânc și de sigur, încât toată lumea o percepe.
- 2.7.3 Mai mult decât atât, din partea de sus a acestei locuințe, care se află deasupra tuturor, o netedă iar calea plană, iluminată de lumină puternică, se extinde până la sfârșitul acestei vieți. Doisprezece stâlpi, mai strălucitori decât zăpada și neclintiți pe temelia credinței, veșnic sprijină, prin puterea naturii divine a Mântuitorului nostru, peretele din față al locuinței sale, care este împodobit cu o pecete asemănătoare stelelor.

---

23 Citatul de la 2.5.2-8 este preluat din Eusebiu, Vita Const., 3.7-9.

24 Discursul următor este introdus de „ceva ca acesta” (ὡδὲ πως) și a fost de obicei luat ca o relatare fictivă a autorului. Hansen subliniază observațiile preliminare din Theodoret în sprijinul acestui lucru și presupune că adresa provine de la Filip de Side. Totuși, autorul, ca și Eusebiu, folosește ὡδὲ πως de mai multe ori pentru a introduce un citat direct, chiar și un citat biblic. Deci, autorul anonim pare să înfățișeze acest lucru ca într-adevăr un discurs despre Constantin însuși s-a adresat Sinodului de la Niceea.

- 2.7.4 Arhitectul acestei clădiri puternice, când am primit credința neprihănită a sufletului, a pus în mintea sa maiestuoasă lege nemuritoare. Cine dorește să intre pe porțile ei nu are nevoie de nimic decât de o dorință sfântă și evlavioasă condusă de încrederea singulară a unei minți pure.
- 2.7.5 Planul Mântuitorului a adăugat strălucire minunată acestei clădiri ca decor. Ceea ce vreau să spun este: înăuntru, credința umană este cinstită prin toate curțile casei Domnului cu coroane, adună rodul nemuririi, dezvăluie produse curate ale vieții umane, și le face să se manifeste. Afară, gloria cerească, de asemenea încoronată, concepe premii pentru concursul care începe constant, sau mai bine zis crește, și premiile împodobesc finalizarea totală a acestei clădiri cu laudele cuvenite.
- 2.7.6 Doi paznici veghează asupra acestei case a Domnului. Frica de Dumnezeu se opune ambiției unora ca un avertisment, iar lauda lui Dumnezeu este întotdeauna alături pentru cei care gândesc corect, o recompensă pentru înțelegerea lor. Când ambii paznici stau în fața ușilor locașului preasfânt, ușile larg deschise întâmpină neprihănirea și aceasta rămâne netulburată locuind înăuntru. Nedreptatea poate nici măcar să nu se apropie de ușă; este alungat și închis din această casă.
- 2.7.7 Onorabile frați demni de laudă, aceste fapte clare m-au condus la strălucirea luminii veșnice, nemuritoare, pentru ca, chiar dacă stau departe, credința clintită a sufletului meu să nu mă facă inapt pentru adevăr.
- 2.7.8 Dar ce ar trebui să afirm mai întâi – imaginea fericită închisă în sânul meu sau beneficiile divine pe care mi le-a acordat Dumnezeu Atotputernicul? Dintre multele sale fapte, este suficient să spun că Dumnezeul nostru însuși, Tatăl tuturor lucrurilor, a făcut pe bună dreptate eul meu smerit să se supună Lui.
- 2.7.9 Credeți-mă, onorabili frați, și acceptați-mi cuvintele cu o credință fără prejudecăți. Chiar dacă mintea mea, saturată de binecuvântări divine, pare fericită și, prin urmare, capabilă să aducă o laudă excelentă, garanția mea de adevăr demonstrează totuși clar că nici vocea, nici limba nu pot face în mod adecvat ceea ce poruncește mintea și pentru bine.
motiv.
- 2.7.10 Deoarece marile sale binecuvântări sunt nemăsurate, mintea, oricât de înaltă este, ajunge până departe deasupra tărâmului fizic. Dar limba, limitată în ceea ce poate exprima și, prin urmare, aproape inutilă, rămâne cu totul tăcută. Cine dintre noi s-ar gândi atât de grăbit că el rostește un cuvânt atât de încrezător în sine și pretinde cu îndrăzneală că poate vorbi cu ușurință și desăvârșit o laudă glorioasă și vrednică a lui Dumnezeu, care poate face toate lucrurile, care a creat toate lucrurile bune?
- 2.7.11 Dacă cineva s-ar gândi doar la măreția celui care i-a rânduit nașterea, și-ar da seama cu siguranță că nu poate găsi nimic de spus care să fie vrednic de Dumnezeu.
- 2.7.12 Prin urmare, despre ce ar trebui să vorbesc, devotat și umil așa cum sunt, în afară de ce Cuvântul adevărat al lui Dumnezeu demonstrează? O reverență profundă ar trebui să contemple în mod clar

măreția Cuvântului; dacă este capabil să ajungă la lucrurile spuse despre Cuvânt, atunci nicio eroare nu o va face să scape.

- 2.7.13 Dacă eu, tovarășul tău slujitor, aș fi avut destulă abilitate să vorbesc în laudă despre acele lucruri care merită să fie proclamate, pe care Mântuitorul nostru divin, păzitorul tuturor lucrurilor, demonstrată prin voința sa divină calmă când a venit prima dată. S-a demtat de dragul nostru să primească un trup curat de la o fecioară ca loc de locuit. În acest fel și-a dovedit compasiunea față de toți oamenii.
- 2.7.14 Deci de unde să încep? Cu învățătura și demnitatea lui? Sau cu învățăturile lui Dumnezeu, despre care s-a dovedit a fi singurul învățător, fără ca cineva să-l fi învățat? Sau cum, prin providența sa, mulțimi atât de mari, care nu puteau fi numărate, au fost înprospătate printr-o cantitate mică de hrană – foarte puțină pâine și doar doi pești?
- 2.7.15 Prin providența sa divină, el l-a înviat și pe Lazăr cu un toiag scurt după moartea sa și l-a adus înapoi în lumina strălucitoare.
- 2.7.16 Cum ar trebui să vorbesc despre natura sa divină pură prin care a văzut că o femeie suferea în secret de o boală și, după ce a lăsat-o doar să-l atingă, a readus-o la sănătate, fără boală?
- 2.7.17 Cine ar putea vorbi în mod adecvat despre fapta sa nemuritoare prin care s-a restaurat brusc putere prin vindecare divină cuiva slăbit de o boală constantă, prelungită, care zăcea cu membrele întinse larg, iar bărbatul și-a așezat pe umeri chiar saltea pe care stătuse și a alergat prin orașul natal și prin regiune, oferind laude mulțumitoare?²⁶
- 2.7.18 Sau al pasului său divin sigur în timp ce lega marea furtunoasă, mergând și călcând pe ea, și cu pașii lui dumnezeiești a făcut solid lichidul mării adânci și a trecut drept prin mijlocul mării, nelimitat în adâncime, ca și cum era pământ?²⁷
- 2.7.19 Sau a îngăduirii sale blânde prin care el, biruitor în toate, a biruit insolența maselor nesăbuite și, îndepărtându-le de departe sălbăticia cucerită, le-a supus legii?
- 2.7.20 Sau despre lucrările strălucitoare și mărețe ale naturii sale divine prin care trăim, în care găsim plăcere — noi, care nu numai că sperăm în fericirea viitoare, dar într-un fel o avem deja?
- 2.7.21 Ce mai îndrăznesc să spun, având în vedere slaba mea pregătire pentru acest discurs, cu excepția următoarele, pe care sufletul meu curat devotat ar trebui să le înțeleagă: cum se raportează Dumnezeu Atotputernicul, care locuiește în ceruri, cu întreaga rasă umană și mai ales cu nobilii

---

²⁵ Cf. Matei 9:20-22.

²⁶ Cf. Marcu 2:1-12; Ioan 5:5-15.

²⁷ Cf. Matei 14:22-33.

neprihănire mai presus de orice laudă, căci chiar și Duhul Său Sfânt s-a învrednicit să ia un trup, trăiește în ea și astfel acordă mântuirea trupurilor umane.

- 2.7.22 Prin urmare, din moment ce dușmanii noștri nemăsurați de nebuni, ca învăluiți de ceață, nu pierd timpul în a-și răspândi interpretările otrăvitor de perverse cu privire la aranjamentul cel mai sfânt mântuitor al lui Dumnezeu Atotputernic, voi încerca să explic pe scurt cât de mult suflet devotat credincios debordează de cuvinte.
- 2.7.23 Ezețiile acestor păgâni îi fac atât de nerușinați, încât nu se tem să spună cu sacrilegiu că Dumnezeu Atotputernicul nu a făcut și nici nu a vrut să facă toate lucrurile. descris în legea lui sfântă.
- 2.7.24 Ce declarație sacrilegă! Merită orice pedeapsă excesivă împotriva sa.
Cu adevărat nebun și nesăbuit, dorește să ascundă gloria acestei binecuvântări divine, glorie pe care nicio ființă umană nu o poate înțelege.
- 2.7.25 Ce calitate este mai potrivită pentru Dumnezeu decât puritatea? Puritatea a ieșit din relațiile sale sfinte cu sursa neprihănirii, a inundat întreaga lume și a arătat omenirii efectele virtuților sale sfinte. La început au crezut că aceste virtuți sunt ostili lor, așa că au suferit soarta asirienilor, care au dat un exemplu prost. Celelalte popoare erau hotărâte să-i sprijine.
- 2.7.26 În această situație, pe măsură ce o cercetăm cu considerația noastră, vedem că compasiunea divină a lui Dumnezeu Mântuitorul nostru cooperează, căci zi de zi și an de an i-a chemat pe mulți dintre ei, cândva mânați de înțepătura de foc a nebuliei, să se întoarcă la vindecarea răbdătoare a Mântuitorului. O astfel de mare binecuvântare este totuși incapabilă de a aduce beneficii celorlalți, pentru că oamenii nu sunt conștienți de puterea lui Dumnezeu de a înălța vreun popor și, odată înălțat, face se asigură sau din nou le dărmă și le dizolvă.
- 2.7.27 Cu toate acestea, istoria omenirii s-ar fi dovedit și mai rău dacă Dumnezeu Atotputernicul nu ar fi făcut-o hotărât să gestioneze toate lucrurile cu voia sa divină tăcută. Nebunia umană ar fi fost mai răspândită, aroganța umană nelimitată ar fi corupt toate sufletele și multe alte lucruri care își îndeplinesc propria funcție în funcționarea universului nu ar fi putut apărea.
- 2.7.28 Mai degrabă, toate lucrurile împreună ar fi pierit rapid din cauza ignoranței lor cu privire la divin. Crima de invidie și gelozie nu ar fi rămas limitată la câțiva oameni. Mai degrabă, nimeni nu ar fi fost scăpat de această gelozie, căci diferitele superstiții ar fi devenit atât de mari și largi în sufletele omenești încât, ca urmare a nerușinării lor, această lumină strălucitoare a noastră ar fi fost ascunsă, astfel încât să nu beneficieze niciodată. din ea.
- 2.7.29 Prin urmare, niciun cuvânt rostit nu-mi poate smulge credința din suflet, căci atunci când nimic rău nu împiedică credința, o însoțește o putere desăvârșită – Cuvântul viu al adevărului, singurul Atotputernic, paznicul tuturor lucrurilor, protectorul mântuirii noastre. Așa că pare, într-un fel, că

dă folosirea Cuvântului Său sfânt pentru a păstra cunoașterea Eliberatorului și pentru a ne acorda lumină clară.

- 2.7.30 De ce, atunci, toate națiunile păgâne încă nu reușesc să perceapă lumina cerească și astfel disprețuiește pe Sfântul glorios, în schimb urmărește pe cel pământesc, care nu are substanță adevărată, nici splendoare curată și strălucitoare și nici autoritate divină cerească?
- 2.7.31 Ce faptă revoltătoare! Nici acum ei nu renunță la necredințioșia lor, nu se uită la ceea ce este drept și nu observă că cedează la o înșelăciune jalnică. Ei nu încetează să-i pătească splendoarea cu lucrările lor lumești murdare, sfîțîind lemn, piatră, bronz, argint, aur și alte asemenea materiale pămîntești pentru cult. Ei promit speranță de viață prin ei și construiesc temple magnific decorate pentru ei. Își sporesc astfel adorația, căci marile clădiri pe care le-au făcut sunt o adevărată minune, după părerea lor.
- 2.7.32 Prin urmare, atunci când ei fac astfel de planuri, se poate vedea clar (deși ei înșiși cu siguranță nu percep sau realizează, oricât de aroganți sunt ei) că sunt aparent vinovați de laudarea în faptele lor. Mai mult, nu vedem măreția și puterea Dumnezeului Atotputernic, care este Domnul și Judecătorul tuturor. Unii, prin încrederea în presupusa lor excelență, îl insultă din neatenție.
- 2.7.33 Prin aranjamentul lui, chiar și forma noastră corporală a primit forma pe care ar trebui să o aibă. The Același Dumnezeu a conectat toate membrele noastre cu tendoane puternice, astfel încât structura noastră fizică să aibă o rezistență neobosită în fiecare acțiune pe care o întreprindem. Mai mult decât atât, când a realizat acest lucru prin aranjamentul său de conservare, a suflat în noi, astfel încât toate noastre piesele se pot mișca și pot fi puternice. El a oferit ochilor noștri vederea, i-a pus în capul nostru pentru a ne ajuta înțelegerea și a inclus în ea raționamentul tuturor facultăților noastre de gândire.
- 2.7.34 Prin urmare, dacă orice persoană sensibilă ar lua în considerare motivul acestui aranjament și ar ignora alte lucruri care nu pot fi înțelese nici prin raționament, nici prin aritmetică, cu o reflecție rapidă, el ar fi capabil să vadă și să înțeleagă puterea mântuitoare veșnică. al Dumnezeului nemuritor și nimeni nu l-ar putea încurca în cursele înșelăciunii, pentru că ar putea, de asemenea, să vadă clar că tot ceea ce a fost făcut există prin puterea lui Dumnezeu, așa cum Dumnezeu a voit ca totul să existe.
- 2.7.35 Pentru ca tu să vezi că un mod de viață fără lege și lumesc ia făcut pe oameni să nu-L cunoască pe Dumnezeu prin faptul că înșelăciunea vrăjmașului a produs păcat mai degrabă decât raționamentul în sufletele nenorocite ale oamenilor răi, vă vom arăta o dovadă clară din legea sfântă.
- 2.7.36 Din momentul în care cei doi creați la început nu au reușit să păstreze sfântul lui Dumnezeu poruncă cu evlavie cuvenită, s-a născut floarea numită păcat. A devenit constantă și a crescut și mai mult după ce cei doi au fost alungați după voia lui Dumnezeu.

- 2.7.37 Materia însăși a fost prostituată într-o asemenea măsură cu depravarea umană încât păcatul a condamnat fundamentele răsăritene vestice. Acest exces de putere ostilă a pus stăpânire pe mințile omenești.
- 2.7.38 Chiar și în această împrejurare, desigur, mila inepuizabilă a lui Dumnezeu Atotputernicul este veșnică și nemuritoare. Zi de zi, în anii care au trecut, Dumnezeu continuă să elibereze nenumărate mulțimi de popoare înrobite de povara păcatului prin mine, slujitorul său, și le va conduce la splendoarea desăvârșită a luminii veșnice. Prin urmare, dragi frați, sunt încrezător, datorită providenței speciale a lui Dumnezeu nemuritor și a binecuvântărilor glorioase, că în viitor mă voi distinge și mai mult prin credința mea curată în El.
- 2.7.39 Prin urmare, să mă primească sfântul tău sfânt sfânt. Biserica prudentă, care este mama curată comună tuturor, să nu mi se opună la ușile ei. Deși al sufletului meu raționamentul, căutând chiar și acum credința catolică complet pură, neagă că acest lucru se va întâmpla cu ușurință, totuși îmi impulsează și îmi amintește. Modestia respectului său de sine a produs un sigiliu al tuturor virtuților nobile. Începe să atingă și să bată la porțile nemuririi, astfel încât și tu te-ai demnat imediat să-ți acordi fraternitate afectuoasă în vederea unei unități pașnice deplină în credința catolică.
- 2.7.40 Acest lucru este într-adevăr potrivit înaintea lui Dumnezeu, agreabil pentru credința bisericii catolice și benefic pentru binele comun al statului, cu rezultatul că toți dăm public mulțumiri vrednice lui Dumnezeu pentru pacea cinstită pe care ne-a acordat-o cu bunăvoință.
- 2.7.41 Ar fi într-adevăr îngrozitor, și de fapt mai rău decât îngrozitor, acum că dușmanii noștri au fost învinși și nimeni nu mai îndrăznește să ni se împotrivescă, să ne reproșăm unii altora și să oferim astfel adversarilor noștri un obiect de plăcere răutăcioasă și de ridicol, mai ales prin ceartă. despre întrebări teologice deși avem învățătura scrisă a Duhului Sfânt. Evangheliile, epistolele apostolice și scrierile profetice ale vechilor profeți ne învață clar ce ar trebui să credem despre Dumnezeu. Prin urmare, să alungăm conflictele care duc la război și să găsim soluția la aceste întrebări în Scripturile inspirate de Dumnezeu.”
- 2.7.42 Înțeleptul împărat a oferit aceste și asemenea cuvinte părinților săi preoții ca un copil care își iubește tatăl, încercând să înțeleagă credințele apostolice. Dintre episcopii adunați acolo în consiliu, care erau în număr de 318, 300 au fost convinși de cele spuse de el, și au îmbrățișat armonia unul cu celălalt și doctrina sănătoasă.
- 2.7.43 Restul, însă, așa cum am spus mai înainte, au continuat să lupte împotriva doctrinei apostolice. Au încercat tot posibilul să susțină opinia lui Arius. Au fost șaptesprezece: Eusebiu din Nicomedia, care a fost menționat mai înainte, Theognis din Niceea, Maris din Calcedon, Teodor din Heraclea în Tracia, Menophantus din Efes, Patrofil din Scythopolis, Narcis din Neronias (care se numește acum İrenopolis) în Cilicia Secunda Marcunda, Theonas Secundumarica din Scythopolis lui Ptolemaida în Egipt și împreună cu ei

alți opt care se amestecaseră cu acea companie de 300 de sfinți, ca și cum ar fi de fapt ortodocși, totuși s-au opus doctrinei apostolice, pledând pentru Arie.

28

- 2.7.44 Sfinții noștri Părinți Alexandru al Constantinopolului, care era preot pe vremea aceea, și Atanasie, arhidiacon al bisericii din Alexandria, le-au rezistat ferm. Acesta este motivul pentru care răutatea a luat armele împotriva lor, după cum vom raporta mai târziu. Dar sfinții noștri episcopi l-au invitat pe Arie la conciliu cu încredințarea să-și apere doctrina, după voia atot-biruitoare a împăratului, căci el a participat și el la conciliu, așa cum tocmai am spus.
- 2.8.1 Mai mult, nu ar trebui să omit fapta uimitoare pe care a făcut-o împăratul atotvictoriu efectuat în timpul sinodului. Când toți episcopii s-au adunat, după obicei, unii dintre episcopi au introdus cercetări și controverse pe marginea certurilor pe care le-au avut între ei. Când au depus rechizitoriu și și-au adus acuzațiile în fața cuvioșilor împărat, a acceptat acuzațiile, le-a sigilat cu inelul său și a ordonat ca acestea să fie păstrate în siguranță.
- 2.8.2 Observând conflictele reciproce dintre acești episcopi, el a spus că toți ar trebui să se întâlnească într-o anumită zi pentru a rezolva aceste probleme. Când a venit ziua hotărâtă, împăratul s-a așezat la mijloc și, după ce toată lumea a tăcut, după cum era potrivit pentru ocazie, a făcut să aducă acuzațiile tuturor. Apoi le-a luat și le-a pus în poală. Pentru că dorea să nu-i examineze, a spus:
- 2.8.3 „Dumnezeu v-a numit preoți și conducători și a hotărât să judecați și să evaluați mulțimile și să fiți dumnezei, căci sunteți mai presus de toți oamenii, conform Scripturii: „Eu am zis: „Voi sunteți dumnezei; toți sunteți fii ai Celui Prea Înalt” [Psalmul 82:6, LXX 81:6] și „Dumnezeu stă în adunarea zeilor” [Psalmul 82:1, LXX 81:1]. Prin urmare, nu trebuie să vă faceți griji cu privire la afacerile politice. În schimb, îndreptați-vă toată atenția către teologie.”
- 2.8.4 Le-a pus să pornească un foc și să ardă rechizitoriul, pentru că încerca să se asigure că nimeni din afară nu va afla despre eforturile nepotrivite ale acestor episcopi. Așa era respectul împăratului față de preoții lui Dumnezeu. Toți cei care gândesc clar ar trebui să admire acest lucru reverențios.
- 2.8.5 Nici nu ar trebui să omit o faptă similară a lui. Mirenii certatori și calomniosi aveau a pus sub acuzare pe unii dintre episcopi și a predat rechizitoriul împăratului. Acest s-a întâmplat înainte ca armonia să fi fost stabilită.
- 2.8.6 După ce a primit rechizitoriul, le-a legat împreună, le-a sigilat cu inelul său și a ordonat ca acestea să fie păstrate în siguranță. Apoi, după ce a orchestrat armonios de acord, a pus rechizitoriul adus. Cu toți episcopii prezenți, le-a ars cu jurământ că nu a citit nimic scris în ele.
- 2.8.7 El a spus că greșelile preoților nu ar trebui să fie dezvăluite oamenilor, ca nu cumva folosește scandalul ca o scuză pentru a păcătui fără reținere. Se spune că a adăugat că dacă el

---

²⁸ Secțiunile 41-43 sunt preluate din Theodoret cu câteva completări din compilatorul anonim.

ar fi văzut un episcop subminând căsătoria altcuiva cu proprii lui ochi, el ar fi ascuns actul fără de lege cu mantia lui purpurie, astfel încât nimeni să nu fie vătămat văzând actul. Acesta a fost discernământul admirabil și evlavios al împăratului.

- 2.8.8 În timp ce s-a întâlnit cu episcopii multe zile și chiar ani, ²⁹ împăratul a discutat cu ei chestiuni de credință și a adunat diversele lor opinii. Au fost unii dintre ei, așa cum am spus de mai multe ori, care au fost de acord cu doctrina odioasă a lui Arie și s-au opus majorității sfinților episcopi, campioni ai adevărului. Părinții noștri excelenți, sfinți, păzindu-se cu arma adevărului, au predicat cu îndrăzneală credința clară și fără prihană. Printre ei au fost și mulți mărturisitori care s-au împotrivit adoptatorilor de bunăvoie ai nenorocitei doctrine a lui Arie.
- 2.9.1 Printre ei s-a aflat și marele sfânt Pafnutie, a cărui prezență a împodobit compania mărturisitorilor și a episcopilor. Era un egiptean, un om al lui Dumnezeu numărat printre cei cărora le-a scos ochiul drept împăratul Maximinus și cărora ischiobialul stâng. tendoanele pe care le tăiașe.³⁰ Apoi i-a predat să lucreze în mine.
- 2.9.2 Harul lui Dumnezeu a fost atât de puternic în el, încât a făcut minuni egale cu cele făcute cu mult timp în urmă de apostoli. El a alungat demonii cu un singur cuvânt, a vindecat diverși oameni bolnavi cu rugăciune, le-a dat vedere orbilor rugându-l pe Dumnezeu și au redat puterea naturală celor paralizați, făcându-le membrele să funcționeze normal. Împăratul îl privea cu mare cinste; îl invita frecvent la palatul său și îi săruta orbită goală. Așa era încrederea cuviosului împărat în sfinți.
- 2.10.1 Mai era și Spiridon, un om ciprian, distins în Domnul, care și-a dedicat experiența pastorind oi încă din copilărie turmei lui Hristos. El a devenit cunoscut pentru stilul său de viață profetic. Chiar dacă a slujit ca episcop, nu a încetat să-și păstorească propriile oi.
- 2.10.2 El a fost atât de bun și de răbdător, încât atunci când tâlhari care încercaseră să-i atace turma re inut de lan uri invizibile, astfel încât nu se puteau mi ca până diminea a, el s-a apropiat și i-a eliberat de reținerile lor cu o rugăciune, binecuvântat ca el. El le-a dat chiar și cel mai bun berbec al său când ei au plecat, spunând: „Tineri, luați asta pentru folosirea voastră, ca nu cumva să plecați cu mâinile goale în seara asta și să dați vina pe mine sărăcia voastră”.
- 2.10.3 Am auzit multe alte povești despre minuni legate de acest sfânt, dar vom face menționeaza doar unul.
- 2.11.1 Acest binecuvântat și faimos om al lui Dumnezeu a avut o fiică pe nume Irene. În timp ce avea grijă de ea bătrân tată, după cum se cuvine, ea a murit din viața umană ca fecioară.

---

²⁹ Consiliul a început la 20 mai; Constantin a sosit pe 14 iunie; Crezul de la Niceea a fost ratificat pe 19 iunie; chestiuni minore au fost discutate până pe 25 august.

³⁰ În timp ce manuscrisele citesc Maximianus, lectura corectă trebuie să fie Maximinus, referindu-se la Maximinus Daza (r. 310-313), care a condus Egiptul până la moartea sa în iulie 313. Maximianus (r. 306-311) a fost Augustus în Occident.

- 2.11.2 După moartea ei, un negustor s-a întors dintr-o călătorie și i-a cerut bătrânului un depozit pe care îl încredințase fiicei sale fecioare.
- 2.11.3 Fericitul Spyridon habar n-avea despre ce vorbea, dar din moment ce omul a implorat el atât de urgent, și-a cercetat cu grijă casa de sus până jos. Când nu o găsea, era foarte tulburat. I-a spus bărbatului că nu știe nimic despre depozit și că nu este nimic în casă.
- 2.11.4 Negustorul a strigat, a izbucnit în lacrimi și a gemut când a cerut depozitul. El a spus că se va sinucide din cauza pierderii dacă nu își va primi depozitul înapoi. El a explicat că a încredințat depozitul fecioarei pentru a-l păstra, ca să-l folosească la bătrânețe.
- 2.11.5 Prin urmare, sfântul bătrân a trebuit să se îndrepte la mormântul fiicei sale cu negustorul pentru a se întreba despre chestiune. Când a ajuns acolo, și-a chemat fiica pe nume, spunând: „Irene, copilul meu”. Răspunzând din mormânt, ea i-a zis: „Ce este, părinte?” Bătrânul i-a spus: „Unde ai ascuns depozitul acestui bărbat, fiica mea?” Ea i-a spus: „Este ascuns aici, tată”, indicând în mod clar locul tatălui ei. El i-a spus: „Du-te în pace, Irene, copilul meu”.
- 2.11.6 Apoi bătrânul s-a întors acasă, a găsit depozitul ascuns chiar acolo unde a spus fecioara că este și i-a întors bărbatului.
- 2.11.7 Oamenii încă sărbătoresc multe alte minuni și minuni ale lui Spyridon. Chiar și până astăzi localnicii le spun călătorilor ca dovadă sigură a adevăratei noastre credințe în Hristos. Biserica până în acele vremuri era împodobită cu astfel de oameni sfinți, mulți dintre ei prezenți la Sinodul de la Niceea.
- 2.11.8 Mai mult, Atanasie, despre care am vorbit deja, pe vremea aceea încă diacon, aparținea de ceata acelor sfinți, așa cum atestă toată lumea. L-a însoțit pe Alexandru, episcopul bisericii din Alexandria, întrucât i-a fost de mare ajutor.
- 2.11.9 Zi de zi, sfinții noștri episcopi au discutat mult timp multe chestiuni de credință, căci nu doreau să ia nicio decizie pripită sau prezumtivă cu privire la o problemă atât de critică.
- 2.11.10 L-au chemat adesea pe Arius. Prin anchete frecvente, ei l-au examinat și l-au infirmat teze. Cea mai mare problemă și îngrijorare a lor a fost cum ar putea să răstoarne doctrina lui fără lege și să definească doctrina sănătoasă cu votul lor.
- 2.11.11 După multă considerație și rugăciune către Dumnezeu, au luat următoarea decizie. După cum se cuvine, ei au respins cu înțelepciune doctrina fără lege a lui Arie și a susținătorilor săi, deznădăcinând și ștergând complet blasfemiile lor abominabile împotriva Fiului lui Dumnezeu.
- 2.11.12 Episcopii noștri s-au opus afirmației lor că Fiul lui Dumnezeu „nu este de la Dumnezeu” spunând că el este „Dumnezeu de la Dumnezeu”. Ei s-au opus afirmației lor că El nu este „Dumnezeu adevărat”.

scriind că el este „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat”. Ei s-au opus afirmației lor că el este o „ființă creată” definind că el este „născut, nu făcut”. Ei s-au opus afirmației lor că el este „de altă esență” spunând că „Fiul este din aceeași ființă cu Tatăl, adică născut din ființa Tatălui”. Ei au declarat că el este creator și meșter al vizibilului și al invizibilului în conformitate cu credința apostolică încredințată bisericii de la început³¹ după ce au asigurat dovezi din Scriptură, după cum va arăta această relatare.

2.11.13 Făcând otrăvurile mortale ineficiente cu acest antidot, au început să scrie în jos credința apostolică asupra căreia fuseseră de acord și mai clar.

2.12.1 Sfantul, marele, sinod ecumenic al sfinților noștri părinți adunați la Niceea a vorbit prin fericitul, sfântul Episcop Hosius al Cordovei din Spania, care îl reprezenta și pe episcopul Romei împreună cu preoții numiți anterior din scaunul său. Printr-un interpret, el a spus:

2.12.2 „Zeitatea nu este o singură persoană [πρόσωπον], așa cum cred evreii, ci trei persoane într-adevăr. substanță [ὑπόστασις], nu doar în nume. Atât Vechiul cât și Noul Testament proclamă acest lucru în multe pasaje.

2.12.3 Vechiul Testament, vorbind mai degrabă fizic, tratează Cuvântul ca pe un cuvânt rostit. Noul Testament, însă, arată că Cuvântul este Dumnezeu: „La început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu și Cuvântul era Dumnezeu” [Ioan 1:1]. De asemenea, arată că el este o persoană desăvârșită [πρόσωπον τέλειον] din ceea ce este desăvârșit, căci Fiul nu este parțial Dumnezeu, ci în întregime Dumnezeu, așa cum este Tatăl, căci este de aceeași esență [οὐσία] ca și Tatăl, care l-a născut într-un mod inexprimabil.

2.12.4 În același mod, Duhul Sfânt coexistă cu Tatăl și cu Fiul, căci el este de aceeași esență [οὐσία] și aceeași substanță [χρῆμα] ca și Tatăl și Fiul.³²

2.12.5 De aceea, trebuie să mărturisim că Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt au o singură voință, o singură domnie, o singură autoritate, o singură stăpânire peste toate ființele create [κτιστάι φύσει], atât perceptibile, cât și numai imaginabile, o singură natură divină [θεότης] și o singură esență [οὐσία]. Nu trebuie să amestecăm sau să împărțim cea de nedescris și binecuvântată Treime.

2.12.6 Mai degrabă, trebuie să-L proclamăm pe Tatăl, care întotdeauna există și subziste cu adevărat ca Tatăl al adevăratului Fiul, pe Fiul, care există întotdeauna cu adevărat și subziste ca Fiul al adevăratului Tatăl și pe Duhul Sfânt, care există întotdeauna cu adevărat și subziste ca Sfânt. Spirit – o Treime inseparabilă, de nedescris, cu adevărat de neînțeles, inexprimabil – cu convingerea că există o singură divinitate care are o singură esență divină.

2.12.7 Mărturisim această zeitate în conformitate cu adevărata doctrină exactă a credinței, care Domnul ne-a încredințat de la început³³ prin sfinții Săi apostoli și sfinții noștri

---

³¹ Sau „de sus”.

³² Astfel de expresii referitoare la Duhul Sfânt au devenit comune abia la sfârșitul secolului al IV-lea.

³³ Sau „de sus”.

părin i din vechime care au păzit fără prihană sfânta credin ă. Suntem gata, cu bunăvoința Duhului Sfânt, să dovedim acest lucru cu multe pasaje din Sfintele Scripturi”.

2.12.8 Când au spus aceasta (sau mai bine zis, Duhul Sfânt a spus aceasta prin ei), apărătorii nelegiurii lui Arie au mormăit, întristați. (Au fost adepții lui

Eusebiu din Nicomedia și Theognis din Niceea pe care i-am menționat anterior.)

S-au uitat la filozofii mercenari ai lui Arie – oameni înalt învățați pe care Arie îi angajase ca avocați pentru depravarea lui, cu care venise la sfântul sinod ecumenic.

2.12.9 Au fost prezenți mulți filozofi. Dușmanii adevărului, care și-au pus speranța în

ei, așa cum tocmai am spus, au fost infirmați în mod adecvat împreună cu profesorul lor și

blasfemia lui. Deci Sfânta Scriptură care spune: „Blestemat să fie oricine își pune nădejdea în oameni și a cărui inimă se abate de la Domnul” [Ieremia 17:5],³⁴ a fost

împlinit cu respectul față de el i față de ei.

2.12.10 Pentru inima hulitoare a lui Arie, care a luptat împotriva lui Dumnezeu, și a celor ce

a participat la nelegiuirea lui, cu adevărat îndepărtat de Domnul. Au îndrăznit să-l numească pe Fiul lui Dumnezeu o făptură și un produs, deși el este creatorul tuturor lucrurilor și meșterul ființelor create vizibile și invizibile.

2.13.1

Unul dintre filozofii mercenari ai lui Arie, admirat mult mai mult decât toți ceilalți, a luptat cu înverșunare pentru Arie împotriva episcopilor noștri timp de multe zile. Așa că în fiecare zi se aduna un public numeros pentru a auzi războiul cuvintelor. Mulțimea celor care s-au adunat a crescut pe măsură ce filozoful a revărsat blasfemiile nelegiuite ale lui Arie împotriva declarațiilor sfântului sinod. El a spus despre Fiul lui Dumnezeu: „Nu a existat întotdeauna” [ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν] și: „El este o creatură, un produs din ceea ce nu a existat și de altă esență și substanță.”

2.13.2 El a sprijinit cu fermitate doctrina abominabilă a lui Arie; cuvintele lui erau ca o

viscol, în timp ce el a dezvăluit împotriva Fiului lui Dumnezeu și a luat în derâdere acea ceată de preoți sfinți, pentru că vrăjmașul mântuirii omenirii vorbea în el și prin el.

2.13.3

Dar episcopii noștri, luptând pentru adevăr, au folosit fără teamă argumente potrivite și potrivite pentru doctrina apostolică împotriva filozofului. Ei l-au imitat astfel pe marele profet și rege David, care a spus: „Am fost pregătit și nu m-am descurajat” [LXX Psalm 118:60, Psalm 119:60],³⁵ căci au distrus toate premisele viclene ale filosofului cu

Cuvântul lui Dumnezeu la fel cum inul este mistuit de foc.

2.13.4

Cu toate acestea, încrezându-se în priceperea lui diavolească a cuvintelor, filozoful a continuat să tragă săgețile lui la adevărul proclamat de episcopi. A abordat cu ușurință toate argumentele adus împotriva lui foarte bine, așa s-a gândit. A încercat cu fermitate să rezolve problemele care fusese ridicată. Deși părea să se justifice prin aceste argumente,

---

34 Mijlocul versetului este lăsat în afara citatului.

35 LXX diferă ușor în sensul MT, care spune: „M-am grăbit și nu am întârziat să țin poruncile tale”.

alunecând ca un anghilă prezentându-și gândurile superioare, s-a prins de propriile cuvinte și a căzut odată cu ele.

- 2.13.5 Cu toate acestea, el a continuat să se certe împotriva consiliului pașnic, amăgit în frenezia lui, în speranța de a birui puterea invincibilă a Duhului neînvincibil al lui Hristos în ei.
- 2.13.6 Dar Dumnezeu, „care prinde pe cei înțelepți în viclenia lor” [Iov 5:13; 1 Corinteni 3:19], a vrut să arate că „stăpânirea lui nu rezidă în cuvânt, ci în putere” [1 Corinteni 4:20], așa că, printr-unul dintre slujitorii săi de acolo, nu numai că l-a tăcut cu forța pe demonul rău care vorbea în filozof, ci și l-a alungat afară.
- 2.13.7 Printre sfinții mărturisitori prezenți la consiliu era un om care era simplu în natura, ca aproape niciunul dintre ceilalți sfinți, care nu cunoșteau nimic „în afară de Iisus Hristos și de El răstignit” [1 Corinteni 2:2] în trup, conform Scripturilor. El a fost împreună cu episcopii și a văzut că filozoful îi disprețuia pe sfinții noștri episcopi și se lăuda cu argumentarea lui greșită. Așa că le-a cerut episcopilor, ca preoți ai lui Dumnezeu, să-i dea cuvântul pentru a vorbi cu filozoful.
- 2.13.8 Sfinții noștri episcopi, văzând simplitatea omului și lipsa de educație, au încercat să descurajeze să nu se alătore dezbaterii ca nu cumva să devină un haz pentru nenorocii din mâinile adevărului.
- 2.13.9 Refuzând să se lase descurajat, s-a apropiat de filosof și i-a spus: „În numele lui Isus Hristos, Dumnezeu Cuvântul, care există întotdeauna cu Tatăl, ascultă adevărul. doctrină, filozofule!” Filosoful a răspuns: „Vorbește”. Sfântul i-a spus: „Este un singur Dumnezeu, care a creat cerurile, pământul, marea și tot ce este în ele. El l-a format pe om din pământ și a adus totul la existență prin Cuvântul Său și prin Duhul Sfânt.
- 2.13.10 Pentru că cunoaștem acest Cuvânt ca fiind Fiul lui Dumnezeu, filozof, ne închinăm lui încrezător că a luat trup dintr-o fecioară pentru a ne răscumpăra, s-a născut și s-a făcut om. Prin suferința cărnii sale pe cruce și prin moartea sa, ne-a eliberat de osânda veșnică. Prin învierea Sa, El a obținut viața veșnică pentru noi. Avem nădejdea, acum că s-a înălțat la ceruri, că va veni iarăși și va judeca toate faptele noastre. Crezi asta, filozofe?”
- 2.13.11 Filosoful, ca și când n-ar fi avut experiență în dezbateri, a rămas fără cuvinte. El a rămas tăcut ca un om mut sau mut. Putea să-i spună doar cu un ton foarte slab voce: „Și eu cred că acest lucru este adevărat; Nu sunt de acord cu nimic din ce ai spus.”
- 2.13.12 Bătrânul i-a zis: „Dacă crezi că aceasta este adevărată, filozofule, ridică-te și urmează-mă. Să ne grăbim la biserică, unde veți primi pecetea acestei credințe”.
- 2.13.13 Filosoful, îndreptându-și întregul sine spre adevărata devotament față de Dumnezeul tuturor, s-a ridicat și l-a urmat pe bătrân. Privind înapoi, el s-a adresat discipolilor săi și tuturor celor care

se adunase în public: „Domnilor, ascultați. În timp ce eram zelos pentru argumente, Mi-am pus argumentele împotriva altora și i-am infirmat pe oponenți cu un discurs înțelept.

2.13.14 Dar când, în loc de argumente, puterea divină a ieșit din gura mea adversar, argumentele mele nu mai puteau rezista puterii, căci omul nu se poate împotrivi lui Dumnezeu. De aceea, dacă cineva dintre voi poate înțelege, așa cum am ajuns să înțeleg eu, atunci se va încrede în Hristos și va urma pe acest bătrân, prin care a vorbit Dumnezeu.”

2.13.15 Așa că filozoful și-a venit în fire, a fost luminat și a devenit creștin. El bucurat că fusese învins de bătrân. Când filozoful a fost botezat, a fost primit în biserica lui Dumnezeu, s-a odihnit și s-a bucurat de faptele mărețe ale lui Dumnezeu, Sinodul s-a bucurat.

Infirmitatea unui alt filozof pe nume Phaedo, care a argumentat și în numele lui Arie, care a luptat împotriva lui Dumnezeu și în numele hulei pe care a inventat-o Arie

2.14.1 Întrebarea filozofului s-a adresat sfântului sinod cu privire la sintagma „Să facem om”: „Dumnezeu a zis: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră” [Geneza 1:26]. Dacă aceasta înseamnă ceea ce ar putea sugera formularea, cineva ar putea fi indus în eroare astfel pentru a afirma că Dumnezeu are o formă umană. Dar știm că Dumnezeu este simplu și fără formă. Prin urmare, spuneți-mi, ce înseamnă acești termeni? Dumnezeu nu are o formă umană, nu-i așa?”

2.14.2 Răspunsul sfinților părinți prin Eustathie, episcopul Antiohiei: „Ai dreptate, filozofe. Mai degrabă, când Dumnezeu spune: „Să stăpânească pe tot pământul” și „Să-și exercite stăpânirea asupra lui și a tot ce este în el”³⁶, acesta este sensul: a-l face pe om stăpân, după chipul lui Dumnezeu, pentru a stăpâni tot pământul.

2.14.3 Căci, după cum Dumnezeu stăpânește tot pământul și tot ce este în el, tot așa l-a pus pe om ca al doilea stăpânitor al întregului pământ și a tot ce este în el. Aceasta, spun eu, este ceea ce înseamnă că omul a fost făcut „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”.

2.14.4 Un alt răspuns al sfinților părinți prin același episcop Eustathius referitor la aceeași întrebare: „Dumnezeu a zis: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră.” Trebuie să cercetăm cui i-a spus aceasta, filozofe. Spunând: „Dumnezeu a spus: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră”, el a ridicat o întrebare pe care să o luăm în considerare. Cui i-a spus: „Să facem noi”? După cuvintele: „Dumnezeu a spus: „Să facem pe om”, se spune: „Dumnezeu a făcut pe om; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat și femeie i-a făcut” [Geneza 1:27].

2.14.5 Prin urmare, „să facem” indică faptul că există o persoană [πρόσωπον] care este un meșter și, astfel, introduce pe cineva cu statut egal. Așa cum Tatăl, care a zis: „Să facem om”, este Dumnezeu, tot așa și cel căruia i-a spus: „Să facem”, este și Dumnezeu. Deci cele două persoane, amândoi care au zis: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră!” iar cel care l-a făcut pe om, are o singură esență divină.

---

³⁶ Cf. Geneza 1:28-29.

- 2.14.6 Expresia „Să facem”, exprimă statornicia³⁷ și imuabilitatea Natura divină a Tatălui și a Fiului. Chipul lui Dumnezeu este simplu și nu compus, fiind foc din fire.”³⁸
- 2.14.7 Răspunsul unanim al sfinților părinți: „Esența [οὐσία] Sfintei Treimi este „lumină inaccesibilă” [1 Timotei 6:16] și o „insuportabilă”³⁹ natură. Acesta este sensul expresiei „Să facem noi.”
- 2.15.1 Răspunsul filozofului în numele lui Arie: „Repet: Dumnezeu este simplu, fără formă, și nu compozit. Cum, deci, poate cineva înțelege expresia „după chipul și asemănarea noastră”, în așa fel încât cel care a vorbit nu a existat înaintea celui căruia i-a spus: „Să facem om” și așa mai departe? Dați-ne o explicație clară în acest sens, dacă puteți.”
- 2.15.2 Printr-un interpret, Osie, episcopul Cordovei, a vorbit pentru sfinții episcopi: „Dacă, după cum spuneți, Tatăl a existat înaintea Fiului și Fiul este mai tânăr [μεταγενέστερος] pentru că Dumnezeu l-a creat mai târziu, apoi l-a desemnat Fiul Său (doar că așa cum pretindeți cu impietate și blasfemie că l-a creat înainte pentru a face ființe create), atunci, după înțelegerea ta nelegiuită, Dumnezeul necreat i-ar fi spus Dumnezeului creat, în gândirea ta: „Fă-mi un om după chipul și asemănarea Mea”.
- 2.15.3 Dar, din moment ce Dumnezeu este întotdeauna Tată, așa cum am demonstrat deja, și Fiul conviețuiește mereu cu Tatăl, nu temporar mai tânăr, nu mai mic în putere, necircumstrat în loc, ci mereu coexistând veșnic cu Tatăl, născut din El într-un mod de neînțeles și mod inexprimabil, așa cum am spus mai înainte. El este întotdeauna Dumnezeu adevărat din Cel care este întotdeauna Dumnezeu și Tată adevărat, fără să înceapă împreună cu Tatăl, coetern cu Tatăl, stăpânind mereu cu Tatăl, consubstanțial cu Tatăl, egal în putere cu Tatăl, co-meșter cu Tatăl. Tată.
- 2.15.4 Chiar dacă Cuvântul lui Dumnezeu spune în Evanghelii că toate lucrurile au fost făcute prin Fiul și că „fără El nu s-a făcut nimic din ceea ce a fost făcut” [Ioan 1:3], El nu a creat fără Tatăl, pentru Tatăl, Fiul, iar Duhul Sfânt are o singură esență divină și o singură voință. Tatăl este întotdeauna cu Fiul în mod nedespărțit și Fiul cu Tatăl.
- 2.15.5 De aceea, filozofe, trebuie să înțelegem că Tatăl și Fiul sunt una după esența divină, așa cum în Evanghelii același Fiul căruia i-a spus: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră”, proclamă, „Eu și Tatăl suntem una” [Ioan 10:30].
- 2.15.6 Răspunsul filozofului: „Am spus deja în întrebările noastre anterioare că Dumnezeu nu are formă umană. Spune-ne, deci, care este semnificația expresiei „în

---

³⁷ Unele manuscrise au „sfințenie absolută”.

³⁸ Referința nu este clară. Poate că autorul se gândește la Deuteronom 4:24.

³⁹ LXX Ode 12:5.

- imaginea și asemănarea noastră'? Această frază prezintă o dificultate nu mică; trebuie să discutăm acum."
- 2.15.7 Răspunsul sfântului sinod prin același Hosius, episcopul Cordovei: „Filozofule, expresia „după chipul nostru” nu trebuie înțeleasă în sensul fizic. compoziție. Mai degrabă, cuvântul adevărului arată că a fost încorporat cu un spirit spiritual sens. Prin urmare, ascultați și înțelegeți.
- 2.15.8 Dumnezeu, fiind bun din fire, a implantat ceea ce este „după chipul și asemănarea Lui” în esența spirituală a omului, și anume bunătate, sinceritate, sfințenie, puritate, generozitate, bunătate, binecuvântare și altele asemenea, astfel încât, în acord cu harul lui Dumnezeu, oameni creat de el ar putea poseda și spiritual acele calități pe care le are prin natură.
- 2.15.9 Așa cum pictorii iscusiți, care creează reprezentări ilustrate pe panouri, își pictează imagini întregi cu mai multe culori și nu doar una, așa că și Dumnezeu i-a făcut pe oameni, pe care l-a creat, pentru a poseda ceea ce este „după chipul și asemănarea lui” în viziunea spirituală a sufletului, adică mintea, prin virtuți.
- 2.15.10 Astfel, se găsește imaginea fără cusur în oameni prin divinitatea menționată mai sus calități pe care le-a pus Dumnezeu în ei, spunând: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră”.
- 2.16.1 Răspunsul filozofului: „Permiteți-mi să amân pentru moment acest subiect. În schimb, trebuie să ne întrebăm în continuare despre Acela prin care Dumnezeu a făcut pe om și toate lucrurile, vizibile și invizibile. Afirmția ta că Tatăl și Fiul sunt veșnic una în aceeași relație și că Fiul coexistă veșnic cu Tatăl nu mi se pare corect.
- 2.16.2 Mai degrabă, așa afirma că Dumnezeu l-a făcut ca un asistent pentru actele sale creatoare. Dumnezeu avea nevoie de un asistent pentru a crea omul și universul. Prin urmare, când Dumnezeul Creator urma să creeze ființele create, el a adus în existență un instrument pentru el însuși, prin care va crea toate ființele.
- 2.16.3 Așa cum un constructor face mai întâi unelte pentru a construi clădirile pe care le va face, tot așa se poate presupune, în cazul lui Dumnezeu, că, după ce l-a adus pe Fiul la existență ca unealtă pentru sine, El a creat universul prin el.
- 2.16.4 Iată ce au spus apostolii: „Toate lucrurile au fost făcute prin El” [Ioan 1:3]. Așa de ființele au fost create prin el ca printr-o unealtă. Când Dumnezeu a spus: „după chipul nostru și asemănarea”, spunea că omul a fost creat printr-o unealtă, adică prin Fiul, după chipul și asemănarea Sa”.
- 2.16.5 Răspunsul sfinților părinți prin Leonțiu, episcopul Cezareei din Capadocia, și Eupsihie, episcopul Tyanei: „Dacă, așa cum zici tu, Fiul a fost creat de Tatăl ca unealtă pentru a face ființe create, vei cădea prin cuvintele tale, filozof. Cuvântul Evangheliei, așa cum tocmai ai menționat tu însuși, spune: „Toate lucrurile au fost făcute prin El”. Continuă: „Fără el nu s-a făcut nimic din ceea ce a fost făcut”.

- 2.16.6 Prin urmare, dacă orice lucru creat a fost făcut prin El și nimic nu s-a făcut fără El și dacă, așa cum spuneți, Fiul este și o făptură, atunci El s-a creat pe Sine, nu tatăl."
- 2.16.7 Răspunsul filozofului: „Am spus deja că Dumnezeu a făcut toate lucrurile prin el ca printr-o unealtă. Tocmai din acest motiv l-a făcut înaintea întregii creații și l-a pregătit ca un instrument pentru a face ființe create.”
- 2.16.8 Răspunsul sfinților părinți prin aceiași Episcopi Leonțiu și Eupsichie: „Spune-ne, te rog, omule minunat, unde ți-a vorbit cineva despre Fiul lui Dumnezeu sau despre Duhul Său Sfânt ca unelte? Oferă-ne dovezi pentru aceste presupuneri. Care om a fost inspirat de Duhul să facă descrierile pe care le susții, și anume că Fiul lui Dumnezeu, Creatorul tuturor veacurilor, tuturor oștirilor cerești și tot ce este pe pământ, este o unealtă?
- 2.16.9 Așadar, filozofule, ascultă pasajele Sfințelor Scripturi care învață că Fiul este Dumnezeu, coetern cu Tatăl, creator și meșter al tuturor ființelor create.
- 2.16.10 În Geneza, profetul Moise l-a numit pe Fiul colaborator cu Dumnezeu Tatăl, așa cum v-am spus deja, omul cel mai excelent: „Dumnezeu a spus: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră.” o persoană co-meșter, nu un instrument. Formularea: „Dumnezeu a făcut pe om; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat și femeie le-a făcut, indică statutul lor ca persoane.
- 2.16.11 Spunând: „Să facem om”, el înlătură orice noțiune de unelte. Luați o și mai clară pasaj autentic, care se ocupă numai de persoana Fiului și arată că el este meșterul tuturor ființelor create. Este scris în cartea lui Baruc dictată de profetul Ieremia:
- 2.16.12 „Cel ce a întemeiat pământul pentru veșnicie l-a umplut cu patru picioare. El trimite lumina și se stinge. El a numit-o și i-a ascultat tremurând. Stelele străluceau în posturile lor și se bucurau. El i-a chemat și ei au zis: „Suntem aici”. Au strălucit de bucurie pentru cel care le-a făcut. Acesta este Dumnezeul nostru. Nimeni nu poate fi comparat cu el. El a dezvăluit toate modalitățile de cunoaștere și i-a prezentat-o copilului său Iacov, iubitul lui Israel. Apoi a apărut pe pământ și a trăit cu oamenii.’⁴⁰
- 2.16.13 Isaia a zis lui Israel: „Nu știi? nu ai auzit? Dumnezeu, care a stabilit marginile pământului, este Dumnezeul veșnic” [Isaia 40:28]. Cine, deci, filozoful, este Dumnezeu veșnic, care a stabilit marginile pământului, a apărut pe pământ și a trăit cu oamenii? Ce zici? A fost Fiul sau Tatăl care a trăit cu oamenii?”
- 2.16.14 Răspunsul filozofului: „Fiul a trăit cu oamenii, așa cum Sfintele Scripturi spun și accept din moment ce îi cred. Dar mai am un puternic, incontestabil

---

40 Baruc 3:32-38.

argument care arată că Dumnezeu l-a creat înainte de întregii creații pentru a crea totul prin el. Voi dovedi acest lucru pe măsură ce dezbateră continuă.”

2.16.15 Răspunsul sfinților părinți prin aceiași episcopi evlavioși Leonțiu și Eupsichiu:

— Nu așa, filozofe. Nu poți dovedi ceea ce spui. El este născut din Dumnezeu și nu un produs, așa cum am demonstrat în multe pasaje. Cine dintre oamenii bogați în evlavie și înțelepciune nu este uimit de magnifica lucrare a ființelor pe care le-a creat (adică, create) ca Dumnezeu, filozof? După cum proclamă Scriptura, „Dumnezeu a făcut pe om” și „Dumnezeu a văzut tot ce făcuse și a fost foarte bun”.

2.16.16 Ioan Evanghelistul demonstrează clar că el coexistă întotdeauna cu Tatăl și este coetern și fără început cu Tatăl, pentru că el spune: „La început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu și Cuvântul era Dumnezeu. El a fost cu Dumnezeu la început. Toate lucrurile au fost făcute prin El și fără El nu s-a făcut nimic din ceea ce a fost făcut”.

2.16.17 Acest lucru dovedește clar, filozofe, că Fiul este meșterul oricărei ființe create.

Prin urmare, dacă el este meșterul tuturor creaturilor, atât perceptibile, cât și numai imaginabile, așa cum este el în realitate, atunci el este în mod clar Dumnezeu adevărat prin natură și nu, așa cum spui tu, o unealtă, nici o făptură, nici un produs, nici mai tânăr decât Tatăl.

2.16.18 Căci cuvântul „era”, pe care Evanghelistul îl folosește de patru ori, nu admite să existe nimic înainte de el. Dar pentru ca să știți fără îndoială că el nu este subordonat, ci mai degrabă autonom, așa cum este Tatăl, luați un alt pasaj transparent.

2.16.19 Ascultă ce spune profetul Isaia: „Ei vor dori să fie arși cu

foc,⁴¹ proorocind despre evrei: „Căci⁴² s-a născut un copil; ni s-a dat un fiu.

Guvernul lui este pe umărul lui, iar numele lui este numit „Mesager al Marelui Sfat”,

„Consilier Minunat”, „Dumnezeu Puternic”, „Unul Autoritar” [Isaia 9:5-

6, LXX 9:4-5].⁴³ Rețineți, filozofule, că el îl numește autoritar și nu subordonat, așa cum susțineți.

2.16.20 Dar să ne întoarcem la pasajul: „Dumnezeu puternic”, „Unul cu autoritate”, „Conducătorul Pace”, „Tatăl veacului viitor.” Într-una dintre faptele sale milostive, același Fiul unic al lui Dumnezeu se prezintă sub propria sa autoritate ca creator al omului.

(Vorbesc despre vindecarea orbului din naștere, pe care a săvârșit-o ca Fiul al lui Dumnezeu.⁴⁴)

---

⁴¹ LXX diferă ca semnificație de MT. Hansen spune că acest lucru a fost scos în mod deliberat din context și interpretat greșit într-un sens antisemit.

⁴² LXX adaugă „la noi”, după MT.

⁴³ Ediția lui Rahlfs a LXX tipărește un text mai scurt al acestui vers, după Vaticanus, dar alte manuscrise (Alexandrinus, Ephraemi, lectură marginală în Sinaiticus) și recenzia lui Lucian au versiunea mai lungă a textului pe care autorul o citează aici și care mai îndeaproape seamănă cu MT.

⁴⁴ Cf. Ioan 9.

2.16.21 El este strălucirea coeternă a Tatălui și reprezentarea exactă a întregii sale ființe, așa cum spune vasul său ales, apostolul Pavel.⁴⁵

2.16.22 Atâția oameni, filozofule, au arătat că Fiul lui Dumnezeu este fără început, pentru că este necreat împreună cu Tatăl și că el este Creatorul tuturor ființelor create, atât perceptibile, cât și numai imaginabile, așa cum am spus adesea. .

2.16.23 Dar unde sunt pasajele care vorbesc despre unelte? Vorbește, dacă ai. Poate că ai fost botezat într-o credință în unelte, dacă chiar crezi în Dumnezeu, ca și tine
Revendicare."

2.17.1 Răspunsul filozofului cu privire la pasajul: „Domnul m-a creat ca începutul căilor Lui pentru lucrările Lui”, din Proverbele lui Solomon: „Din moment ce faci adevărul o asemenea violență, ce ar trebui să spunem despre acest pasaj clar: „Domnul m-a creat ca începutul căilor Sale pentru lucrările Lui?” [Proverbe 8:22].

2.17.2 Răspunsul sfinților părinți prin Eusebiu Pamphili, episcopul Cezareei din Palestina: „De ce crezi că poți scăpa ușor din adâncuri prin convingere? Filozofule, încetează să aduni pretexte nebărbătești pentru tine. Ai grijă să nu cazi cu capul înainte, în timp ce urci neglijent pe stânci periculoase.

2.17.3 Cu toate acestea, vom aborda acum expresia „Domnul m-a creat”. Predecesorii noștri au avut multe interpretări diferite despre această frază, „Domnul m-a creat”, cu privire la planul divin [οἰκονομία] al apariției în trup a Domnului nostru Isus Hristos. În ceea ce privește ceea ce au decis, cu siguranță le cunoașteți comentarii.

2.17.4 Acum dorim să oferim o interpretare bazată pe diferite observații, cu ajutorul Domnului Isus Hristos. Dacă vă face plăcere, filozofe, vă vom prezenta întregul pasaj, inclusiv începutul său.

2.17.5 Începe: „Dacă vă voi anunța lucrurile care se întâmplă zi de zi, îmi voi aminti să enumerez lucrurile din veșnicie” [LXX Proverbele 8:21a]. Apoi spune: „Domnul m-a creat ca începutul căilor Sale pentru lucrările Lui. Înainte de veacul prezent, el m-a întărit la început, înainte de a fi făcut pământul, înainte ca izvoarele de apă să apară, înainte ca munții să se așeze și înaintea tuturor dealurilor. El mă naște” [Proverbe 8:22-25].

⁴⁶

El clarifică astfel expresia „Domnul m-a creat”.

Apoi adaugă: „Domnul a făcut locuri locuite și nelocuite” [Proverbe 8:26].

2.17.6 Să vorbim acum despre Domnul, care l-a creat, care a făcut și locuri locuite și nelocuite. Solomon, îndemnat de cuvintele celui care i-a vorbit lui Iov: „Unde erai când am întemeiat pământul?” [Iov 38:4], spune: „Domnul a făcut locuri locuite și nelocuite”.

---

⁴⁵ Cf. Evrei 1:3 și Fapte 9:15.

⁴⁶ În timp ce MT are un verb în formă perfectă, LXX are un verb prezent, care aparent are o legătură cu argument mai târziu (vezi 2.17.26, 27).

- 2.17.7 Cartea lui Baruc dictată de profetul Ieremia, așa cum am demonstrat mai înainte, vorbește despre cel care a făcut locuri locuite și nelocuite: „Fiii Agarului, care caută pricepere pe pământ, negustorii și căutătorii de înțelegere nu au cunoscut. calea înțelepciunii și nici să-și amintească cărările.”⁴⁷
- 2.17.8 Puțin mai târziu se spune: „Dar atotștiitorul știe; a găsit-o prin priceperea lui.”⁴⁸ După ce l-a pomenit pe cel care a găsit înțelepciunea prin priceperea lui, el vorbește despre lucrările sale: „El care a întemeiat pământul pentru veșnicie, l-a umplut cu patru picioare. El trimite lumina și se stinge.
- 2.17.9 Nu trebuie să ignorați, filozofe, că acest lucru demonstrează din nou clar punctul nostru de vedere. — El trimite lumina și se stinge. El a numit-o și i-a ascultat tremurând. Stelele străluciau în posturile lor și se bucurau. El i-a chemat, iar ei au zis: „Iată-ne”. Au strălucit de bucurie pentru cel care le-a făcut. Acesta este Dumnezeu nostru. Nimeni nu poate fi comparat cu el. El a dezvăluit toate modalitățile de cunoaștere și i-a prezentat-o copilului său Iacov, iubitul lui Israel. Apoi a apărut pe pământ și a trăit cu oamenii.”⁴⁹
- 2.17.10 Acum am prezentat corect aceste două pasaje despre „cel care a făcut” locuri locuite și nelocuite, despre care au vorbit Solomon și Baruc (sau mai bine zis, Ieremia). (După ce a spus „Domnul m-a creat”, el vorbește despre lucrările sale: „Domnul a făcut locuri locuite și nelocuite.”) Așadar, foarte bun om, să deducem cine este Domnul „care a făcut locuri locuite și nelocuite” este.
- 2.17.11 Să ținem minte că, cu siguranță, a fost nimeni altul decât „cel care a întemeiat pământul pentru veșnicie” (căci întemeierea pământului nu este diferită de a face locuit) și locuri nelocuite) care l-au umplut „cu patru picioare”, care a numit lumina „și i-a ascultat tremurând” și așa mai departe. Despre el se spune: „El a apărut pe pământ și a trăit cu oamenii”.
- 2.17.12 Prin urmare, trebuie să înțelegem că El este Domnul, care a creat înțelepciunea rațională ca „începutul căilor Sale”. Cel care a făcut „locuri locuite și nelocuite” și „a întemeiat pământul pentru veșnicie” a pregătit această înțelepciune pentru oameni, care sunt „după imaginea lui”.
- 2.17.13 Dar să ne uităm din nou la începutul pasajului: „Dacă vă voi arăta lucrurile care se întâmplă zi de zi...” El nu a vorbit despre viitor. El spune: „Îmi voi aminti să enumer lucruri din veșnicie”. El nu a spus „lucruri înainte de eternitate”.
- 2.17.14 Am recunoscut că Fiul lui Dumnezeu este cel care a creat înțelepciunea rațională, care „a întemeiat pământul pentru veșnicie”, care a făcut „locuri locuite și nelocuite”, care i-a spus lui Iov: „Când au apărut stelele. , toți îngerii mei m-au lăudat” [Iov 38:7]. Moise spune despre Cel care a făcut lumina: „Dumnezeu a zis: „Să fie lumină!”

---

47 Baruc 3:23, citat vag.

48 Baruc 3:32.

49 Baruc 3:33-38.

[Geneza 1:3] și adaugă: „Dumnezeu a făcut cele două mari lumini cerești și stelele”
[Geneza 1:16] și așa mai departe.

- 2.17.15 Filosofule, cred că pasajele pe care le-am menționat oferă suficientă dovadă că Fiul lui Dumnezeu, nu o unealtă, este cel care a creat înțelepciunea rațională care lucrează Solomon și care a creat toate creaturile.
- 2.17.16 Dar pentru a vă oferi o dovadă reală și mai clară a acestui lucru și pentru a ajunge la o înțelegere mai rapidă a chestiunii și a interpretării ei, vom cita Scriptura.
- 2.17.17 Când profetul Moise era pe cale să plece din această viață, după cum este scris în Adormirea lui Moise, a chemat pe Iosua, fiul lui Nun, și i-a zis: „Dumnezeu a prevăzut înainte de întemeierea lumii că voi fi mijlocitorul lui. legământ.⁵⁰ În Secret Cuvintele lui Moise,⁵¹ Moise însuși a profețit despre David și Solomon.
- 2.17.18 Despre Solomon a proorocit: „Dumnezeu va revărsa asupra lui înțelepciune și dreptate, și cunoștințe în deplină măsură. El va zidi casa lui Dumnezeu' și așa mai departe.
- 2.17.19 Dar pentru a-mi clarifica punctul meu de vedere, să luăm în considerare cu atenție această întrebare: Oare oamenii există pentru lume, sau lumea pentru oameni?”
- Filosoful: „Lumea există cu siguranță pentru oameni”.
- 17.2.20 Sfinții noștri episcopi au spus prin același episcop Eusebiu Pamphili: „De când lumea cu siguranță există pentru oameni, văzând că Dumnezeu a gândit mai întâi despre oameni, a gândit Dumnezeu despre lumea după oameni și înțelepciunea rațională. Prin urmare, oamenii și înțelepciunea sunt anterioare lumii. Deci ceea ce este anterior există înaintea lumii și a ființelor lumii, și anume cerul și pământul, ziua, noaptea, norii, vânturile, adâncurile, izvoarele, munții și dealurile.
- 2.17.21 Dumnezeu s-a gândit la înțelepciune și la oameni, de dragul cărora există lumea, înainte de toate aceste lucruri. Prin urmare, oamenii și înțelepciunea, la care s-a gândit Dumnezeu înaintea ființelor lumii, existau deja înaintea lumii.
- 2.17.22 Cu toate acestea, Dumnezeu a creat și produs oamenii după aceea în timpul creației și înainte oameni a produs în timpul creației ceea ce a gândit după oameni.
- 2.17.23 În plus, înțelepciunea, pe care Fiul lui Dumnezeu „a găsit-o prin priceperea Sa”, pe care a dat-o oamenilor, care sunt „după chipul Lui”, a existat și înaintea lumii și a ființelor ei în mintea lui Dumnezeu.
- 2.17.24 De aceea, pentru ca a fost învățat prin înțelepciunea dată lui de Dumnezeu, Solomon știa în sinea lui că oamenii și înțelepciunea există înaintea lumii și a ființelor ei

---

⁵⁰ Adormirea lui Moise 1:14.

⁵¹ Acesta poate fi un alt titlu pentru aceeași carte apocrifă tocmai citată; ideea menționată aici, însă, nu este prezentă în singurul manuscris incomplet (latin) care a supraviețuit.

în mintea lui Dumnezeu. Deși Domnul „înainte de întemeierea lumii” a luat în considerare temeinic ceea ce exista înaintea lumii în mintea lui Dumnezeu, pe care „l-a găsit prin înțelegerea Sa”, același Domn l-a creat totuși după lume și ființele ei.

52

2.17.25 Așadar, Solomon are înțelepciunea omenească, care a existat înaintea lumii în mintea lui Dumnezeu, spune: „Domnul m-a creat ca începutul căilor Sale pentru lucrările Lui”.

2.17.26 Cât despre ceea ce avea el înțelepciunea rațională (care este în oameni și a fost pregătită pentru oameni, care au fost făcuți „după chipul lui Dumnezeu”), și anume, „Domnul a creat”, Solomon a atribuit această expresie la ceea ce a existat înainte. lumea în mintea lui Dumnezeu. El a spus, pe de altă parte, „el mă naște”, pentru că a înțeles că se referă la procrearea naturală ulterioară. Înțelege, așadar, filozofe, că „el mă naște” se referă la aceeași natură care îmbătrânește și se reînnoiește până la sfârșit.

2.17.27 Prin urmare, trebuie să înțelegem pasajul „Domnul m-a creat ca începutul căilor Sale pentru lucrările Sale”, cu privire la înțelepciunea rațională dată oamenilor și „El mă naște”, conform preștiinței lui Dumnezeu cu privire la rotația naturii însăși, care, ca să vorbim la figurat, se rostogolește de la sine ca o roată, revenind la scopul inițial - primul om, creat după chipul lui Dumnezeu, în care Dumnezeu l-a așezat.

înțelepciunea rațională pe care a creat-o și în care și-a gravat iubirea pură.

2.17.28 În timp ce Mântuitorul însuși producea noua creație a oamenilor, El i-a vorbit Tatălui despre planul de mântuire: „M-ați iubit înainte de întemeierea lumii” [Ioan 17:24]. Solomon a consemnat fraza: „Înainte de veacul prezent, el m-a întemeiat la început”, deoarece epoca actuală a acestei lumi constă din ciclul zilei și al nopții. Astfel, a exista înainte de zi și de noapte înseamnă să existe înainte de aceasta

vârsta actuală. Solomon a exprimat armonios această observație în termeni de oameni și înțelepciunea.

2.17.29 De aceea, el are înțelepciunea să proclame: „Domnul m-a creat ca începutul căilor Sale pentru lucrările Lui. Înainte de epoca actuală, el m-a stabilit la început. El a raționat din nou în sine că Dumnezeu a vrut să aducă aceste ființe lumești la existență înaintea omului și a înțelepciunii și că ele trebuie să fie mai întâi prezente. Dar din moment ce ființele erau deja prezente, Solomon a trebuit să investigheze aranjarea ființelor care au fost prezente. El a motivat că omului și înțelepciunii i s-a acordat autoritate asupra celorlalte lucrări.

2.17.30 Prin urmare, înțelepciunea rațională și discernătoare pe care a dat-o Dumnezeu omului, care a revărsat peste Solomon, după marele Moise, ⁵³ spune prin Solomon: „Domnul a creat eu ca începutul căilor Lui pentru lucrările Lui,” și așa mai departe.

---

⁵² Hansen recurge la amendare pentru a da sens acestei propoziții, dar acest lucru este inutil. Citind ὅτι în propoziție, care nu se găsește la majoritatea martorilor, Hansen este forțat să furnizeze un nou verb principal (ἔγνων) în aparatul critic, după Lietzmann.

⁵³ Cf. 2.17.18.

- 2.17.31 El are înțelepciunea, care este anterioară lumii împreună cu omul, descrie lucrările lui Dumnezeu, care a produs ființele lumii: „Domnul a făcut locuri locuite și nelocuite, locurile cele mai înalte locuite ale pământului. Când s-a pregătit cer, am fost prezent cu el când și-a marcat tronul deasupra vântului. Când a pus norii în sus și a întărit izvoarele de sub cer, când a pus jos porunca lui pentru mare, ca apele să nu meargă mai departe decât ar permite el, când a întărit temelile pământului, am fost alături de el ca tovarăș potrivit. Eu am fost cel care s-a bucurat” [Proverbe 8:26-30].
- 2.17.32 Că a avut înțelepciune să spună asta demonstrează cu certitudine că cel care a existat înaintea lumii în mintea lui Dumnezeu, pentru care lumea a fost pregătită, în mod clar a existat și înaintea ființelor lumii.
- 2.17.33 Așadar, știind despre creația ființelor, cel care a existat înaintea lor, înțelepciunea, pe care „a găsit-o prin perspicacitatea sa”, pe care a pregătit-o pentru oameni – enumeră ordinea lor.
- 2.17.34 Cine, deci, a pregătit această înțelepciune, care i-a călăuzit lucrările și a dat-o oamenilor? Cu siguranță, nimeni altul a fost cel care „a întemeiat pământul pentru veșnicie”, care „l-a umplut cu patru picioare”, care a numit lumina, „și ea i-a ascultat cu tremur”, care „a apărut pe pământ și a trăit”. cu oamenii.'
- 2.17.35 El a fost desemnat să creeze puternic ființele. Cât despre faptul că scrie: „Domnul m-a creat”, în ceea ce privește înțelepciunea – nu Fiul lui Dumnezeu, ci mai degrabă rațional înțelepciunea, pe care Domnul însuși a pregătit-o și a dat-o oamenilor, de dragul cărora a fost făcută lumea, am demonstrat clar în toate privințele că este în ceea ce privește înțelepciunea rațională.
- 2.17.36 Domnul confirmă ceea ce tocmai am spus în Evanghelie: „Sabatul a fost făcut pentru oameni, nu oameni pentru Sabat” [Marcu 2:27]. El înlocuiește astfel Sabatul cu lumea, ca și cum ar spune: „Lumea a fost făcută pentru oameni, nu oamenii pentru lume”.
- 2.18.1 Un alt răspuns al filozofului: „Dar înțelepciunea pe care Solomon a posedat-o este Fiul lui Dumnezeu, adică Înțelepciunea lui Dumnezeu, care a spus: „Domnul m-a creat” și așa mai departe”.
- 2.18.2 Răspunsul sfinților episcopi către filozof prin episcopul Eusebiu Pamphili:
„Spune-mi, filozofule: înțelepciunea pe care a avut-o Solomon, după cum spui tu, este înțelepciunea lui Dumnezeu?”
- Filosoful: „Da, este.”
- Episcopul: „Spune-mi, este sau nu înțelepciunea lui Dumnezeu prevestitoare?”
- Filosoful: „Da, este”.

Episcopul: „Înțelepciunea lui Dumnezeu, despre care spuneți că o posedă Solomon, este Fiul lui Dumnezeu?”

Filosoful: „Da”.

Episcopul: „Cum judecă judecătorul? Potrivit preștiinței, sau nu?”

Filosoful: „Da, cum altfel?”

Episcopul: „Atunci judecă cel ce judecă după preștiință după fapte, pentru că este prevăzător?”

Filosoful: „Da, așa am spus”.

- 2.18.3 Episcopul: „Deci, cum poate înțelepciunea pe care o avea Solomon să spună: „Trei lucruri nu le înțeleg; un al patrulea nu îl cunosc” [LXX Proverbe 24:53, Proverbele 30:18]? După cele trei lucruri pe care nu le înțelege, înțelepciunea pe care o deținea Solomon a spus al patrulea: „Nu cunoaște „căile omului în tinerețe” [LXX Proverbe 24:54, Proverbele 30:19].
- 2.18.4 Prin urmare, dacă Solomon a posedat-o înțelepciunea lui Dumnezeu, cum „judecă lumea” [Romani 3:6] fără să cunoască „căile omului în tinerețe”? Și cum poate fi adevărat că Cel ce a făcut pe om după chipul lui Dumnezeu, și anume Fiul lui Dumnezeu (cum spun prorocul Moise și Evanghelistul Ioan: „Toate lucrurile au fost făcute prin El” [Ioan 1:3]), nu cunoaște „căile omului în tinerețe”?
- 2.18.5 El este „Cel ce le-a alcătuit toate inimile, care le păzește toate lucrările” [Psalmul 33:15, LXX 32:15], care „examinează inimile și mințile” [Psalmul 7:9, LXX 7:10], conform cu profetul care a spus: „Știi când stau și când mă ridic. Îmi percepi toate gândurile de departe. Tu îmi găsești calea și cărarea și îmi vezi toate căile” [Psalmul 139:2-3, LXX 138:2-3].
- 2.18.6 În altă parte, „Cel care disciplinează națiunile, care dă cunoștințe oamenilor, nu va pedepsi? Domnul știe că gândurile oamenilor sunt zadarnice” [Psalmul 94:10-11, LXX 93:10-11].
- 2.18.7 Cel care înțelege toate acestea și știe dinainte totul nu cunoaște „căile omului în tinerețe”? Se pot găsi multe pasaje în Scripturi care îi resping pe cei care interpretează greșit acest pasaj în nebunia lor.
- 2.18.8 Cum ar putea cel care „împărtășește înțelepciunea oamenilor”, nu el însuși, să cunoască „căile omului în tinerețe”? De aceea, știi aceasta, filozofe: Solomon a primit înțelepciunea pricepută, pe care Fiul lui Dumnezeu „a găsit-o prin priceperea lui”, pe care a pregătit-o pentru oameni, care au fost făcute după chipul lui, ca mijloc de inferență.

- 2.18.9 Domnul confirmă în continuare acest lucru în Evangheliile: „Acum este aici unul mai mare decât Solomon⁵⁴” Cu aceste cuvinte i-a respins pe cei care spun că el este înțelepciunea Solomon posedat. Deși în ambele cazuri cuvântul „înțelepciune” sună la fel, Înțelepciunea lui Dumnezeu, Fiul lui Dumnezeu, ca creator și meșter al tuturor lucrurilor, este prevăzător și judecă după preștiință și după fapte, ca „vasul său ales” [Fapte 9:15], Pavel, spune despre el, scriind evreilor:
- 2.18.10 „Cuvântul lui Dumnezeu este viu și activ, mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri. Pătrunde până la punctul de a împărți sufletul și spiritul; judecă gândurile și atitudinile inimii. Nimic din creație nu-i este ascuns; mai degrabă, totul este goală și deschisă înaintea ochilor celui față de care suntem răspunzători” [Evrei 4:12-13].
- 2.18.11 Același Pavel le scrie romanilor: „Ai lor sunt patriarhii și de la ei, după trup, a venit Hristosul, care este Dumnezeu peste toate, binecuvântat în veci. Amin' [Romani 9:5].
- 2.18.12 În felul acesta el arată că înțelepciunea lui Dumnezeu Tatăl este cu adevărat Dumnezeu, de la Dumnezeu El însuși, veșnic din veșnic, adevărat Dumnezeu din adevăratul Dumnezeu și prin fire este întotdeauna Fiul celui care este întotdeauna Dumnezeu și Tată.”
- 2.19.1 Răspunsul filozofului: „Care este, deci, sensul pasajului „Nu au cunoscut calea înțelepciunii și nu și-au amintit cărările” și așa mai departe?”
- 2.19.2 Răspunsul sfinților episcopi prin același Eusebiu Pamphili: „De multe ori, filosofe, după ce te uiți la cuvintele înțelepciunii, te-ai uimit de puterea înțelepciunii, pentru că se poate găsi în înțelepciune mare adevăr intelectual în expresii concise.
- 2.19.3 S-ar putea compara pe bună dreptate cuvintele Scripturii din pilda din Evangheliile care învață că împărăția cerurilor este ca un grăunte de muștar. Deși este cea mai mică „dintre toate semințele de pe pământ”, oferă un adăpost amplu pentru păsări atunci când sunt complet crescute.
- 2.19.4 Astfel vedem că expresiile concise împrăștie puterea cuvintelor divine. Dar când gândurile se maturizează pe deplin și se extind ca niște ramuri peste înțelegerea păsărilor (adică a oamenilor), se găsește o putere atât de mare încât poate oferi un adăpost amplu nu numai fermierilor, ci și păsărilor care stau în apropiere.
- 2.19.5 De unde am obținut această înțelegere în afară de cuvântul Sfintei Scripturi prin psalmistul David? Ea dovedește și confirmă că el nu este înțelepciunea rațională, așa cum ai concluzionat, ci este Înțelepciunea de neînțeles, necreată, fără început, care a creat această înțelepciune rațională, precum și tot ceea ce a fost făcut, adică Hristos.

---

⁵⁴ Cf. Matei 12:42; Luca 11:31. Citatul schimbă neutru πλεῖ ov, „ceva mai mare”, la masculin πλεῖονα, „unul mai mare”, pentru a face referire mai explicit la Hristos.

- 2.19.6 Întrucât Hristos este puterea lui Dumnezeu și Înțelepciunea lui Dumnezeu conform caracterului din natura sa divină inexprimabilă, de neconceput, el este adevăratul Cuvânt divin al lui Dumnezeu. Pentru David spune: „Prin cuvântul Domnului au fost făcute cerurile; toată puterea lor de către Duhul gurii Lui” [Psalmul 33:6, LXX 32:6].
- 2.19.7 Auzi „cuvântul Domnului”; auzi „Duhul gurii Lui”. Acum, ascultați din nou pentru confirmarea adevăratei credințe, pe care religioșii o înțeleg și o proclamă cu evlavie, deoarece (presupun că) nu ați acceptat de la această mare companie spirituală a sfinților preoți orice cunoaștere a ceea ce ți-au vestit.
- 2.19.8 Așa că ascultă cu respect și nu mai încerca să înțelegi inexprimabilul cu argumente umane. Cel care este perfect nici nu scade, nici nu crește. Există unul care este nenăscut, Dumnezeu Tatăl. Există unul care este născut din El, singurul Fiu născut, Dumnezeu Cuvântul.
- 2.19.9 Prin urmare, așa cum nu există un alt Dumnezeu nenăscut împreună cu Dumnezeu Tatăl, nu există un alt Fiu al lui Dumnezeu care a fost născut cu, înainte sau după singurul Fiu al lui Dumnezeu, Dumnezeu Cuvântul. Există cu adevărat un singur Dumnezeu Tatăl și există cu adevărat un singur Fiu, născut în mod neînțeleș din el, Dumnezeu Cuvântul.
- 2.19.10 Prin urmare, după cum Dumnezeu nu este Tată numai în nume, Fiul nu este Fiu numai în nume, ci în fapt. Tatăl este de fapt Tată; Fiul este de fapt Fiul. Tatăl este Dumnezeu; Fiul, născut din El, este Dumnezeu. Tatăl este desăvârșit; Fiul său este desăvârșit. Tatăl este necorporal; Fiul este necorporal (căci amprenta și imaginea necorporalului este cu siguranță necorporală).
- 2.19.11 Filosofule, crezi că singurul-născut Fiu al Tatălui a fost născut din a Lui esență [οὐσία], așa cum am demonstrat de la începutul dezbaterii noastre prin atâtea pasaje din Scriptură, sau nu?”
- Răspunsul filozofului: „Explică cum s-a întâmplat asta”.
- 2.19.12 Sfinții Episcopi au spus prin același Eusebiu Pamphili: „Nu întrebați „cum”, filozof. În caz contrar, așa cum v-am spus de multe ori și am declarat solemn la începutul acestei dezbateri, puteți cădea rapid cu capul în cap în timp ce încercați să înțelegeți imposibilul de căutat.
- 2.19.13 Căci dacă, vorbind despre nenăscut, ar fi permis să se întrebe „cum”, atunci, în vorbind despre cel născut, ar fi permis să se întrebe „cum”. Dar din moment ce cel nenăscut nu admite investigarea modului în care este nenăscut, nici nu o face cel născut admit investigații cu privire la modul în care a fost născut. Nu mai căuta ceea ce nu poate fi căutat, căci nu îl vei găsi. Căutați ceea ce poate fi găsit și îl veți găsi.
- 2.19.14 Dacă ai investiga, de la cine ai putea învăța? Pământul? Nu exista încă. Marea? Apele nu fuseseră încă create. Cerurile? Încă nu fuseseră făcute. Soarele, luna și stelele? Ele nu fuseseră încă create. Îngerii și

arhangheli? Încă nu existau, căci Fiul i-a făcut chiar și pe ei. Dar timpul?
Unicul născut a fost înainte de timp.

2.19.15 Nu aplica standardele lucrurilor care nu au existat întotdeauna celui care a existat întotdeauna.
Tatăl nenăscut este de neînțeles. Fiul născut în mod neînțeles din El este de neînțeles.

2.19.16 Taceți despre „cum”. Lăsați asta celui care a născut și celui care a fost născut. Numai Tatăl știe cine este Fiul; Fiul îl cunoaște pe Tatăl (ci „cel căruia Fiul dorește să-L descopere pe Tatăl” [Matei 11:27]), după cum spune Evanghelia despre el.

2.19.17 Dacă, totuși, insiști să întrebi „cum” și ești hotărât să înțelegi de nepătruns, râdem de îndrăzneala ta. Mai degrabă, vă plângem pentru că nu doriți să înțelegeți prin credință că Dumnezeu este întotdeauna Tatăl Fiului Său și că Fiul Său unicul născut este întotdeauna Fiul Său, coexistând mereu cu Tatăl și nu creat mai târziu, așa cum spuneți cu ireverenție.

2.19.18 În schimb, înțelege prin credință și mărturisește că Fiul este o ființă perfectă dintr-o ființă desăvârșită. ființă (cum ați auzit deseori), lumină veșnică din lumina veșnică, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu și Tată adevărat, necreat din necreat, nu compus din cel care nu este compus, existând mereu cu Tatăl. Căci Ioan Evanghelistul spune: „La început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu și Cuvântul era Dumnezeu”.

19.2.19 Filosof, cuvântul „a fost” nu admite ceva existent înaintea lui. The cuvântul „a fost” respinge „nu a fost”, așa cum am demonstrat deja, filozof. Cuvântul „Dumnezeu” respinge „nu pe Dumnezeu”. Crede ce s-a scris. Nu luați în considerare și nu investigați ceea ce nu a fost scris.

2.19.20 Să credeți că Fiul însuși a făcut tot ceea ce a fost făcut în acord cu voia Tatălui, nu văzând cu ochii Săi (căci Dumnezeu nu are părți, cum am spus mai înainte), ci prin voia Sa, așa cum numai El știe. Înțelegând aceasta prin credință, proclamăm, conform învățaturii Sfintelor Scripturi, că, prin voia Tatălui și a lui Însuși, El a făcut toată făptura, în cer și pe pământ, simțibilă și numai concepută, nu cu unelte, nici unelte, nici ajutorul altuia, ci prin voia Tatălui (cum tocmai am spus), care i-a spus lui și Duhului Sfânt: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră”.

2.19.21 El nu a spus: „Fă!” sau „Voi doi, faceți!” ci mai degrabă, „Să facem”, arătând aceeași esență și egalitate de onoare în binecuvântată, de nedescris Treime.

2.19.22 Nu mormăi pentru tine și-ți da ochii peste cap, filozofule, ci folosește-ți mai degrabă intelectul să vadă exactitatea doctrinei apostolice și să o accepte cu fidelitate. Nu mai fi necredincios, ci mai degrabă credincios.

- 2.19.23 Ascultați și înțelegeți: Cuvântul lui Dumnezeu, Fiul lui Dumnezeu dinainte de timp, căruia i-a spus: „Să facem om” și așa mai departe, El însuși s-a făcut om în zilele din urmă prin voia Tatălui și a lui însuși, luând carne printr-o fecioară de dragul lui Adam, omul căzut.
- 2.19.24 Cel care este fără trup s-a golit pe sine, după cum a spus apostolul Pavel,⁵⁵ luând un corp pentru corp. ⁵⁶ Dumnezeu Cuvântul a luat trupul ca un nor, ca să nu facă consumă ființele create ale lumii,⁵⁷ pentru că „nimeni nu L-a văzut vreodată pe Dumnezeu” [Ioan 1:18].
- 2.19.25 El a fost înfrânat în trup pentru ca trupul să poată fi eliberat de moarte prin inalterabilul ei unire cu el, invizibilul în vizibil pentru ca el să suporte circumstanțe vizibile ca supus uman timpului. În ambele cazuri, același este cu adevărat Dumnezeu și om, om și Dumnezeu. Din amândoi există un singur Hristos. Astfel, înțelegem și recunoaștem diferența dintre esențele sale, și anume natura lui divină și carnea sa. El a fost și este Dumnezeu. El a devenit om pentru planul mântuirii [οἰκονομία].
- 2.19.26 Din pricina lui au fost prooroci; din cauza lui au fost apostoli; din cauza lui au fost martiri. Au fost profeți din cauza celui proorocit; apostoli din cauza celui trimis pentru planul mântuirii; martiri din cauza primului martir. Dumnezeu Fiul a venit pe pământ, ascunzându-și marea sa natură divină în trup, după vointa lui. Cu toate acestea, el nu a părăsit raiul pustiu și nici nu a lipsit din lume înainte de a lua trup.
- 2.19.27 El a fost și este Dumnezeu. S-a făcut om pentru planul mântuirii, luând trup și fiind născut dintr-o fecioară din cauza dragostei sale pentru omenire.
- 2.19.28 Tatăl a născut un Fiu vrednic și egal cu Sine, așa cum știe Dumnezeu Tatăl, Care L-a născut, și Fiul născut din El, știe amândoi, filozof.”
- 2.20.1 Răspunsul filozofului: „Încetează să faci atât de mare violență față de adevăr și să încerci să-ți folosești priceperea cu cuvinte pentru a ascunde splendoarea strălucitoare a Scripturii ca un nor. În schimb, acceptă adevărul scriptural clar pe care ți l-am pus înaintea și nu mai fugi de la pasajele, „Domnul m-a creat ca începutul căilor Sale pentru lucrările Lui” și, „Domnul a făcut locuri locuite și nelocuite, locurile cele mai înalte locuite ale pământului”.
- 2.20.2 Aceste pasaje exprimă același gând cu privire la singurul Domn Dumnezeu, care l-a creat mai întâi ca „începutul căilor Sale pentru lucrările Sale”, i s-a adresat Fiului Său și, prin el, ca printr-o unealtă, a creat „locuri locuite și nelocuite” :

---

⁵⁵ Cf. Filipeni 2:7.

⁵⁶ Această clauză ar putea fi bazată pe imaginea frecventă a bisericii ca trup al lui Hristos din Noul Testament.

⁵⁷ Această comparație amintește de stâlpu de nor care a indicat prezența lui Dumnezeu în timpul Exodului (cf. Exod 13:21-22; 14:19-20, 24; Numeri 12:5; 1 Corinteni 10:1-2).

- 2.20.3 Chiar dacă înțelepciunea creată a lui Dumnezeu, și anume Fiul, era la lucru, Dumnezeu a fost totuși cel care a creat ceea ce nu exista prin el ca printr-o unealtă.”
- 2.20.4 Răspunsul sfinților episcopi prin același Eusebiu Pamphili: „Fiindcă ești departe de drumul împărătesc, adică de credința apostolică, te îndepărtezi nepăsător de ea. Ești hotărât să cazi cu capul în cap o dată pentru totdeauna, pentru tine cu greu a respins răutatea adâncă care te înconjoară când ai auzit de la acest sfânt sinod profetia marelui Ieremia, arătând cu degetul, ca să spunem așa: „Acesta este Dumnezeul nostru. Nimeni nu poate fi comparat cu el' și așa mai departe.
- 2.20.5 El continuă: „Apoi a apărut pe pământ și a trăit cu oamenii”. tii, filozof, că sfinții episcopi v-au întrebat: „Cine s-a arătat pe pământ și a trăit cu oamenii: Tatăl sau Fiul?” Ai mărturisit: „Fiul, la fel ca Sfântul Scripturile spun.
- 2.20.6 Nu ai spus asta? Cum se face că te arunci din nou în adâncul răutății lui Arie sau, mai degrabă, te scufunzi în ea? Nu te-ai eliberat de Arie, de care te-ai înjugat. Nenorocitul, preferați blasfemiile lui Arie doctrină apostolică, căci pe Fiul lui Dumnezeu îl numiți făptură și unealtă.
- 2.20.7 Ascultă-ne, filozofe, dacă ești cu adevărat filosof. Să credeți că Fiul lui Dumnezeu nu este creat, înțelepciunea rațională, pe care Fiul însuși, care a creat-o „locuită și locuri nelocuite,' a dat oamenilor.
- 2.20.8 Fiți atenți și nu luptați pentru ură, ci pentru adevăr. Adevărul însuși te va îndruma să recunoști că singurul Fiul al lui Dumnezeu nu este o creatură, ci este el însuși creator și meșter al tuturor ființelor create, așa cum tu însuși ai văzut și ai înțeles într-o mică măsură și, așa cum eu, cel puțin, sunt încrezător – voi prinde, dacă de fapt dorești să fii mântuit.”
- 2.21.1 Răspunsul filozofului împotriva Duhului Sfânt: „Acesta este indiscutabil demn de încredere: Fiul, după cum spuneți, a creat, sau mai bine zis a creat cu Dumnezeu Tatăl, ca pasajele demonstrează și nu este un produs al lui Dumnezeu, ci mai degrabă născut din El – născut prin natura lui. Acceptăm asta.
- 2.21.2 Dar cu siguranță nu poți spune nimic despre Spirit, nu-i așa? Cine ar îndrăzni să spună că Duhul Sfânt este creatorul oricăror ființe create? Unde spun pasajele despre el că a creat orice creatură, văzută sau nevăzută? Mai mult, cine a scris despre el ca despre Fiul? Oricare dintre voi poate vorbi dacă puteți răspunde.”
- 2.21.3 Răspunsul părinților prin Protogenes, episcop de Sardica: „Filozofule, este nu provocarea de a vă arăta pasajele despre lucrarea Duhului Sfânt în care părinții noștri au subliniat faptul că El a creat. Să repetăm ceea ce s-a spus despre creație: „Dumnezeu a spus: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră.” Continuă: „Dumnezeu a făcut om; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat și femeie le-a făcut.

- 2.21.4 Tatăl, care a zis Fiului: „Să facem”, este Dumnezeu. La fel, Fiul făcut om, căci el este Dumnezeu. Așadar, dacă numim pe cel care a vorbit și pe cel care a făcut pe Adam și pe Eva Dumnezeu, ascultați acum despre Duhul Sfânt: Cel care l-a făcut pe Adam a fost sau nu Dumnezeu?”
- 2.21.5 Filosoful: „Da, el este Dumnezeu”.
- Episcopul: „În cartea lui Iov, Elihu Buzitul îi spune lui Iov: „Duhul lui Dumnezeu m-a făcut” [Iov 33:4]. Prin urmare, dacă cel care l-a făcut pe Adam este Dumnezeu, cum l-ai numi pe cel care l-a făcut pe Elihu? Sau crezi că Elihu era de altă esență decât Adam? Uniformitatea produsului final în persoana omului dezvăluie în mod firesc priceperea egală a meșterilor.
- 2.21.6 Atunci cum l-ai numi pe cel care l-a făcut pe Elihu, filosof? Nu este el Dumnezeu, făcătorul omului? Așa cum se spune despre cel care l-a făcut pe Adam, „Dumnezeu l-a făcut pe Adam”, tot așa avem dreptate să spunem că cel care l-a făcut pe Elihu, Duhul Sfânt, este Dumnezeu. The produsul măiestriei lor este egal; titlul meșterilor este și el egal, căci Sfânta Treime are o singură esență divină, cuprinsă în trei persoane perfecte și egale. [ὕπόστασις].
- 2.21.7 În Adormirea lui Moise, arhangelul Mihail, în timp ce se dispută cu diavolul, spune: „Toți am fost creați de Duhul Său Sfânt”. Din nou zice: „Duhul lui Dumnezeu a ieșit din prezența Lui și lumea a fost făcută”. Aceasta este la fel cu a spune: „Toate lucrurile au fost făcute prin El”.
- 2.21.8 Treimea divină, de nedescris – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt – este mereu indivizibile. Treimea împreună a creat toată creația, imaginabilă și perceptibil.
- 2.21.9 El mai spune în Psalmul 32: „Prin cuvântul Domnului au fost făcute cerurile; toată puterea lor prin Duhul gurii Lui” [Psalmul 33:6, LXX 32:6]. Mai mult, ascultă ce Dumnezeu spune în Isaia: „Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău. Eu, Dumnezeuul lui Israel, te voi asculta” [Isaia 41:17].
- 2.21.10 După ce le-a enumerat poporului faptele sale amabile, el continuă: „... ca să vadă împreună, Luați în considerare și înțelegeți că mâna Domnului a făcut toate aceste lucruri și că Sfântul lui Israel le-a făcut cunoscute” [Isaia 41:20]. „Mâna” înseamnă Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, iar „Sfântul lui Israel” înseamnă Fiul său.
- 2.21.11 El a mai spus lui Iacov: „Mâna Mea a pus temelie pământului; mâna mea dreaptă făcută cerurile sunt tari” [Isaia 48:13], după cum spune și Ezechiel: „Mâna Domnului a fost peste mine” [Ezechiel 3:22].
- 2.21.12 Filosof, Scriptura îl numește de obicei pe Duhul Sfânt al lui Dumnezeu fie mâna, fie brațul și Îl cheamă pe Fiul mâna Sa dreaptă”.

- 2.21.13 Mai mult, sfinții părinți au vorbit prin episcopul Leonțiu al Cezareei în Capadocia: „Ceea ce s-a spus despre lucrarea Duhului Sfânt este suficient pentru a te convinge, filozofule, că Duhul Sfânt este un meșter al tuturor ființelor create cu Tatăl și cu Fiul și are aceeași natură și esență divină ca și Tatăl și Fiul.
- 2.21.14 Prin urmare, meditează la ceea ce ți s-a spus deja și acum auzi și mai clar dovada despre el din Sfintele Scripturi. Profetul David spune în Psalmul 97: „Cântați Domnului o cântare nouă”. De ce? „Domnul a făcut lucruri minunate. mana lui dreapta' (adică Fiul Său) „și brațul Său sfânt” (adică Duhul Sfânt) „au lucrat mântuire pentru el” [Psalmul 98:1, LXX 97:1].
- 2.21.15 În epistolele generale, Ioan Evanghelistul proclamă că Duhul Sfânt este Dumnezeu, după cum toți ceilalți fac: „Duhul mărturisește, căci Duhul este adevărul” [1 Ioan 5:6]. Puțin mai târziu, el spune: „Oricine crede în Fiul lui Dumnezeu are mărturia lui Dumnezeu” (adică Duhul lui Dumnezeu) „în el, dar cine nu crede pe Dumnezeu, L-a făcut mincinos” [1 Ioan 5]. :10].
- 2.21.16 Piatra cea mare a apostolilor, evlaviosul Petru, îi spune lui Anania: „De ce ți-a umplut Satana inima, încât ai mințit pe Duhul Sfânt?” [Fapte 5:3]. Apoi spune: „Nu ați mințit doar pe oameni, ci și pe Dumnezeu” [Fapte 5:4]. Mai mult, în Vechiul Testament se spune: „Eu umplu cerul și pământul”, declară Domnul” [Ieremia 23:24]. Solomon arată cine le umple când spune: „Duhul Domnului umple cei 58 lume.’
- 2.21.17 De aceea credeți că Duhul Sfânt este și Domn. Acceptă pasajele despre el, crezând că Duhul Sfânt are aceeași natură și esență divină și aceeași substanță ca și Tatăl și Fiul, coexistând mereu cu Tatăl și Fiul.
Înțelegi, filozofule?”
- 21.2.18 Răspunsul filosofului către sfinții noștri părinți: „Da. Așa cum susține și tu pasajele din Scriptură pe care le-ați citat arată clar, trebuie să-l numiți și pe Duhul Sfânt Dumnezeu. Această concluzie mi s-ar părea forțată, dacă nu ați cita Scriptura.
- 2.21.19 Totuși, deși dovada este clară în ceea ce privește Elihu Buzitul, nu am auzit niciodată de Adormirea lui Moise, despre care tocmai ați vorbit, până acum. Prin urmare, vă rog să prezentați o explicație mai clară a ceea ce ați spus.
- 2.21.20 Ceea ce ai spus până acum nu este suficient pentru ca eu să fiu complet sigur de Duhul. Acest subiect necesită un limbaj mai clar, mai nobil, pentru că discuția noastră nu este despre chestiuni mărunte.”
- 2.21.21 Răspunsul sfinților noștri părinți către filozof prin același episcop Leonțiu:
„Din moment ce există multe dovezi a ceea ce v-am explicat și din moment ce acestea sunt clare pasaje din Sfânta Scriptură vă pot convinge de subiectul de față, filozofe, noi

---

⁵⁸ Înțelepciunea lui Solomon 1:7

sunteți uimiți că vă îndoiiți în continuare, deși pari a fi plin de o înțelegere atât de mare.

2.21.22 Dar, din moment ce vrem să vedeți adevărul și să vă rugați pentru ca aceasta să se întâmple, vă îndemnăm, oricât de înțelepți sunteți, să începeți să înțelegeți acea ființă necreată și neschimbată prin credință. În plus, vă îndemnăm să nu presupuneți că puteți folosi raționamentul uman pentru a vă amesteca în lucruri dincolo de raționament, așa cum am spus de multe ori. Nu te mai implica în păreri perverse, nelegiuite ale lui Arie, filosofe, dacă ești, așa cum spui, un iubitor de înțelepciune. În schimb, așa cum tocmai am spus, acceptă cu credință ceea ce are acum și s-a spus și ce urmează să fie spus.

2.21.23 Acceptați că Tatăl, care L-a născut pe Fiul într-un mod de nedescris, Fiul, care a fost născut din El, iar Duhul Sfânt, care purcede de la Tatăl și este Duhul propriu al Fiului, are o singură fire dumnezeiască. După cum spune apostolul Pavel:

2.21.24 „Dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, nu-i aparține” [Romani 8:9]. În altă parte, el spune: „Domnul este Duhul” [2 Corinteni 3:17]. Din nou, „Există feluri diferite de daruri, dar același Duh; există feluri diferite de slujire, dar același Domn; există feluri diferite de lucru, dar același Dumnezeu lucrează totul în fiecare” [1 Corinteni 12:4-6]. Nu mult mai târziu, el spune: „Unul și același Duh este activ în toate acestea, împărțindu-le fiecărui individ după cum dorește” [1 Corinteni 12:11].

2.21.25 Vezi, filozofule, acest lucru îl cheamă clar și direct pe Duhul Sfânt Dumnezeu și demonstrează autonomia lui. Observați cum spune el: „Există feluri diferite de lucru, dar același Dumnezeu lucrează totul în fiecare” și „Un singur și același Duh este activ în toate acestea, distribuindu-le fiecărui individ după cum dorește”.

2.21.26 După cum știți, în Evangheliile Domnul vorbește clar cu femeia samariteancă. Ce spune el? „Dumnezeu este duh” [Ioan 4:24]. Prin urmare, dacă Dumnezeu este spirit, Duhul este cu siguranță și Dumnezeu. Dar ele nu sunt două ființe diferite; mai degrabă, cele două persoane au o singură natură divină în sensul de entități subsistente.

2.21.27 Dar când auzim „persoană” [πρόσωπον], să nu presupunem că Dumnezeu are un om formă, căci el este lipsit de formă și nu este compus, așa cum ai mărturisit tu însuși la începutul dezbaterii noastre și așa cum mărturisim și noi.

2.21.28 Căci Domnul însuși mărturisește în Evangheliile că și cerul și pământul au o „persoană” [πρόσωπον] în timp ce vorbea cu cărturarii și fariseii: „Ipocriți! Tu știi să interpretezi înfățișarea [πρόσωπον] a cerurilor și a pământului” [Luca 12:56] și așa mai departe.

2.21.29 Tot ceea ce există, în măsura în care există, se spune că are o „persoană” [πρόσωπον] sau o formă a propriei sale naturi [φύσις]. Într-adevăr, cerul și pământul sunt create, la fel ca toate ființele care au fost făcute, dar esența divină de nedescris este necreată, deoarece este simplă, nu compusă, fără formă, eternă și nemuritoare.

- 2.21.30 Dar să revenim la subiectul în discuție. Am demonstrat prin multe pasaje din Sfintele Scripturi că Duhul Sfânt este co-meșter cu Tatăl și Fiul întregii creații, atât perceptibile, cât și numai de conceput, pentru că el este întotdeauna nedespărțit de Tatăl și Fiul, așa cum Fiul este nedespărțit de Tatăl și Tatăl de Fiul.
- 2.21.31 Acum, dacă vi se pare bine, veniți să primiți instrucțiuni utile prin exemple, chiar dacă sunt destul de slabi. Cuvântul tău, la fel ca cuvântul oricărui om, este rostit și este născut în mod indivizibil din mintea ta. În același mod, și suflarea ta [πνεῦμα] provine din tine și nu ți-ai înstrăina cuvântul sau respirația de tu.
- 2.21.32 Nu ați nega că înțelegeți asta cu oamenii. Dar cu indescriptibilul, Esența de neînțeles, de nepătruns a lui Dumnezeu, Cuvântul Lui nu este rostit, ci este întotdeauna „viu și activ, mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri” [Evrei 4:12]. El este judecător al tuturor, deoarece este meșter al tuturor. „Nimic din creație nu-i este ascuns; mai degrabă, totul este gol și deschis înaintea ochilor Lui” [Evrei 4:13].
- 2.21.33 Și Duhul Său Sfânt cercetează „până și adâncurile lui Dumnezeu” [1 Corinteni 2:10]. Ar îndrăzni cineva să înstrăineze Cuvântul sau Duhul de Dumnezeu sau să-i îmbrățișeze pe cei care îi înstrăinează? Ar face-o, filozofule?”
- 2.22.1 Răspunsul filozofului la compania sfinților episcopi: „Din moment ce m-ai condus la un nivel mai înalt de gândire spunând că trebuie să înțelegi și să crezi că Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt au o singură natură divină, îmi amintesc ceea ce tu a spus mai înainte: Tatăl este Dumnezeu, Fiul este Dumnezeu și Duhul Sfânt este Dumnezeu.
- 2.22.2 Acum afirmi că cele trei persoane perfecte — Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt — au o singură natură divină. Vă rog să-mi explicați mai clar aceste gânduri.”
- 2.22.3 Răspunsul sfinților părinți către filozof prin același Episcop Leonțiu: „Este inexprimabil, căci esența dumnezeiască, de nedescris, care transcende și cuprinde toate lucrurile, este de neînțeles minții și gândirii și cu totul inscrutabilă.
- 2.22.4 Dar ascultați-ne: Nu v-am vorbit despre doi dumnezei diferiți, ca nelegiuți Arie a făcut în blasfemia sa, spunând că există un Dumnezeu necreat și altul creat și, de asemenea, proclamând că Duhul lui Dumnezeu este creat (piere gândul!); mai degrabă, înțelegem și credem că Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt au o singură natură divină, o singură esență, o singură domnie și o singură voință.
- 2.22.5 Știm că persoanele Sfintei Treimi nu sunt nici separate, nici localizate. Dar numai prin credință înțelegem și credem, așa cum am spus adesea, că Sfânta Treime, consubstanțială, demnă de închinare, are o singură natură divină.

- 2.22.6 Prin toate acestea, adevărata credință a arătat că nu trebuie să concepem nicio diferență în Sfânta Treime. De aceea, acordă-ne de bunăvoie atenția ta pentru puțin timp și credința ta se va întări pe măsură ce vei primi de la Duhul Sfânt, prin noi, instrucțiuni salutare, astfel încât să știți că Sfânta Treime are o singură natură divină, care există și există veșnic - o Treime care este cu adevărat o Treime, nici una dintre ele. ele existând înaintea altuia, dar întotdeauna o Treime indivizibilă, consubstanțială.”
- 2.22.7 Răspunsul filozofului: „Nu credeți că mă îndepărtez de la adevărata doctrină (dacă aș fi fost, aș fi respins cuvintele tale încă de la începutul dezbaterii), dar cântăresc implicațiile gândurilor tale, astfel încât concluzia pe care o ești apărarea poate fi evident pentru mine.”
- 2.22.8 Răspunsul sfinților părinți către filozof în termeni ipotetici despre foc, strălucire, și lumină, prin același episcop Leontius: „Ascultă, acum, filozofe. Prin multe pasaje din Sfintele Scripturi ți-am explicat deja că natura divină este simplă și nu compusă, așa cum ai mărturisit tu însuși când ai început să pui întrebări.
- 2.22.9 Este foc veșnic, veșnic, necreat, pentru că este lumină nestăpânită, inaccesibilă prin natură. Nu trebuie să ne gândim la asta ca la o singură persoană, așa cum o fac evreii. Mai degrabă, toți creștinii cred și proclamă Treimea nedespărțită – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt – ca o Treime, pentru că persoanele sunt veșnic nedespărțite, așa cum s-a arătat.
- 2.22.10 Învață acum, filozofe. Chiar dacă acționăm cu îndrăzneală, maiestuosul Dumnezeu totuși se poartă cu noi cu milă, căci lucrăm pentru a te salva pe tine și pe toți ceilalți. Prin urmare, învață de la obiectele de percepție despre obiectele de considerație, de la obiectele de minte despre obiecte dincolo de minte, din cuvinte despre obiecte dincolo de cuvinte.
- 2.22.11 Deși totul în creație, perceptibil și numai imaginabil, „în cer și pe pământ și sub pământ” [Filipeni 2:10], este incomparabilă cu esența necreată, de neînțeles, nemuritoare a lui Dumnezeu, o ilustrare potrivită este, totuși, de o valoare considerabilă pentru cei care o primesc cu credință. Mai degrabă, să presupunem că oferă un imagine adecvată a evlaviei celor care vor să o înțeleagă cu evlavie.
- 2.22.12 Focul perceptibil, deși are o singură natură sau esență, este o trinitate. Este în același timp foc, strălucire și lumină. Se constată că niciuna dintre acestea nu există înaintea altuia; cele trei sunt inseparabile unul de altul — focul, strălucirea care vine din el și lumina.
- 2.22.13 Prin urmare, filozofe, despărțiți-le pe cele trei, dacă puteți, și arată-ne care dintre ele există înaintea altuia, dacă focul a existat de la sine înainte de strălucire și strălucirea a venit după foc, sau poate că lumina a venit după foc și strălucire sau înaintea lor.
- 2.22.14 Separați-i pe cei trei unul de celălalt, dacă puteți, și arată-ne că focul, strălucirea și lumina nu sunt simultane, deși natura focului este una.

- 2.22.15 Tine cont de aceste lucruri create perceptibile. Deși sunt incomparabile cu esența veșnică, de neînțeles, a lui Dumnezeu (cum tocmai am spus), chiar și așa, primiți de la ei un punct de plecare spre mântuire și, prin credință, oferă ochiului minții tale aripi pentru a se înălța la cunoașterea sublimă a lui Dumnezeu.
- 2.22.16 Pe măsură ce ne rugăm și credem, harul Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh va veni la voi ca fulgerul și vă va arăta că există o singură natură divină, care este foc veșnic, strălucire și lumină, simplă, nu compusă, inseparabilă, indivizibilă, de neînțeles și de nedescris, o Treime cu adevărat consubstanțială - Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt."
- 2.22.17 Filosoful crede în Sfânta Treime: După ce a auzit aceste lucruri, filosoful a rămas fără cuvinte pentru o perioadă de timp ca și cum ar fi fost în transă, „gândurile lui l-au tulburat” [Daniel 5:6] și o mare frică l-a cuprins. Apoi și-a venit în fire și a strigat cu glas tare:
- 2.22.18 „Slavă Ție, Dumnezeule, care ai suflat acestor sfinți ai tăi misterul dincolo de orice minte a naturii divine imaculate, nedespărțite, necreate. Mai mult, te implor, Hristoase, ca Fiu binevoitor al Tatălui binevoitor, să ierți păcatele pe care le-am săvârșit împotriva Ta, în timp ce părerile nelegiuite ale lui Arie stăpâneau asupra mea, ca să nu fiu nevoit să suport pedeapsa ta, drept Judecător, căci acele cuvinte nelegiuite pe care eu, un nenorocit, le-am spus împotriva ta.
- 2.22.19 Vai de Arie și de tovarășii săi nelegiuți, care spun cu blasfemie împotriva Fiului lui Dumnezeu: „El nu a existat întotdeauna”. De asemenea, ei spun că Fiul lui Dumnezeu și Duhul Sfânt sunt creaturi, produse și de altă esență. Ei spun că Fiul lui Dumnezeu și Duhul Sfânt nu sunt de aceeași esență cu Tatăl.
- 2.22.20 Acum și pentru totdeauna îl anatematizez pe Arie, părerile lui nelegiuite, pe toți cei care sunt de acord cu el, și toți cei ce hulesc împotriva Tatălui, a Fiului și a Duhului Sfânt. Cine nu are pe Fiul „nu are pe Tatăl” [1 Ioan 2:23] și oricine a hulit împotriva Fiului și a Duhului Sfânt, a hulit împotriva Tatălui.
- 2.22.21 Te implor, sfânt sobor al bătrânilor: ajută-mă rugându-mă lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, în numele meu, pentru că sunt cu siguranță un adept al învățăturilor pe care le are Duhul Sfânt explicat și definit prin tine. Mărturisesc că sunt adevărate și de încredere.
- 2.22.22 Sunt încrezător că aceasta este ceea ce Pavel, profesorul adevărilor sacre, a numit „taina care a fost ținută ascunsă de veacuri și generații”, care „a fost descoperită acum” [Coloseni 1:26], după cum se spune, „sfinților Săi apostoli și profeți” (și vouă) „prin Duhul” [Efeseni 3:5] – că Fiul și Duhul Sfânt există veșnic, coexistând și dăinuind împreună cu Dumnezeu Tatăl."
- 2.23.1 Sfinții părinți i-au vorbit filosofului și despre un izvor, un râu și o apă prin episcopul Leonțiu: „Și la aceasta trebuie să te gândești, filozof, tu care în cele din urmă iubești adevărul. Să luăm în considerare un izvor care produce un râu de apă. După cum știți,

fiecare râu are un izvor care îl produce. Deci râul provine din izvorul apei, dar nimeni nu numește râul izvor sau izvorul râu. Mai degrabă, ei numesc izvorul izvor și râul râu și ambele sunt o singură apă.

- 2.23.2 Când cineva dorește ca apă să fie extrasă dintr-un râu sau dintr-un izvor, el folosește un alt substantiv. El nu a spus: „Du-te trage și adu-mi izvorul sau râul”, ci mai degrabă apă. Există o singură natură, dar trebuie să vorbim despre trei „fețe” [πρόσωπα]: izvor, râu și apă.
- 2.23.3 Mai mult, am arătat că Sfânta Scriptură declară aceasta; nu-ți vorbim nimic străin de ea, o, în sfârșit, adevărat fiu al harului, deși am introdus cuvântul adevărului în exemple, imagini și imagini.
- 2.23.4 De aceea Sfânta Scriptură spune despre Fiul că El se aplecă „spre ei ca un râu de pace” [Isaia 66:12], pornind, în mod clar, din adevăratul izvor al vieții, adică din natura divină a Tatălui, ca Domnul însuși proclamă în Evanghelii: „Am venit de la Tatăl și eu sunt aici” [Ioan 8:42]. El a mai spus foarte clar: „Eu și Tatăl suntem una” [Ioan 10:30] și „Eu sunt în Tatăl și Tatăl este în Mine” [Ioan 14:11].
- 2.23.5 Domnul spune că noi toți credincioșii primim de la El Duhul Sfânt, fiind de aceeași esență cu Tatăl și cu Fiul, purcând de la Tatăl și fiind însuși Duhul Fiului, așa cum am arătat mai sus. Domnul însuși a învățat clar în Evanghelii că Duhul Sfânt se revarsă din El peste noi când a spus: „Dacă îi este sete cineva, să vină la Mine și să bea. Oricine crede în Mine, după cum spune Scriptura, râuri de apă vie vor curge dinlăuntrul lui” [Ioan 7:37-38]. Evanghelistul, inspirat de Dumnezeu, adaugă următoarele pentru a interpreta cele spuse: „El a spus aceasta despre Duhul, pe care aveau să-L primească cei ce cred în El” [Ioan 7:39].
- 2.23.6 Vezi ceea ce prorocul David proclamă despre acest izvor cu adevărat viu, Sfânta Treime: „La tine este izvorul vieții. În lumina ta vom vedea lumină” [Psalmul 36:9, LXX 35:10]. El îl numește pe Dumnezeu Tatăl izvorul vieții în timp ce se adresează Fiului, deoarece Tatăl este în Fiul și Fiul este în Tatăl. El se adresează Fiului ca lumină și prin această lumină spune că va vedea lumină, adică Duhul Sfânt. Căci el spune: „În lumina ta vom vedea lumina”.
- 2.23.7 Tatăl este adevăratul izvor al vieții și al luminii; Fiul este lumină din lumina Tatălui; Duhul Sfânt este lumină din lumina Fiului.
- 2.23.8 După cum am spus de multe ori, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt au o singură natură divină, așa cum proclamă Dumnezeu însuși prin profet: „Eu sunt Dumnezeu; nu exista altul” [Isaia 45:21] și „Eu, Dumnezeu, sunt cel dintâi și eu sunt cel de pe urmă” [Isaia 44:6] și „Eu sunt în veci” [Isaia 48:12] și iarăși: „Eu sunt, și nu mă schimb” [Maleahi 3:6] și așa mai departe, în conformitate cu ceea ce am demonstrat mai înainte.

- 2.23.9 De fapt, mi se pare necesar să repet pasajele — dacă nu toate din cauza cantității lor, atunci măcar pe cele mai clare — pentru a putea înțelege mai ferm ceea ce s-a spus.
- 2.23.10 Prin urmare, vom explica cuvintele profetului Ieremia: „Cel ce a întemeiat pământul pentru venicie l-a umplut cu patru picioare. El trimite lumina și se stinge. El a numit-o și i-a ascultat tremurând. Stelele străluceau în posturile lor și se bucurau. El i-a chemat și ei au zis: „Suntem aici”. Au strălucit de bucurie pentru cel care le-a făcut. Acesta este Dumnezeu nostru. Nimeni nu poate fi comparat cu el și curând.
- 2.23.11 Prin urmare, filozof iubitor de Dumnezeu, trebuie să fiți atenți aici și să meditați la sensul acestei Scripturi. El a arătat, așa cum ați fost de acord, că asta a fost prezis despre Fiul, pentru că spune: „Apoi S-a arătat pe pământ și a locuit cu oamenii”.
- 2.23.12 Așadar, gândiți-vă la ce ar fi adevărat dacă, așa cum pretinde Arie în depravarea sa nelegiuită, Fiul ar avea o altă esență creată și ar fi Dumnezeu după Tatăl. Scriptura spune despre el: „Acesta este Dumnezeu nostru. Nimeni nu poate fi comparat cu el. Apoi, după neevlavul Arie, Tatăl nu este Dumnezeu, căci despre Fiul se spune: „Nimeni nu poate fi asemănător cu El”. Astfel, ariomanii neevlavioși⁵⁹ împreună cu autorul blasfemiei lor sunt condamnați că au respins divinitatea Tatălui în negarea Fiului. Deci, dușmanii adevărului se dovedesc a fi cu totul atei.
- 2.23.13 După cum se spune în epistolele generale, cine nu are pe Fiul „nu are pe Tatăl”. Credința catolică cunoaște și se închină unei singure zeități – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt – cu care nimeni nu poate fi comparat. Taina Sfintei, consubstanțiale Treimi, demnă de închinare, este de neconceput, de nedescris și cu totul de neînțeles; nu poate fi reținut decât prin credință.”
- 2.24.1 Filozoful: „Ceea ce a rostit Duhul Sfânt prin tine este cu adevărat divin și plin de lumină. Întrucât cuvintele tale de învățătură sfântă sunt minunate pentru mine, te rog să dai dă-mi atenția ta nedivizată și instruieste-mă când pun întrebări, astfel încât Dumnezeu să-ți dea o răsplată generoasă pentru mântuirea mea.”
- 2.24.2 Răspunsul sfinților părinți prin același Episcop Leoniu: „Puneți-vă întrebările. Vrem să vă conducem la maturitate, iar acum sunteți pe deplin gata să acceptați dovezile din pasaje pentru că Duhul Sfânt v-a luminat.”
- 2.24.3 Filozoful exprimă recunoștință și se întrebă despre întruparea Domnului: „Mulțumesc sfinției voastre. Spuneți-mi, preasfinților: Cum de înțelegeți că Dumnezeu Cuvântul, Fiul lui Dumnezeu, S-a arătat pe pământ și a trăit cu oamenii? El este invizibil pentru fiecare ființă creată, atât perceptibil, cât și numai imaginabil. Te rog, învață-mă și pe mine de ce a făcut asta.”

---

59 Cf. 1.0.4, n. 5.

- 2.24.4 Răspunsul sfinților părinți către filosof prin episcopul Leon: „A venit la duce la îndeplinire planul mântuirii din cauza apostaziei primilor oameni, Adam și Eva, în Paradis. Această apostazie a infectat întreaga rasă umană.
- 2.24.5 De aceea, din moment ce ei pierduseră harul lui Dumnezeu, călcându-i porunca, meșterul a vrut să returneze acest har neamului omenesc. Aici trebuie să înțelegem că, așa cum „Dumnezeu a spus: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră” și „Dumnezeu a făcut om” (după explicațiile date mai sus), același Dumnezeu a spus: „Să mântuim cei răătăciți”. om, pe care l-am făcut după chipul și asemănarea noastră”.
- 2.24.6 Așa cum a spus Dumnezeu Tatăl: „Să facem”, și Fiul a creat, fiind Dumnezeu de la Dumnezeu, așa că același Fiul a vrut să răscumpere pe om în sine, prin voia Tatălui”.
- 2.24.7 Filosoful întreabă despre același subiect: „Cum a „apărut pe pământ și a trăit” ca om „cu oamenii” când este Dumnezeu neschimbabil?”
- 2.24.8 Răspunsul sfinților părinți prin Macarie, episcopul Ierusalimului: „După fericitul Pavel, 'Taina evlaviei este mare'. Fiul lui Dumnezeu „a fost descoperit în trup”, apoi „a fost văzut de îngeri” [1 Timotei 3:16]. Unul-Născut nu este vizibil pentru îngeri, arhangheli sau orice putere cerească, pentru că „nimeni nu l-a văzut vreodată pe Dumnezeu” [Ioan 1:18].
- 2.24.9 Când auziți de coborârea lui din ceruri, nu ar trebui să vă gândiți la natura sa divină nelimitată care se mișcă dintr-un loc în altul. Mai degrabă, înțelegeți totul cu adevărat marele „mister al evlaviei”, prin care am fost reînnoiți, cu privire la planul mântuirii.
- 2.24.10 Reînnoirea este o restaurare a noutății. Prin urmare, Cuvântul lui Dumnezeu însuși a coborât asemănării noastre ca să ne redea asemănarea Lui.
- 2.24.11 Era cu neputință ca Dumnezeu să devină ca noi fără a lua trup, căci nu a luat o formă fără trup de entitate fără trup (care era el însuși), ci o formă trupească. Nu putea veni fără a lua substanță corporală. Prin urmare, el a luat cu adevărat un trup, astfel încât, după ce a căzut din fraternitatea inițială din cauza schimbării formei fără trup care a avut loc atunci când am pierdut harul Duhului prin Adam și Eva, primii oameni, să putem fi restabiliți la fraternitate prin preluarea lui de un corp și ar putea primi din nou forma divină fără trup.
- 2.24.12 El a luat carne din femeie. Astfel, el a devenit ca noi pentru a ne împărtăși gloria Sa ca membri ai aceleiași neamuri și pentru a salva femeia prin nașterea lui. Căci spune că femeia „va fi mântuită prin naștere” [1 Timotei 2:15].
- 2.24.13 El a luat trup, care este în mod natural plin de viață. Nici trupului nu îi lipsește ceea ce dă viață, ceea ce Scriptura numește în mod special suflet.”

2.24.14 Filosoful: „Cine nu s-ar mira de aceste minunate fapte ale lui Dumnezeu au descris? Cum a luat carne de femeie, așa cum tocmai ai spus?

2.24.15 Sfinții părinți răspund prin același Episcop Macarie al Ierusalimului: „Ți-am spus deja, preasmenin om, să nu vorbim despre „cum” cu tainele lui Dumnezeu, căci sunt de nedescris și de neînțeles. Dar așa cum am fost învățați din Sfânta Scriptură, vom spune atât cât poate exprima vorbirea.

2.24.16 Nici un om sau un înger nu poate înțelege pe deplin misterul întrupării Domnului. Nici măcar Gavriil însuși, care a fost slujitorul acelei taine, nici preacurata, casta, sfânta Fecioară Maria nu au putut prezenta o imagine completă a întrupării Cuvântului divin. Singurul Fiu al lui Dumnezeu însuși este singurul care cunoaște natura precisă a lui întruparea de dragul nostru.

2.24.17 Desigur, „martorii oculari și slujitorii inițiali ai cuvântului au transmis tradițiile pentru noi” [Luca 1:2], după cum spune Luca, despre întruparea sa – el era „un descendent al lui David” și Avraam „după trup” [Romani 1:3]; „de la ea” (fecioara) „S-a născut Isus, care se numește Hristos” [Matei 1:16]; „Ai lor sunt patriarhii și din ei, după trup, a venit Hristosul” [Romani 9:5]; 'nu a ajutat îngerii, ci sămânța lui Avraam” [Evrei 2:16]; a devenit ca noi în toate privințele, cu excepția păcatului.
⁶⁰ Știm aceste lucruri.

2.24.18 Dar felul în care s-a întâmplat aceasta depășește înțelegerea oricărei ființe raționale. Despre aceasta spune profetul Ieremia: „Este om, dar cine îl va cunoaște?” [Ieremia 17:9].
⁶¹

În timp ce filozoful și toată mulțimea care se adunase să asculte erau uimiți, sfinții părinți au adăugat prin episcopul Macarie al Ierusalimului:

2.24.19 „Am dovedit deja prin numeroase argumente că, în calitate de Dumnezeu, singurul Fiu al lui Dumnezeu s-a făcut om datorită iubirii sale de oameni, făcându-se trup și născându-se pe neînțeles din Fecioara Maria.

2.24.20 Întrucât, după cum a demonstrat deja discuția noastră, a vrut să reînnoiască ceea ce era distrus de apostazia primilor oameni formați, el a devenit egal cu noi pentru a ne face egali cu el, condescendent față de slăbiciunea noastră de excelent medic.

2.24.21 Spunem din nou că „condescendența”, „coborâți” și „fii trimis” trebuie folosite în simțul întrupării sale, așa cum am demonstrat anterior. În ceea ce privește natura sa divină, el umple întotdeauna universul cu Tatăl așa cum a fost descris mai înainte.

---

⁶⁰ Cf. Evrei 4:15.

⁶¹ Consoanele MT pot fi citite fie ca un substantiv care înseamnă „om” (deci LXX), fie ca un adjectiv care înseamnă „incurabil” (deci indicație masoretică). Aceasta din urmă este în mod clar lectura corectă în contextul întregului verset.

- 2.24.22 Așa că ascultați: Suntem născuți din femeie. El a venit în acest scop datorită iubirii sale pentru omenire. Noi suntem născuți din plăcerea somnului și din sămânța omului,⁶² dar numai El a fost născut din Duhul Sfânt și din Fecioara Maria. Suntem hrăniți cu lapte. Cel care prin dumnezeirea sa hrănește orice făptură a venit pentru aceasta și în trup. Ne maturizăm și îmbătrânim. Nici nu a disprețuit această creștere trupească, așa cum este scris: „Isus creștea în înțelepciune și statură și în favoare înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor” [Luca 2:52].
- 2.24.23 Când avea treizeci de ani, pentru a binecuvânta fiecare etapă a vieții, s-a botezat. Ioan, fiul lui Zaharia, a propovăduit poporului „un botez al pocăinței” [Marcu 1:4]. Ioan nu puteau să dea darul iertării păcatelor sau al înfierii în calitate de fiu, pentru că nu erau ale lui, nici măcar ale unui înger; numai Dumnezeu Cuvântul însuși, care s-a întrupat și s-a făcut om, le-a putut da.
- 2.24.24 El a primit botezul destinat nouă. Deși ca Dumnezeu este fără păcat, el a fost botezat fizic ca un om, nu pentru că avea nevoie de botez, ci pentru a proslăvi botezul nostru, ca să credem că Duhul Sfânt se coboară peste noi, cei botezați în El, așa cum S-a pogorât Duhul peste el.
- 2.24.25 Apoi a locuit cu oamenii, transmitându-și poruncile divine și îndeplinind semne miraculoase timp de trei ani și începutul unui al patrulea. El a intrat astfel de bunăvoie în suferința sa trupească de dragul nostru. Am câștigat pedeapsa crucii, dar chiar dacă toți am fi fost răstigniți, nu ne-am fi putut salva de la moarte.
- 2.24.26 Mai degrabă, „moartea a domnit de la Adam până la Moise chiar și peste cei care nu au păcătuțit” [Romani 5:14]. Au fost mulți sfinți, profeți și oameni dreți, dar niciunul dintre ei nu s-a putut răscumpăra de la puterea morții. Dar Mântuitorul tuturor a venit și a luat pedeapsa cuvenită nouă în trupul Lui fără de păcat, de la noi, în locul nostru, de dragul nostru.
- 2.24.27 După moarte, ne scufundăm în mormânt. Și el a întreprins asta și de bunăvoie coborât în mormânt. El nu s-a scufundat ca noi; el a coborât. El nu a fost supus morții, ci stăpân al morții. A coborât singur, dar s-a întors cu mulțime.
- 2.24.28 El era bobul duhovnicesc de grâu care a căzut la pământ și a murit în trup pentru noi. Prin puterea naturii sale divine și-a făcut să se ridice templul trupesc, conform Scripturilor, care a produs rodul învierii întregului neam omenesc. După trei zile de înmormântare și de învierea lui din morți, el i s-a arătat ucenicilor și le-a arătat semnele suferinței sale trupești pe cruce: „Atingeți-mă și vedeți că eu însumi sunt” [Luca 24 39], făcătorul de minuni, care a primit aceste semne ale suferinței în trupul meu pentru neamul vostru.
- 2.24.29 Apoi a locuit cu ei patruzeci de zile, le-a instruit cu privire la salvarea lui. porunci și s-au înălțat la cer în timp ce priveau. Sfintele Scripturi învață că el stă la dreapta Tatălui. Așteptăm venirea lui la sfârșitul veacului

---

⁶² Cf. Înțelepciunea lui Solomon 7:2.

să judece pe cei vii și pe cei morți, când va domni în vecii vecilor cu Tatăl în vecii nemărginite.

- 2.24.30 Aceasta este credința apostolică, fără prihană, a Bisericii, pe care Domnul însuși i-a încredințat-o de la început⁶³ prin apostoli, de la părinți la copii. Biserica o păstrează și aderă la ea până acum și în veci, așa cum le-a spus Domnul ucenicilor:
„Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” [Matei 28:19].
- 2.25.1 După ce Duhul Sfânt a rostit aceasta prin sfinții noștri părinți adunați la sfântul sinod, toată audiența care se adunase l-a slăvit pe Dumnezeu.
- 2.25.2 Împăratul iubitor de Dumnezeu, care a participat și la cea mai mare parte a consiliului, a fost el însuși în audiență. Foarte încântat, l-a glorificat pe Dumnezeu auzind o asemenea doctrină evlavioasă. Bucurându-se de înțelegerea episcopilor noștri, s-a bucurat nespus de bucurie în Duhul. Era ambiția lui ca nimeni, mare sau mic, să nu fie de acord cu această mărturisire mântuitoare.
- 2.25.3 Prin urmare, după încheierea unei ample deliberări pioase, toți oamenii noștri au văzut nevoia definiției consubstanțialității lui Dumnezeu [τὸ ὁμοούσιον] în cadrul credinței bisericii, ca și sfinții noștri părinți care au venit după apostoli au transmis și ei această credință, și anume, mărturisind că Fiul și Duhul Sfânt au aceeași esență ca și Tatăl.
- 2.25.4 Toți sfinții episcopi adunați la Niceea au afirmat această credință. Sfinții preoți și mărturisitori adunați, laudatul împărat iubitor de Dumnezeu și toată mulțimea credincioșilor care erau adunați acolo au primit cu bucurie mărturisirea credinței.
- 2.25.5 Dar cei șaptesprezece episcopi despre care am vorbit mai sus nu au făcut-o. Arius părea să fie încântat de ei. El a fost condamnat împreună cu ei, adepții lui, pentru că au spus cu el că Dumnezeu l-a creat pe Fiul din substanțe care nu existau, ca ceva exterior, și că Fiul nu a fost născut din esența divină a Tatălui.
- 2.26.1 Din acest motiv, toți sfinții noștri părinți la rândul lor au hotărât în unanimitate să-i alunge din biserică catolică împreună cu Arie. Ei i-au anatematizat, părerea lor nelegiuită și cuvintele și gândurile hulitoare pe care le îndreptaseră împotriva Fiului lui Dumnezeu, spunând că el este din lucruri care nu au existat, că nu a existat întotdeauna, că Fiul lui Dumnezeu este capabil de alegând răul sau binele și că el este o creatură și un produs.
- 2.26.2 Sfântul Sinod i-a anatematizat pe ei și pe toate aceste gânduri, refuzând să asculte de părerea lor nelegiuită, de nebunia și de cuvintele lor hulitoare.
- 2.26.3 Consiliul le-a rupt imediat documentul, pe care îndrăzniseră să-l depună, plini de nelegiuirea lor. Acesta a fost sfârșitul cauzei lor la sfântul sinod.

---

⁶³ Sau „de sus”.

2.26.4 Toți episcopii au rezumat în unanimitate conținutul credinței ortodoxe pe scurt pentru a se adapta simplității mulțimii de oameni credincioși. Ei au formulat simbolul credinței catolice în scris, după cum urmează:

2.27.1 „Expunerea credinței apostolice catolice, prezentată de Sinodul de la Niceea sub împăratul iubitor de Dumnezeu Constantin, în timpul consulatului bărbaților iluștri Paulinus și Iulian, în anul 636 după Alexandru [cel Mare],⁶⁴ pe 19 din Iunie, cu 13 zile înainte de Calendele lui iulie, în Niceea, capitala Bitiniei:

Credem într-un singur Dumnezeu, Tatăl Atotputernic, Făcătorul tuturor lucrurilor, văzute și nevăzute.

2.27.2 Noi credem într-un singur Domn, Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl ca singurul născut, adică din esența Tatălui, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcută, consubstanțială cu Tatăl. Prin el toate lucrurile au fost făcute, în cer și pe pământ.

2.27.3 Pentru noi, oamenii și pentru mântuirea noastră, el a coborât, s-a întrupat și s-a făcut om.

2.27.4 A suferit, a fost îngropat și a înviat a treia zi. S-a înălțat la cer și stă la dreapta Tatălui. El va veni din nou să judece pe cei vii și pe cei morți.

2.27.5 Noi credem în Duhul Său Sfânt.

2.27.6 Biserica apostolică catolică îi anatemizează pe cei care spun: „El nu a existat întotdeauna”. „Înainte de a fi născut, el nu a existat” și că a fost făcut din lucruri care nu existau sau care pretind că Fiul lui Dumnezeu este de altă substanță sau esență, sau este creat, schimbător sau mutabil.”

2.27.7 Aceasta este credința pe care sfinții noștri părinți de la Niceea, episcopii ortodocși, au susținut-o în primul rând împotriva lui Arie, care a spus hulitor că Fiul lui Dumnezeu este o făptură.

2.27.8 Cu ea i-au respins de asemenea pe Sabellius, Photinus, Pavel din Samosata, Mani, Valentinus, Marcion și orice erezie care a apărut împotriva bisericii apostolice catolice.

2.27.9 Sinodul sfinților ortodocși adunați la Niceea, ale căror nume și provincii au fost anexate, i-a condamnat.

2.27.10 Așadar, Sinodul a comunicat hotărârile sale împăratului cuvios și vrednic de laudă – condamnarea celor care au luptat împotriva lui Dumnezeu și expunerea credinței ortodoxe. El i-a primit cu bucurie cu o reverență extremă, așa cum ar fi fost prezentați de Dumnezeu. El și-a condamnat dușmanii la exil pentru că se împotriveau lui Dumnezeu.

2.27.11 Prin urmare, șase dintre episcopii de partea lui Arie s-au mulțumit să fie exilați împreună cu Arie însuși și susținătorii săi.

---

⁶⁴ Acest sistem de datare a fost folosit de imperiul seleucid și mai târziu de o mare parte din lumea greacă.

- 2.27.12 Dar unsprezece s-au temut că împăratul iubitor de Dumnezeu și mulțimea de episcopi ai sinodului îi va alunga. Deci ei au scris ipocrit la consubstanțialitatea lui Dumnezeu cu mâna lor, nu din convingere.
- 2.27.13 Conducătorul acestei înșelăciuni a fost Eusebiu din Nicomedia, care a reprezentat în mod demonstrat ambele opinii până la moartea sa, la fel cum descriu Eustathie al Antiohiei, Eusebiu Pamphili, Atanasie cel Mare și toți scriitorii care relatează evenimentele conciliului. că în ipocrizia lui părea să favorizeze opinia noastră, dar de fapt a luptat pentru fracțiunea oponentilor.
- 2.28.1 Hosius, episcopul Cordovei, pentru sfintele biserici ale lui Dumnezeu din Roma, Spania, toată Italia și celelalte provincii de dincolo de mine până la ocean, prin preoții romani Vito și Vincent însoțindu-l.
- 2.28.2 Alexandru al Alexandriei, cu Atanasie, pe atunci arhidiacon, pentru bisericile din tot Egiptul, Libia, Pentapolis și regiunile învecinate până în provinciile Indiei.
- 2.28.3 Eustathie din marea Antiohia, pentru bisericile din Coele Siria, toată Mesopotamia și ambele Cilicie.
- 2.28.4 Ioan Persanul, pentru bisericile din toată Persia și India Mare.
- 2.28.5 Leontie din Cezareea din Capadocia, care este podoaba bisericii Domnului nostru, pt bisericile din Capadocia însăși, Galația, Diospontus, Paflagonia, Pontul Polemoniachus și Armenia Mică și Mare.
- 2.28.6 Theonas din Cyzicus, pentru bisericile din Asia, Hellespont, Lydia și Caria, prin episcopii săi subordonați Eutihie din Smirna și Marinus din Troa.
- 2.28.7 Macarie al Ierusalimului, cu Eusebiu Pamphili, episcopul Cezareei, pentru biserici în Palestina, Arabia și Fenicia.
- 2.28.8 Alexandru al Tesalonicului, prin subalternii săi, pentru bisericile din Macedonia Prima și Secunda împreună cu Grecia, toată Europa, atât Scitia, cât și toate bisericile din Iliric, Tesalia și Aheea.
- 2.28.9 Nunechie al Laodiceei, pentru bisericile din Frigia Prima și Secunda.
- 28.2.10 Protogenes, admirabilul episcop de Sardica, pentru bisericile din Dacia, Calabria, Dardania și regiunile învecinate.
- 2.28.11 Cecilian din Cartagina, pentru sfintele Biserici ale lui Dumnezeu din toate provinciile Africii, Numidia și ambele Mauritani.

- 2.28.12 Pistus din Marcianopolis, pentru bisericile din Misia, provinciile Atena și Galia, și orașele învecinate lor.
- 2.28.13 Alexandru de Constantinopol, pe atunci încă preot, dar mai târziu a acordat episcopia bisericii locale, împreună cu Pavel, pe atunci încă lector, secretarul lui Alexandru, pentru bisericile din toate insulele Cicladelor.
- 2.28.14 Toți acești sfinți apostoli au dat hotărârile sfântului mare ecumenic Sinodul de la Niceea tuturor sfințelor biserici ale lui Dumnezeu de sub cer și le-a adus în toate părțile lumii.
- 2.29.1 Împăratul Constantin s-a bucurat de expunerea credinței apostolice ortodoxe rostită de Duhul Sfânt prin cei trei sute de sfinții noștri părinți parcă dintr-o singură gură, întărit de toți. S-a ridicat de pe tronul său înaintea întregii mulțimi de sfinți mari preoți și a tuturor celor adunați pentru acea sfântă discuție a credinței.
- 2.29.2 Și-a întins mâinile, și-a întors ochii spre Dumnezeu din ceruri și a lăudat pe Dumnezeu, Mântuitorul și binefăcătorul nostru a tuturor, pentru că Dumnezeu îi unise pe episcopi, așa cum dorea El, și îi făcuse să cadă de acord cu privire la adevărata credință mântuitoare.
- 2.29.3 Împăratul iubitor de Dumnezeu, care era excelent din toate punctele de vedere, avea o asemenea grijă pentru bisericile lui Dumnezeu și pentru unitatea pașnică între păstorii lor.
- 2.29.4 Cred că este rezonabil să includ în narațiunea mea cuvintele pe care Eusebiu Pamphili le-a ales excelent la începutul relatării sale despre aceasta (ceea ce a fost discutat la conciliu, vreau să spun) în cartea a treia a vieții sale lui Constantin:
- 2.29.5 În timp ce ambele părți au avansat multe argumente și unele au început inițial certuri intense, lăudabilul împărat a ascultat totul, acceptând cu calm propunerile ambelor facțiuni.
- 2.29.6 Preluând pe rând declarațiile fiecărei părți, i-a luat cu blândețe pe cei care erau încăpățânați să dispute și i-a tratat cu amabilitate pe fiecare dintre ei. Vorbea greacă, pentru că o cunoștea.
- 2.29.7 Așa că s-a dovedit a fi prietenos și plăcut, câștigând pe unii prin convingere, muștrând alții cu cuvinte, lăudând pe cei care vorbeau bine și constrângând pe toți să facă unitate până când îi conduse la o părere comună cu el astfel încât evlavioii formula de credință a predominat în unanimitate și au confirmat credința mântuitoare pronunțată cu adevărat de Duhul Sfânt prin toți sfinții noștri părinți mai sus amintiți.
- 2.29.8 La acea vreme a mai dispus prin lege ca toata lumea să se pună de acord asupra unei date comune pentru sărbătoarea mântuitoare a Paștelui.

- 2.29.9 Apoi i-a pus să-și confirme credința comună în scris cu semnăturile lor și i-a încurajat pe episcopi să codifice în scris reglementări și legi individuale pentru biserică.
- 2.30.1 Credința împăratului ne face să amintim și un alt eveniment. A fost sânguinos luând măsuri de precauție pentru liniștea bisericii fără a neglija niciun detaliu. El a avut a invitat chiar și pe episcopul novațian Acesius și pe tovarășii săi la conciliu, căci ei credeau în consubstanțialitatea lui Dumnezeu și în Treime.
- 2.30.2 După ce conciliul și împăratul au compus și au semnat standardul credinței, împăratul Constantin I-a întrebat pe Acesius dacă este de acord cu credința și cu stabilirea de către el a sărbătorii Paștilor.
- 2.30.3 Acesius a răspuns: „Consiliul nu a definit nicio doctrină nouă, împărate; toți am primit acest standard de credință și data sărbătorii Paștelui de la început, chiar din vremea apostolilor”.
- 2.30.4 Apoi Împăratul a întrebat: „De ce, atunci, te despărți de părtășia noastră?” Acesius a descris cum în timpul persecuției deciane unii nu au putut lupta până la martiriu, ci mai degrabă au refuzat-o. El a prezentat regula lor riguros strictă, și anume, că biserica nu trebuie să-i accepte pe cei care au păcătuit după botez, chiar dacă se pocăiesc, nici să-i considere vrednici de părtășie în tainele viitoare.
- 2.30.5 După ce Acesius a spus aceasta, împăratul a răspuns: „Acesie, pune-ți o scară și urcă-te la cer.”
- 2.30.6 După aceasta, toți episcopii au stabilit diferite hotărâri bisericești:
- 2.31.1 „Să locuim în lumină, adică în Hristos, căci suntem aproape de El. Să angajăm rugăciunile de sfințire de parcă l-am vedea, căci rugăciunile noastre ne sfințește dacă ne rugăm cu cuvântul lui Dumnezeu, iar cuvântul lui Dumnezeu este prezent acolo unde se păstrează o inimă curată și viață în smerenie. Israel s-a străduit să ofere jertfele. Profeții au strigat către Dumnezeu: „Trimite lumina ta și adevărul tău” [Psalmul 43:3, LXX 42:3]. Au strigat, iar noi i-am primit. Așa cum a spus Domnul: „Alții au muncit” [Ioan 4:38] și noi am cules roadele. Domnul însuși a venit la noi, zicând: „Eu sunt lumina” [Ioan 8:12]; „Eu sunt adevărul” [Ioan 14:6]. Am primit har fără efort, dar trebuie să păzim harul cu efort.
- 2.31.2 Dintre cei care spun că creștinii nu trebuie să muncească: Întrucât unii care doresc să nu muncească, ci să fie ocupați, înțeleg greșit cuvintele sfinte ale Domnului: „Nu vă îngrijorați de viața voastră, de ce veți mânca” [Matei 6:25], înseamnă că creștinii, care urmează această ordine, nu trebuie să lucreze terenul, trebuie să arătăm că nu asta a vrut să spună Domnul. Putem lucra fara griji. Știm și credem că Domnul însuși face ca lucrarea noastră să crească și să aducă roade, pentru că a spus: „Împărăția lui Dumnezeu este ca un om care împrăștie sămânța lui pe pământ. Zi și noapte, fie că doarme, fie că se trezește, sămânța răsare și crește, deși nu știe cum” [Marcu 4:26-27].

- 2.31.3 Dintre cei hirotoniți: Cei rânduiți ar trebui să servească ca tipuri și imagini ale ființelor cerești. Episcopul ar trebui să ocupe tronul Domnului însuși ca șef, al doilea după Domnul, a bisericii pe care a primit-o; preotul cel al serafinului; diaconul cel al heruvimului. Însoțitorul trebuie să-i asiste.
- 2.31.4 Pentru ca mirenii să nu se suie în ambon: Mirenii să nu se suie în ambon, cu excepția celor desemnați să citească sau să cânte din cărțile de pergament.
- 2.31.5 Despre Sfântul Botez: Botezul nostru nu trebuie privit cu ochi fizici, ci cu ochi spirituali. Când vezi apă, recunoașteți puterea lui Dumnezeu care este ascunsă în apă. Sfânta Scriptură ne învață că suntem botezați „cu Duhul Sfânt și foc” [Matei 3:11]. Recunoașteți că prin credința botezătorului și credința persoanei care este botezată, prin invocarea sfântă, apa este plină de sfințirea Duhului și de focul divin, deoarece spune: „El va boteza cu Duhul Sfânt și cu foc”. Așa că persoana care este botezată coboară vinovată de păcatele sale și supusă „robiei decăderii” [Romani 8:21], dar el urcă liber de o asemenea sclavie și de păcat. Prin harul lui Dumnezeu, el a devenit fiul și moștenitorul lui Dumnezeu și moștenitorul împreună cu Hristos⁶⁵, având S-a îmbrăcat cu Hristos, după cum este scris: „Toți cei botezați în Hristos v-ați îmbrăcat cu Hristos” [Galateni 3:27].
- 2.31.6 Despre masa lui Dumnezeu și misterul trupului și sângelui lui Hristos, care se afla pe ea: La fel, sa nu disprețuim pâinea și paharul puse pe masa lui Dumnezeu, ci ar trebui să ne ridicăm mințile să înțelegem prin credință că pe acea masă sfântă se află „Mielul lui Dumnezeu, care ridică păcatul lumii” [Ioan 1:29], o jertfă fără sânge din partea preoților. Din moment ce primim cu adevărat trupul și sângele Lui prețios, credem că acestea garantează învierea noastră. Nu primim mult, ci puțin, astfel încât să ne dăm seama că scopul ei nu este de a ne potoli foamea, ci de a ne sfinți.
- 2.31.7 Despre învierea morților: Domnul nu și-a dat doar trupul lui suferință și moarte pentru noi. Scopul lui a fost de a ne procura mântuirea în ciuda faptului că eram liber de moarte (după cum a demonstrat explicația de mai sus)⁶⁶. Domnul prezice și el prin profet, taina viitoare a întrupării sale în trup: „Am devenit ca un neputincios, liber între morți” [Psalmul 88:4-5, LXX 87:5-6]. Dar cine este liber de moarte în afară de Dumnezeu? Conform pasajelor citate mai sus, el s-a făcut trup datorită iubirii sale pentru omenire și a devenit „ca o persoană neputincioasă”, umilindu-și trupul „până la moarte, chiar la moarte pe cruce” [Filipeni 2:8]. De asemenea, proclamă că trupul Lui a apărut pentru ca, făcându-ne nemuritori, să poată obține pentru noi oameni pășiți. speranța în propria noastră înviere prin primele noastre roade. Astfel nu mai suntem robi morții veșnice, ci liberi ca Hristos, primele noastre roade, după cum spune fericitul apostol Pavel: „Hristos, primele roade, apoi, când va veni, cei ce sunt ai Lui” [1 Corinteni 15:23]. El mărturisește, de asemenea, că așteptăm ca tocmai acest Mântuitor, Domnul nostru Isus Hristos, singurul Fiul al lui Dumnezeu Tatăl, să vină din cer pentru a ne ridica trupurile din

---

⁶⁵ Cf. Romani 8:17.

⁶⁶ Această trimitere nu pare să semene cu niciuna dintre hotărârile descrise aici. Hansen se referă la 2.24.27, ceea ce ar face din aceasta o remarcă între paranteze a compilatorului anonim.

mormintele lor: „Cetățenia noastră este în ceruri și așteptăm cu nerăbdare de acolo un Mântuitor, Domnul Isus Hristos, care va transforma trupurile noastre smerite ca să fie asemenea trupului Lui glorios” [Filipeni 3:20-21]. Astfel, Domnul trebuie să slăvească trupurile noastre ca ale lui, nu mai supuși răutății și nici oricărui suferințe care există în prezent, libere de moarte și de păcat și sfinți, ca să putem trăi o viață nouă⁶⁷ cu El în lumina cerească, domnind.

pentru totdeauna cu Hristos însuși. În această speranță am primit botezul sfânt și primim mântuind comuniunea cu sfințele sale mădulare. Aceasta este doctrina bisericii catolice.

2.31.8 Că există o singură biserică a lui Dumnezeu: Există o singură biserică în ceruri. Aceeași biserică este și pe pământ. Duhul Sfânt se odihnește pe ea. Ezeziile din afara lui, la care oamenii să adere, nu sunt învățăturile Mântuitorului nostru și nici ale apostolilor, ci ale Satanei, tatăl lor, diavolul.⁶⁸ Ei învață ezeziile evreilor și grecilor într-o formă diferită față de viața adevărată de la oameni.

2.31.9 Despre preștiința lui Dumnezeu și despre lume: Lumea a devenit mai mică din cauza precunoastere. Dumnezeu știa dinainte că oamenii vor păcătuși. De aceea așteptăm cu nerăbdare un cer nou și un pământ nou, după Sfințele Scripturi,⁶⁹ când apariția și domnia „marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Hristos” [Tit 2:13], vor fi ne-a dezvăluit. În acel timp, așa cum spune Daniel, „sfinții Celui Prea Înalt vor primi stăpânire” [Daniel 7:18]. Pământul va fi curat și sfânt, o țară a celor vii și nu a morților, pe care David a prevăzut cu ochiul credinței: „Sunt încrezător că voi vedea bunătatea Domnului în țara celor vii” [Psalmul 27:13, LXX 26:13], țara celor blânzi și smeriți, pentru că se spune: „Fericiți cei blânzi, căci vor moșteni pământul” [Matei 5:5]. Profetul spune: „Picioarele celor blânzi și smeriți vor umbla pe ea” [Isaia 26:6].

2.31.10 Am compilat această mică selecție a numeroaselor hotărâri ecleziastice pe care le-au prezentat sfinții noștri părinți. Ei au compus și douăzeci de canoane pentru biserică la același Sinod de la Niceea, pe care am considerat de asemenea să le includ în această carte:

2.32.1 „Din eunuci care s-au castrat singuri:⁷⁰ Dacă cineva a suferit o intervenție chirurgicală din cauza bolii sau a fost castrat de barbari, poate rămâne în cler. Dar dacă cineva aparținând clerului s-a castrat pe când era sănătos, trebuie să-și dea demisia, iar de acum înainte nicio astfel de persoană nu trebuie admisă. Deoarece acest lucru se aplică în mod evident doar celor care se castrează în mod deliberat în îndrăzneala lor, legea bisericească îi admite în cler pe cei care au fost făcuți eunuci de barbari sau proprietari de sclavi, dar altfel se dovedesc vrednici.

2.32.2 Dintre cei admiși la hirotonire din păgânism: Fie de necesitate, fie pentru că oamenii se grăbeau, de multe ori s-a întâmplat ca oamenii care tocmai veniseră la credință din viața păgână, fiind catehezați pentru scurt timp, să primească imediat baia spirituală și să fie promovat episcop sau preot de îndată ce au fost botezați, contrar

---

⁶⁷ Cf. Romani 6:4.

⁶⁸ Cf. Ioan 8:44.

⁶⁹ Cf. Isaia 65:17; 2 Petru 3:13.

⁷⁰ Cf. [Canoanele Niceei pe FCC](#). Numerele de canon sunt aceleași cu numerele de secțiune din acest capitol.

legea bisericii. Prin urmare, am considerat de cuviință ca în viitor să nu se întâmple așa ceva, pentru că catehumenul are nevoie de timp și de examinare suplimentară după botez. Regula apostolului este clară: „El nu trebuie să fie un recent convertit, ca nu cumva deveniți îngâmfăți și cădeți în judecată și în cursa diavolului” [1 Timotei 3:6-7]. Dacă în decursul timpului, o deficiență spirituală este descoperită la o persoană și dovedită de doi sau trei martori, această persoană ar trebui să părăsească clerul. Oricine încalcă cu îndrăzneală această hotărâre a marelui sinod își va pune în pericol poziția în cler.

2.32.3 Despre clerici care au menajere: În ceea ce privește menajere, marele sfat

în general, a hotărât să nu permită episcopilor, preoților, diaconilor sau oricui altcineva din cler să aibă o menajeră, cu excepția unei mame, a unei surori, a unei mătuși sau a altor asemenea persoane care sunt dincolo de orice bănuială. Oricine încalcă această hotărâre își va pune în pericol reputația.

71

2.32.4 Despre hirotonirea episcopilor: Cel mai potrivit este ca un episcop să fie hirotonit de toți episcopii din provincia sa. Dacă acest lucru provoacă dificultăți din cauza necesității urgente sau din cauza distanțelor lungi, cel puțin trei trebuie să se întâlnească, episcopii absenți participând și ei la alegere și fiind de acord în scris. Atunci ar trebui să facă hirotonirea. Mitropolitul ar trebui să confirme hirotoniile care au loc în provincia sa.

2.32.5 Dintre cei excomunicați: În ceea ce privește clerul și laicii care sunt excomunicați de

episcopii responsabili pentru fiecare provincie, legea bisericească va aplica principiul că cei respinși de un episcop nu trebuie admiși de altul. El ar trebui, totuși, să investigheze pentru a se asigura că nu au fost excomunicați din meschinărie, dispută, sau o asemenea ostilitate din partea episcopului. Pentru a investiga în mod corespunzător acest lucru, am considerat că este potrivit să ținem consilii de două ori pe an în fiecare provincie, astfel încât toți episcopii provinciei să se întâlnească pentru a analiza împreună astfel de întrebări. În acest fel, cei care de comun acord au ofensat episcopul lor ar trebui, în consecință, să fie excomunicați de toți până când comunitatea sau episcopul lor consideră de cuviință să pronunțe o sentință mai blândă asupra lor. Primul consiliu ar trebui să aibă loc înaintea Postului Mare, pentru ca un dar curat să fie oferit lui Dumnezeu după ce fiecare chestiune mărunte a fost lămurită, iar al doilea în jurul toamnei.

2.32.6 Dintre drepturile speciale de onoare acordate prin legea bisericii celor care guvernează mai mari

eparhii: Vechiul obicei din Egipt, Libia și Pentapolis care acordă episcopului Alexandriei autoritate asupra tuturor acestora va rămâne în vigoare, pentru că acesta este și obiceiul pentru episcopul Romei. Biserica din Antiohia și bisericile din celelalte provincii își vor păstra, de asemenea, privilegiile. Este în general evident că dacă oricine a ajuns episcop fără acordul mitropolitului, marele sinod a hotărât să nu fie episcop. Dacă, totuși, doi sau trei, din cauza beligeranei lor, se opun unei hirotoniri care a fost aprobată în mod corespunzător prin vot comun, în conformitate cu legea bisericii, decizia majorității să rămână în vigoare.

---

71 Această propoziție este absentă în alte surse care conțin Canoanele de la Niceea.

- 2.32.7 Al episcopului Aeliei:⁷² Deoarece obiceiul și tradiția antică au stabilit că episcopul Aeliei merită cinste, va avea următorul loc de cinste după mitropolit, al cărui loc de cinste va fi păstrat.
- 2.32.8 Dintre cei care se numesc „puri”: Dintre cei care odată s-au numit „puri”, dar acum se alătură sfintei biserici apostolice catolice, sfântul mare sinod a considerat că este potrivit să rămână în cler după ce au fost hirotoniți. Înainte de toate acestea, totuși, ei trebuie să mărturisească în scris că sunt de acord și urmează doctrina bisericii apostolice catolice, și anume că se vor împărtăși cu cei care s-au recăsătorit și cu cei care au apostaziat sub persecuție, pentru care un timp și un sezon a fost stabilit pentru a urma doctrina bisericii catolice în toate. Oriunde sunt toți rânduții din această fracțiune, fie ea într-un sat sau într-un oraș, ei își vor păstra rangul în cler. Dar dacă se alătură acolo unde există deja un episcop sau un preot al bisericii catolice, este evident că episcopul bisericii va păstra rangul de episcop, în timp ce cel numit episcop de „puri” va avea rangul.
- de preot, cu excepția cazului în care episcopul este dispus să împărtășească onoarea titlului său. Dar dacă nu dorește, el va crea o poziție fie ca episcop de țară, fie ca preot, astfel încât cel numit episcop de „puri” să rămână în cler, ca să nu fie doi episcopi în oraș.
- 2.32.9 Despre hirotonirea preoților: Dacă preoți au fost promovați fără examen sau și-au mărturisit păcatele atunci când au fost întrebați, totuși oamenii, contrar legii bisericești, i-au hirotonit în ciuda mărturisirii lor, legea bisericească nu admite astfel de oameni. Biserica catolică cere un comportament ireproșabil.
- 2.32.10 Despre apostazia care au fost rânduți în ignoranță: dacă apostazia au fost rânduți în ignoranța sau cu cunoștințele celor care i-au rânduit nu face nicio diferență în legea bisericii. Când vor fi condamnați, vor fi destituiți.
- 2.32.11 Dintre cei care au păcătuit fără constrângere: Dintre cei care păcătuiesc fără constrângere, înlăturare de posesiuni, primejdie sau altele asemenea, care s-au întâmpat sub tiranul Licinius, consiliul a hotărât să le arate milă deși nu erau vrednici de milă. Cei care se pocăiesc sincer vor petrece trei ani ca ascultători și șapte ca prosternatorii, apoi se pot alătura congregației în rugăciune timp de doi ani fără a primi Euharistia.
- 2.32.12 Dintre cei care au renunțat la viața lumească, dar s-au întors în lume: cei chemați prin har care și-au arătat primul zel, renunțând la serviciul militar, dar apoi s-au întors ⁷³ la vărsăturile lor plătind bani de mită pentru a-și recăștiga gradul militar vor cheltui trei ani ca ascultători și zece ca prostratori. Cu toate acestea trebuie să le examinăm conduita și modul de pocainta lor. Cei care demonstrează pocăință cu frică autentică, lacrimi, perseverență și fapte bune, nu doar o demonstrație a lor, vor îndeplini timpul stabilit, astfel încât ascultătorii să poată participa la rugăciuni. În acel moment, episcopul poate lua o decizie mai blândă în cazul lor. Dar cei care acceptă indiferent

---

⁷² Acesta a fost numele roman pentru Ierusalim.

⁷³ Cf. Proverbele 26:11.

penitența și cred că modalitatea prescrisă de a intra în biserică este suficientă pentru că pocăința lor ar trebui, în orice caz, să se termine tot timpul.

2.32.13 Despre cei muribunzi care cer împărțirea: Despre cei muribunzi, trebuie să păstrăm și acum legea străveche a bisericii, potrivit căreia dispozițiile Domnului nu trebuie să fie ascunse de la nimeni care este pe moarte. Dar dacă speranța însănătoșirii lui s-a pierdut și a primit împărțire și împărțit la jertfă, totuși el supraviețuiește, locul lui va fi doar cu cei care participă la rugăciune. În general, episcopul ar trebui, cu examinare, împărțită jertfa oricărei persoane pe moarte care cere să ia parte din Euharistie.

2.32.14 Despre catehumenii apostatați: Despre catehumenii care apostatează în timpul catehumenatului, sfântul mare Sinod a considerat că este potrivit să petreacă trei ani ca ascultători și după aceasta să se poată ruga din nou cu catehumenii.

2.32.15 Că clerul nu trebuie să se mute dintr-un oraș în altul: Din cauza mare tumult și certuri care s-au ivit, am considerat de cuviință desființarea completă a obiceiului practicat în unele regiuni contrar legii bisericești. În consecință, nici episcopul, nici preotul, nici diaconul nu se pot muta dintr-un oraș în altul. În orice caz, dacă cineva încearcă un astfel de lucru după această hotărâre a sfântului sinod sau întreprinde o astfel de efort, aranjamentul va fi anulat, iar el trebuie să se întoarcă la biserică din pe care a fost hirotonit episcop sau preot sau diacon.

2.32.16 Dintre cei care nu rămân în bisericile în care au fost promovați: cei care nici nu se tem de Dumnezeu și nici nu cunosc legea bisericii și își părăsesc cu nesăbuiță biserică, fie ei preoți, diaconi sau oricine aparține cler, nu poate de nici unul înseamnă a fi primit într-o altă biserică. Mai degrabă, cu siguranță trebuie să se întoarcă în parohiile lor. Dacă rămân, trebuie să fie excomunicați. Dacă cineva îndrăznește să smulgă pe cineva care aparține altuia și să-l hirotonească în biserică sa fără acordul episcopului pe care clerul l-a părăsit, hirotonirea va fi nulă.

2.32.17 A membrilor clerului care împrumută cu dobândă: Din moment ce mulți membri ai clerului, urmăresc lăcomia și profitul josnic, au uitat Scriptura care spune: „El nu își împrumută banii” pentru dobândă” [Psalmul 15:5, LXX 14:5], astfel încât ei să ceară procente atunci când împrumută, sfântul mare Sinod a considerat drept că oricine a descoperit că are dobândă după această hotărâre, căutând-o din afaceri sau altfel, cerând jumătate cât mult din nou, sau a inventa altceva pentru un profit josnic, va fi cu siguranță îndepărtat din cler.

2.32.18 Despre preoții care primesc Euharistia de la diaconi: S-a atras atenția sfântului mare sinod că, în anumite regiuni sau orașe, diaconii dau Euharistia preoților, deși nici legea și nici obiceiul bisericii nu au învățat că cei fără autoritate de a jertfă pot da trupul lui Hristos celor care fac jertfe. Am învățat și noi

că unii diaconi ating Euharistia chiar înaintea episcopilor. Acest lucru trebuie eliminat complet.

Diaconii ar trebui să rămână în sfera lor proprie, știind că sunt slujitori ai episcopului și inferiori preoților. Ei ar trebui să primească Euharistia după preoți, în funcție de rangul lor, fie de la episcop, fie de la un preot.

Mai mult, diaconilor nu trebuie să li se permită să stea în mijlocul preoților, deoarece acest lucru este contrar

legea bisericească i contrar ordinii. Dacă cineva refuză să se supună chiar și după aceste hotărâri, el va fi îndepărtat din funcția de diacon.

- 2.32.19 Dintre cei care s-au alăturat sau se alătură bisericii catolice din fracțiunea lui Pavel de Samosata: Dintre foștii paulianiști care s-au convertit apoi la biserica catolică, am hotărât ca în orice caz să fie botezați din nou. Cât despre oricine au aparținut clerului, dacă par fără vină și ireproșabile, episcopul bisericii să-i hirotonească după ce sunt botezați din nou. Dar dacă se dovedesc inapte la examinare, ar trebui eliminate. Aceeași procedură trebuie respectată și cu diaconii⁷⁴ și membrii clerului în general. Cât despre diaconițele care aparțin cu ele în acest rang, am menționat că ele sunt în orice caz ale laicilor pentru că nu au fost hirotonite.
- 2.32.20 Dintre cei care îngenunchează duminica: Văzând că unii îngenunchează duminica și în zilele Rusaliilor, sfântul Sinod a considerat că este potrivit ca oamenii să stea în picioare în timp ce aduc rugăciuni Domnului, pentru ca totul să fie împlinit în unanimitate în același mod în fiecare parohie”.
- 2.32.21 Aceeași sfântă adunare a scris aceste douăzeci de legi care reglementează guvernarea bisericii în prezența laudatului împărat Constantin iubitor de Dumnezeu.
- 2.32.22 Unii dintre episcopi au plănuit să pună în aplicare o altă lege, dar evlaviosul Pafnutie i-a oprit. Am crezut că este necesar să relatez acest eveniment uluitor. Unii dintre episcopi au considerat de cuviință să introducă o nouă lege pentru biserică la sinod și să adopte această lege, așa cum a făcut sinodul cu celelalte treburi ale bisericii.
- 2.33.1 În acest scop, ei au propus ca membrii clerului, fie ei episcopi, preoți, diaconii, subdiaconii sau alți membri ai preoției nu ar trebui să se culce cu soțiile lor, cu care se căsătoriseră când erau laici.
- 2.33.2 Când au conceput această idee, evlaviosul Pafnutie s-a ridicat în mijlocul mulțimii de episcopi și au exclamat cu voce tare: „Nu faceți jugul clerului împovărat (căci Scriptura spune: „Căsătoria să fie cinstită de toți și patul căsătoriei să fie curat” [Evrei 13:4]), ca să nu vătămați biserica cu o strictețe excesivă. .” El a spus că nu toată lumea poate practica abstenența.
- 2.33.3 „Cred că nimeni nu va continua să se stăpânească de sine dacă soții sunt privați de soțiile lor. Susțin că actul sexual cu soția legală este o nobilă stăpânire de sine. Așa că nu despărțiți bărbatul de femeia cu care Dumnezeu l-a pus în jug, cu care s-a căsătorit când era înainte cititor, cantor sau laic.”
- 2.33.4 Pafnutie a spus acest lucru, în ciuda faptului că nu cunoștea căsătoria, deoarece fusese crescut într-o mănăstire. Prin urmare, sfatul său a convins întreaga adunare a episcopilor, și au încetat să mai discute această problemă, lăsându-i pe cei care de comun acord doreau să evite intimitatea cu soțiile lor să decidă singuri.

---

74 Alte surse care conțin Canoanele de la Niceea au „diaconițe”.

- 2.33.5 Aceasta s-a întâmplat la sfântul mare sinod ecumenic adunat la Niceea în Bitinia. Dar Eusebiu, Theognis și arienii din cercul lor nu i-au putut suporta pe învingători confirmarea adevăratei credințe și nici nu l-ar anatema pe Arie. Prins din nou, au fost exilați prin hotărârea împăratului iubitor de Dumnezeu și prin judecata sfântului sinod al episcopilor. Alții au fost instalați pentru a-i înlocui în parohiile lor prin votul consiliului, precum și a clerului și a laicilor din parohiile lor respective.
- 2.33.6 Amphion a preluat conducerea bisericii din Nicomedia; Chrestus al bisericii din Niceea însăși; altele din bisericile celor de acord cu ei. Încă o dată recurgând la trucurile lor obișnuite, Eusebiu și Theognis au găsit în bunătatea împăratului un prilej de înșelăciune, așa că au tot încercat să inverseze decizia și să-și recapete. fosta lor putere.
- 2.33.7 Aș vrea să-i trimit pe cei care vor să învețe despre mașinațiunile lor rele, care au fost numeroase și cu totul nelegiuite, la Teodoret și la ceilalți autori ai istoriei bisericii. Raportul meu va trece acum la conținutul scrisorilor trimise de consiliul episcopilor episcopilor absenți și propriilor parohii. Mai mult, voi descrie ceea ce a scris împăratul biruitor și credincios pentru a confirma sfânta credință pe care o formulaseră și sfânta sărbătoare a Paștelui și pentru a respinge campionii nelegiurii.
- 2.33.8 După această mare întâlnire a consiliului și minunata lor proclamare a credinței, sfinții noștri părinți au stabilit ordine completă în biserică și au scris cu nerăbdare scrisori către toate bisericile sfinte ale lui Dumnezeu de sub cer pentru a dezvălui toate hotărârile lor, inclusiv evenimentele care îl implicau pe Melitius.
- 2.34.1 Un anume Melitie, care a fost hirotonit episcop cu puțin timp înainte de amăgirea ariană, a fost condamnat și destituit de evlaviosul Petru, episcopul Alexandriei, care a îmbrăcat mai târziu cununa martiriului. Dar Melitius nu s-a conformat sentinței sale de depunere, în schimb a răspândit tumult și necaz în Teba și în partea vecină a Egipt prin revolta împotriva primatului episcopului Alexandru. Sinodul a scris împreună bisericii din Alexandria, descriind ceea ce au hotărât cu privire la acțiunile sale revoluționare.
- 2.34.2 Scrisoarea conciliului către sfințele biserici ale lui Dumnezeu din Alexandria, Egipt, the Pentapolis, Libia și peste tot sub cer, și clerul și laicii credinței ortodoxe, de la sfântul sinod de la Niceea:76
- „Bisericii din Alexandria, sfântă și mare prin harul lui Dumnezeu, dragii frați din Egiptul, Pentapolisul, Libia și peste tot sub cer, și clerul și mirenii ortodocși, de la episcopii care s-au adunat la Niceea, alcătuind sfântul mare sobor: Salutări în Domnul.

---

75 Același paragraf se găsește în Theodoret 1.9.1.

76 Următoarea scrisoare (CPG 8515) se păstrează și în Atanasie, Decretis 36; Socrate 1.9.1-14; Teodoret 1.9.2-13.

- 2.34.3 Văzând că marele sfânt sinod care s-a adunat la Niceea s-a ocupat de întrebări despre credința bisericii după harul lui Dumnezeu și împăratul nostru iubitor de Dumnezeu Constantin ne-a chemat din diverse provincii și orașe, ne-am gândit că este necesar să vă trimitem scrisori ca să știți ce întrebări am ridicat și revizuit și ce am hotărât și confirmat. În primul rând, am trecut în revistă nelegiuirea și nelegiuirea lui Arie și a urmașilor săi înaintea împăratului nostru iubitor de Dumnezeu Constantin.
- 2.34.4 Am hotărât în unanimitate să-l anatematizăm pe Arie, părerea lui necinstită și cuvintele și gândurile hulitoare cu care l-a hulit pe Fiul lui Dumnezeu spunând că el provine din lucruri care nu au existat, că nu a existat înainte de a fi născut, că „nu a existat întotdeauna” și că Fiul lui Dumnezeu este capabil de rău sau de bine prin propria sa voință liberă și prin numindu-l o creatură i un produs.
- 2.34.5 Toate acestea sfântul sinod le-a anatematizat, fără să obosească nici măcar să-i asculte părerea necinstită, vorbirea lui nebunească și cuvintele lui hulitoare. Cu siguranță ați auzit sau veți auzi despre rezultatul cauzei sale, ca nu cumva să păream să călcăm în picioare un om care a primit deja pedeapsa pe care o merită pentru păcatul său.
- 2.34.6 Nelegiuirea lui a fost atât de puternică, încât a distrus chiar pe Theonas din Marmarica și Secundus din Ptolemais, căci acești doi au avut același rezultat ca și ceilalți. În plus, când harul lui Dumnezeu a eliberat Egiptul de acei eretici hulitori care au îndrăznit să semene dezacord și dezbinare între un popor care trăise mereu în pace, erupția acțiunile lui Melitius și ale celor pe care i-a hirotonit erau încă nerezolvate. Vă raportăm ce a decis consiliul în această chestiune, dragi frați.
- 2.34.7 Deși Melitius, strict vorbind, nu merita iertare, conciliul cu bunăvoință a hotărât că poate rămâne în orașul său, dar nu poate hirotoni, numi sau pune mâna pe nimeni și nu poate apărea în țară sau în alt oraș în acest scop, ci poate deține doar titlul onorabil.
- 2.34.8 Cei pe care i-a numit, însă, urmează să fie acceptați după ce au fost confirmați printr-o hirotonire mai legitimă, cu următoarele condiții. Ei își vor păstra poziția onorabilă și vor îndeplini îndatoririle liturgice, dar vor fi în orice caz pe locul doi după membrii clerului din fiecare parohie și biserică care au fost numiți ca subordonați onorabilului nostru coleg Alexandru. Astfel, ei nu pot numi pe cei pe care îi plac, nu pot face nominalizări sau nu pot face nimic fără consimțământul unui episcop al bisericii apostolice catolice subordonat evlaviosului nostru coleg Alexandru.
- 2.34.9 Totuși, cei care prin harul lui Dumnezeu și prin rugăciunile tale se dovedesc că nu sunt implicați în schismă, dar sunt fără vină în cadrul bisericii apostolice catolice, pot face numiri, numiți pe cei care sunt vrednici să fie cler și, în general, fac totul conform legii și obiceiurilor bisericii.
- 2.34.10 Dacă un astfel de membru al clerului din cadrul bisericii se întâmplă să adoarmă, atunci cei care au fost admiși recent vor urca în poziția onorabilă a

decedați, cu condiția ca aceștia să fie vrednici și poporul să-i aleagă, episcopul Alexandriei aprobând și ratificând alegerea.

2.34.11 Am făcut această concesie pentru toți ceilalți, dar nu am găsit aceeași concesie

potrivit pentru Melitius în special din cauza lipsei sale anterioare de disciplină și a atitudinii sale grăbite și prezumtive. Nu dorim ca el să primească nicio putere sau autoritate, pentru că ar putea provoca din nou același comportament dezordonat.

2.34.12 Acestea sunt hotărârile specifice referitoare la Egipt și la sfânta biserică din

Alexandria. Dacă vreă altă lege sau doctrină a bisericii a fost definită în prezența onorabilului nostru tovarăș slujitor și frate, domnul Alexandru, el ți-o va raporta mai precis când se va întoarce, pentru că a fost un participant influent la acțiunile noastre.

2.34.13 Vă aducem, de asemenea, vești bune despre înțelegerea despre sfântul Paște. Rugăciunile tale au a reusit in aceasta problema. Așadar, toți frații din Răsărit, care mai înainte au sărbătorit-o când evreii sărbătoresc Paștele, vor sărbători de acum încolo sfânta sărbătoare a Paștelui în armonie cu romanii, cu voi și cu noi toți cei care sărbătorim Paștele cu voi încă de când cele mai vechi timpuri.

2.34.14 Cu bucurie pentru aceste victorii, pentru pacea și armonia împărtășită și pentru eradicarea oricărei erezii, primiți, așadar, cu mare cinste și multă dragoste pe colegele nostru slujitor, Episcopul vostru Alexandru. Ne-a bucurat cu prezența lui și s-a străduit mult efort la bătrânețe pentru ca tu și toată lumea să ai pace. Rugați-vă pentru noi toți pentru ca aceste decizii pe care le-am găsit potrivite să rămână ferme, pentru ei s-au înfăptuit, suntem încrezători, prin bunăvoința lui Dumnezeu Atotputernicul, singurul Său Fiu Isus Hristos, Domnul nostru, și a Duhului Sfânt, căruia să fie slava în vecii vecilor. Amin." ⁷⁷

2.35.1 „Dragi prieteni, probabil că ați aflat deja din alte surse ce chestiuni legate de credința bisericii au fost negociate la marele sinod care s-a întrunit la Niceea, pentru că zvonurile circulă adesea mai repede decât relațiile exacte ale evenimentelor. Dar ca nu cumva tu Învățați altceva decât adevărul din astfel de auzite, neapărat trimitem tu versiunea originală a documentului nostru referitor la credință, apoi și a doua versiune, pe care au publicat-o cu câteva completări la formularea noastră.

2.35.2 Scrisoarea noastră, pe care o citim cu voce tare în prezența împăratului nostru iubitor de Dumnezeu și care sa dovedit a fi corect și valid, spune următoarele:

2.35.3 „Credința pe care am expus-o. Așa cum am primit-o de la episcopii dinaintea noastră când am fost mai întâi catehezați și când am primit spălarea botezului, așa cum am învățat-o din Sfânta Scriptură și așa cum am crezut-o și am învățat-o ca preot și episcop, așa credem și acum. Prin urmare, vom descrie credința noastră pentru tine.

---

77 Manuscrisele supraviețuitoare ale lucrării noastre par a fi defecte; ei omit trecerea și suprascrierea la următoarea scrisoare (CPG 3502) de la Eusebiu către biserica sa din Cezareea. Scrisoarea se păstrează și în Atanasie, Decretis 33; Socrate 1.8.35-54; Teodoret 1.12, în care izvoare se păstrează suprascrierea.

- 2.35.4 Credem într-un singur Dumnezeu, Tatăl Atotputernic, Făcătorul tuturor lucrurilor, văzute și nevăzute. Credem într-un singur Domn, Iisus Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, viață din viață, Unul-Născut Fiul, Cel întâi născut din toată făptura, născut din Tatăl înainte de toate veacurile. Prin el s-au făcut toate lucrurile. Pentru mântuirea noastră s-a întrupat, a trăit între oameni, a pățimit, a înviat a treia zi și s-a înălțat la Tatăl. El va veni din nou în slavă să judece pe cei vii și pe cei morți.
- 2.35.5 Credem într-un singur Duh Sfânt. [Credem că fiecare dintre ele este și există; Tatăl este cu adevărat Duh este cu adevărat Tată, Fiul este cu adevărat Fiul și Duhul Sfânt] ⁷⁸ Sfânt, ca și al nostru Domnul a spus când a trimis pe ucenicii Săi să propovăduiască: „Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt” [Matei 28:19]. Afirmăm că aderăm la această credință și gândim astfel. Mai mult, noi am aderat la această credință și o vom menține până la moarte, condamnând fiecare erezie nelegiuită.
- 2.35.6 Depunem mărturie înaintea lui Dumnezeu Atotputernic și înaintea Domnului nostru Isus Hristos că am gândit întotdeauna acest lucru cu inimă și suflet, de când ne cunoaștem pe noi înșine și că acum gândim și spunem adevărul. Putem arăta dovezi care să vă convingă că am crezut și am predicat în același mod în trecut.
- 2.35.7 Când am prezentat această credință, nimeni nu a avut niciun motiv să nu fie de acord. Iubitorul nostru de Dumnezeu Împăratul însuși a fost primul care a mărturisit că conținutul ei era ortodox, a mărturisit că avea aceeași credință și i-a încurajat pe toți să se conformeze acestei credințe și să subscrie și să fie de acord cu doctrina ei, după ce a adăugat un singur cuvânt: „consubstanțial”. A oferit explicația că nu-l vom suna „consubstanțial cu Tatăl” în ceea ce privește proprietățile trupesti, pentru că el nu a luat substanță de la Tatăl prin diviziune sau prin segmentare. Lui imaterial, spiritual, iar natura lipsită de trup nu ar putea da substanță unei proprietăți corporale, dar trebuie să ne gândim la astfel de lucruri în termeni divini și misterioși. Înțeleptul nostru evlavios împărat filozofa despre astfel de lucruri, iar episcopii au scris următoarele din cauza adăugării cuvântului „consubstanțial”:
- 2.35.8 „Credința care a fost dictată la sinod: Credem într-un singur Dumnezeu, Tatăl Atotputernic, Făcătorul tuturor lucrurilor, văzute și nevăzute. Credem într-un singur Domn, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl ca Unul-Născut, adică din esența Tatălui, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcută, consubstanțială cu Tatăl. Prin El s-au făcut toate lucrurile, în cer și pe pământ. Pentru noi, oamenii și pentru mântuirea noastră, el a coborât, s-a întrupat și s-a făcut om. A suferit, a fost îngropat și a înviat a treia zi. S-a înălțat la ceruri. El va veni să judece pe cei vii și pe cei morți. Credem în Duhul Sfânt.
- Biserica apostolică catolică îi anatemizează pe cei care spun: „El nu a existat întotdeauna”, „Înainte de a fi născut, nu a existat” și că a fost făcut din lucruri.

---

⁷⁸ Un manuscris adaugă textul cuprins între paranteze, după sursele paralele, pentru a umple o lacună cauzată de homeoteleton.

care nu a existat sau care pretind că Fiul lui Dumnezeu este de altă substanță sau esență, sau este creat, schimbător sau mutabil.

- 2.35.9 Când au dictat acest document, am fost siguri că am întrebat cum au înțeles „din esența Tatălui” și „consubstanțial cu Tatăl”. Prin urmare, au apărut întrebări și răspunsuri, iar rațiunea a examinat încrucișat sensul cuvintelor. Ei au fost de acord că „din esența Tatălui” exprimă că el este de la Tatăl, dar nu că el ar exista ca parte a Tatălui.
- 2.35.10 Noi am găsit de cuviință să fim de acord cu acest sens, pentru că sfânta învățătură ne spune că Fiul este al Tatălui, dar nu face parte din esența Lui. Deci am fost de acord cu acest sens și nu am respins expresia, mai ales pentru că scopul nostru de pace era în fața ochilor noștri și am dorit să nu cădem din gândirea corectă.
- 2.35.11 În același mod, am acceptat și „născut, nu făcut”. Ei au spus că „facut” este un desemnare comună pentru celelalte creaturi, care au fost create prin Fiul. Nu au nimic în comun cu Fiul. El nu este un produs ca creaturile făcute prin el; esența lui este superioară fiecărui produs. Sfintele Scripturi ne învață că esența lui a fost născută din Tatăl, dar cum a fost născut este inexprimabil și de neînțeles pentru fiecare ființă creată.
- 2.35.12 Investigația logică a stabilit astfel că Fiul este consubstanțial cu Tatăl nu așa cum este folosit cuvântul pentru trupuri și nici ca ființe muritoare (nici prin împărțire nici segmentarea esenței, nici încă prin modificarea, schimbarea sau alterarea puterii Tatălui, căci niciuna dintre acestea nu se aplică naturii nenăscute a Tatălui).
- 2.35.13 Mai degrabă, „consubstanțial cu Tatăl” indică faptul că Fiul lui Dumnezeu nu poartă asemănare cu creaturile care au fost făcute, dar seamănă absolut numai cu Tatăl, care L-a născut. Nici nu este de altă substanță sau esență; el este de la Tatăl. Mi s-a părut bine să fim de acord cu acest termen odată ce l-au explicat în acest fel, deoarece am recunoscut că anumiți episcopi și autori antici învățați, bine cunoscuți, au folosit „consubstanțial” atunci când discutau despre doctrina Tatălui și a Fiului.
- 2.35.14 Așadar, atâtea se pot spune despre credința care a fost formulată, cu care noi toți de acord nu ca cu ceva neexaminate. Mai degrabă, am fost de acord cu semnificațiile citate după ce fuseseră examinate înaintea însuși împăratul iubitor de Dumnezeu și fuseseră recunoscute pe baza argumentelor menționate.
- 2.35.15 Noi nu am crezut că condamnarea pe care au formulat-o după credință era inacceptabil, pentru că interzice folosirea expresiilor nescripturale care au provocat aproape toată confuzia și instabilitatea în biserică. Întrucât nicio Scriptură inspirată nu folosește expresiile „din lucruri care nu au existat”, „el nu a existat întotdeauna”, iar celelalte care au fost citate, părea inadmisibil să le spui și să le înveți.
- 2.35.16 Am fost de acord cu aceasta pentru că ni s-a părut corect, pentru că nu era obișnuit să folosim acestea expresii de altădată. Nici nu părea greșit să anatematizezi expresia „înainte

el a fost născut, nu a existat' pentru că toți au mărturisit că el a fost Fiul lui Dumnezeu înainte de a fi născut în trup.

2.35.17 Însuși împăratul nostru iubitor de Dumnezeu dovedea atunci cu raționament că a existat înainte de toate veacurile, conform generației sale divine. Înainte de a fi născut în realitate, el a fost nenăscut în Tatăl în potențialitate. Tatăl este întotdeauna Tată, așa cum este întotdeauna Rege și Mântuitor și are toată potențialul; el este întotdeauna exact la fel.

2.35.18 V-am scris acest lucru de necesitate, dragi prieteni, pentru a vă aduce la cunoștință hotărârea pe care am examinat-o și am aprobat-o și cum ne-am opus întemeiat de atunci până în ultimul ceas, atâta timp cât diferite formulări ne-au jignit. Dar pentru că nu suntem pasionați de ceartă, am acceptat ceea ce nu ne mai tulbura când, la o examinare binevoitoare a sensului cuvintelor, a fost în mod clar de acord cu ceea ce noi înșine am mărturisit în credința citată anterior. Vă salutăm pe dumneavoastră și pe frații care sunt alături tu. Ne rugăm să fiți tari în Domnul, dragi frați.”⁷⁹

2.36.1 „Episcopilor și laicilor, de la Victor Constantinus Maximus Augustus. Întrucât Arie imită oamenii răi și nelegiuți, el merită aceeași dezonoare ca ei. Porfirie, un dușman al evlaviei care a scris anumite tratate ilegale împotriva religiei, a primit răsplata pe care o merita (de atunci a fost dezonorat, reputația i-a fost distrusă, iar tratatele sale nelegiuite au fost distruse). Așa că acum mi s-a părut corect să sun Arie și cei care sunt de acord cu el porfirieni ca să aibă același nume cu cei pe care i-au imitat. În plus, orice scris de Arius ar trebui ars. În acest fel, învățătura lui proastă va fi ștersă și absolut nicio amintire despre el nu va supraviețui.

2.36.2 Mai mult, declar că oricine este prins ascunzând o lucrare scrisă de Arie, în loc să o predea imediat pentru a fi arsă, va primi pedeapsa cu moartea. După ce va fi condamnat pentru această acuzație, el riscă imediat pedeapsa capitală. Dumnezeu să vă păzească, dragi frați.”

2.36.3 Împăratul a mai scris și alte scrisori mai elocvente împotriva lui Arie și a celor ale lui aceeași părere ca și el și le-a pus în toate orașele.⁸⁰

2.37.1 „Către biserica catolică a Alexandrienilor și a tuturor ortodocșilor, de la Constantin Augustus: Salutări, dragi frați. Am primit harul perfect prin providența lui Dumnezeu. Eliberați de orice eroare, acum aprobăm exact aceeași credință.

2.37.2 Diavolul nu mai poate face nimic împotriva noastră. Fiecare plan răutăcios pe care îl are tentativa a fost rasa la pamant. Prin porunca lui Dumnezeu, adevărul strălucit a învins certurile, dezbinările, confuziile și otrava mortală a discordiei, așa cum aș numi-o. Așa de cu toții ne închinăm unuia pe nume și credem că el există.

---

79 Manuscrisele supraviețuitoare ale lucrării noastre nu au o tranziție la următoarea scrisoare (CPG 2041), care se păstrează și în Athanasius, Decretis 39; Socrate 1.9.30-31. Hansen notează că scrisoarea datează din 333.

80 Următoarea scrisoare (CPG 8517) se păstrează și în Atanasie, Decretis 38; Socrate 1.9.17-25.

- 2.37.3 Pentru ca aceasta să se întâmple, prin voia lui Dumnezeu am chemat foarte mulți episcopi la Niceea, cu care am întreprins și eu o cercetare a adevărului, deși eu, ca oricare dintre voi, bucură-te nespus de mult că ești tovarășul tău slujitor.
- 2.37.4 Am testat și am examinat cu atenție tot ceea ce părea să creeze îndoieli și dezacord. Maiestatea lui Dumnezeu să aibă milă de cei care au rostit atâtea blasfemii îngrozitoare indecente despre Mântuitorul nostru, despre speranța și viața noastră, așa cum au proclamat ei. ceea ce este contrar Scripturii inspirate și a sfintei credințe și au mărturisit că ei cred astfel de lucruri.
- 2.37.5 Peste trei sute de episcopi, care sunt admirabili pentru înțelepciunea lor și discernământul, a confirmat exact aceeași credință, care este, în adevăr, însăși credința legea lui Dumnezeu. S-a întâmplat că numai Arie fusese învins de lucrarea diavolului și să răspândise acest rău cu intenții nelegiuite mai întâi printre voi și apoi printre alții.
- 2.37.6 Să acceptăm deci credința pe care ne-a dat-o Dumnezeu Atotputernicul. Să ne întoarcem la dragul nostru fraților, de care ne-a despărțit slujitorul nerușinat al diavolului. Să ne întoarcem împreună la trupul mădularelor noastre adevărate; să mergem cu toată râvna.
- 2.37.7 Aceasta se potrivește înțelepciunii, credinței și evlaviei voastre: Acum că greșeala celui care continuă să fie un dușman al adevărului a fost respinsă, întoarceți-vă la harul lui Dumnezeu.
- 2.37.8 Căci hotărârea celor trei sute de sfinți episcopi nu este altceva decât numai judecata Fiului lui Dumnezeu, mai ales că Duhul Sfânt a aruncat lumină asupra voia lui Dumnezeu prin locuirea în gândurile acestor oameni mari.
- 2.37.9 Din acest motiv, nimeni nu ar trebui să se îndoiască sau să ezite. În schimb, ar trebui să vă întoarceți cu nerăbdare pe calea adevărată, pentru ca atunci când voi veni curând la voi, să vă pot mulțumi cuvenite lui Dumnezeu, care supraveghează totul, pentru că El ne-a redat dragostea pentru care ne-am rugat, arătând cele curate. credință. Dumnezeu să vă ocrotească, iubiți frați.” 81
- 2.37.10 „Către bisericile și episcopii care au fost nereprezentați la sfântul mare sinod de la Niceea, de la Constantin Augustus: Salutări. Din prosperitatea statului am aflat întinderea harului puternic al lui Dumnezeu. Prin urmare, am hotărât că scopul cel mai potrivit pentru mine ar fi păstrarea unei singure credințe, a iubirii curate și a evlaviei unanime față de Dumnezeu Atotputernicul printre mulțimile binecuvântate ale bisericii catolice.
- 2.37.11 Dar acest lucru nu putea deveni statornic și sigur decât dacă toți sau majoritatea episcopilor s-ar aduna în același loc și ar lua o decizie cu privire la orice chestiune care ține de religia sfântă. Din acest motiv, foarte mulți episcopi iubitor de Dumnezeu s-au adunat în acest oraș, Niceea (inclusiv pe mine, căci s-a întâmplat să fiu acolo la fel ca unul dintre voi și mărturisesc că sunt încântat să fiu tovarășul vostru de slujire) și am examinat cu atenție fiecare

---

81 Următoarea scrisoare ([CPG 8518](#)) se mai pastrează în Eusebiu, Vita Const. 3,17-20; Socrate 1.9.32-46; Teodoret 1.10.

chestiune relevantă până când a ieșit la lumină părerea lui Dumnezeu, care supraveghează toate lucrurile, rezultând o unitate armonioasă și fără a lăsa nimic care ar putea provoca diviziunea sau controversă religioasă.

2.37.12 Când a apărut aici o dezbatere despre ziua sfântă a Paștelui, ne-am gândit în unanimitate că potrivit ca toți creștinii de pretutindeni să sărbătorească într-o singură zi sărbătoarea mântuitoare a sfințelor Paști. Căci ce poate fi mai potrivit, mai sacru pentru noi toți decât să ținem fără greșeală această sărbătoare, din care am primit adevărata speranță, cu uniformă ordona după un principiu clar? Mai presus de toate, părea nepotrivit să urmezi obiceiul evreilor în observarea sărbătorii sfinte. Ei își sporcă mâinile cu păcat nelegiuit și sunt orbi din punct de vedere spiritual, deși sunt necurați. Acum că le-am respins obiceiul, noi poate stabili celebrarea acestui festival, pe care l-am respectat din prima zi a patimii până în prezent, într-o ordine mai legitimă pentru veacurile ce vor urma.

2.37.13 Să nu avem, așadar, nimic în comun cu poporul evreu ostil. Am primit o altă cale de la Mântuitorul; calea și legea potrivită pentru religia noastră sfântă sunt în față. Să ne agățăm de ea într-un acord și să ne rupem de aceea complicitate rușinoasă, onorabili frați.

2.37.14 Este într-adevăr îngrozitor că se laudă cu noi, de parcă am fi incapabili să sărbătorind această sărbătoare dacă nu ar fi fost instruirea lor. Ce ar putea ei să înțeleagă pe bună dreptate acum că și-au pierdut mințile după ce L-au ucis pe Domnul? Ei nu mai sunt conduși de gândirea rațională, ci mai degrabă de impulsuri incontroabile, oriunde nebunia lor înăscută îi poartă. Astfel, ei nu reușesc să vadă adevărul nici în această chestiune astfel încât ei greșesc în mod constant grav și sărbătorească Paștele de două ori în același an în loc să facă o îmbunătățire corespunzătoare.

2.37.15 Atunci de ce îi urmărim pe acești oameni care, desigur, sunt într-o greșeală teribilă? Nu am permite niciodată două sărbători de Paște într-un an. Dar chiar dacă nu ar fi asta
prescris, noi, prin intelectul nostru, ar trebui [să fim capabili prin efort și rugăciune] 82 la
împiedică întotdeauna sufletele noastre curate să pară asemănătoare acelor oameni cu totul răi.

2.37.16 În plus, este evident că dezacordul este ilegal într-o problemă atât de mare ca aceasta.
festivalul mării noastre religii.

2.37.17 Mântuitorul nostru ne-a dat o zi singulară a libertății, ziua sfintei Lui suferințe. El a dorit ca biserica sa catolică să fie una. Deși membrii săi se adună în multe locuri diferite, un singur Duh îl mângâie totuși, și anume, voia lui Dumnezeu.

2.37.18 Acum, înțelepciunea noastră evlavioasă să se gândească cât de groaznic și nepotrivit este ca în aceleași zile unii să se dedice postului, în timp ce alții sărbătorească sărbători și că, după Paști, unii sunt găsiți sărbătorind și relaxați, în timp ce alții se predau posturilor hotărâte. Acesta este motivul pentru care providența lui Dumnezeu vrea să facem potrivit
îmbunătățirea și stabilirea unui regulament uniform, așa cum cred că vede toată lumea.

---

⁸² Un manuscris adaugă textul cuprins între paranteze, urmând sursele paralele.

- 2.37.19 Prin urmare, era potrivit să îmbunătățim acest lucru în așa fel încât să nu avem nimic în comun cu acele parricide și dominicide. Există un aranjament adecvat pe care îl respectă toate bisericile din vestul, sudul și nordul lumii, dar pe care unii din regiunile estice nu le acceptă. De aceea, toți au găsit acum bine (și eu însumi am susținut că ar fi satisfăcător pentru înțelepciunea voastră) ca și voi, oricât de înțelepți sunteți, să acceptați cu bucurie ceea ce se observă la Roma, Italia, toată Africa, Spania, Galia, Marea Britanie, Egiptul, ambele Libii, toată Grecia, districtul Asiei, Pontului și Ciliciei cu o minte complet armonioasă, recunoscând nu numai că majoritatea bisericilor se află în regiunile menționate mai sus, ci și că este foarte evlavios ca toți decid de comun acord să nu participe la mărturisirea evreilor, așa cum pare să ceară și raționamentul atent.
- 2.37.20 Pentru a rezuma pe scurt punctul cel mai important: a mulțumit judecata comună a toate pentru a sărbători sfânta sărbătoare a Paștelui în aceeași zi. Dezacordul nu este potrivit într-o astfel de sfântă chestiune și mai bine să urmărim părerea în care înșelăciunea străină și păcatul nu se amestecă.
- 2.37.21 Deoarece hotărârea lui Dumnezeu a luat această formă prin atâția mari sfinți episcopi, acceptați cu bucurie harul ceresc și porunca autentică a lui Dumnezeu. Tot ceea ce au hotărât sfințele adunări ale episcopilor, ei au hotărât cu voia lui Dumnezeu ca standard. Așadar, ar trebui să anunțați ce a fost scris mai sus tuturor fraților noștri dragi. Atunci tu ar trebui să preia, de asemenea, declarația menționată anterior a credinței catolice și a împlinirii zilei sfinte a Paștelui și să facă aranjamentele necesare. Voi veni să vă verific starea, așa cum mi-am dorit de mult.
- 2.37.22 Atunci pot sărbători cu tine sfânta sărbătoare în aceeași zi și mă voi bucura cu tine în toate privințele, văzând că puterea lui Dumnezeu a nimicit cruzimea diavolului prin faptele noastre. Pentru că credința, pacea și armonia noastră înfloresc pretutindeni, voi oferi împreună cu tine imnuri de mulțumire lui Dumnezeu, Mântuitorul atotbunehotărâtor. Dumnezeu să vă păzească, dragi frați.”
- 2.37.23 Iată ce le-a scris celor absenți de la consiliu. I-a favorizat pe cei care adunat cu cuvinte și daruri și, după ce a pregătit multe divane, el îi distra pe toți acolo, a ezându-i pe cei mai proeminenți la masa lui și răspândindu-se restul printre celelalte mese.
- 2.37.24 Când i-a văzut pe unii care nu aveau ochi drepti pentru că fuseseră scoși și a aflat că devotamentul lor statornic față de Hristos a cauzat suferința lor, a sărutat. rănile lor, căci el credea că sărutându-i va fi binecuvântat. După sărbătoare, le-a dat alte daruri.
- 2.37.25 El le-a dat, de asemenea, scrisori guvernatorilor de provincie, cu poruncă de a oferi pensii anuale fecioarelor perpetue, văduvelor și celor consacrați pentru slujirea divină în fiecare orăș. A făcut asta mai mult în acord cu generozitatea decât cu nevoia.

- 2.37.26 Eusebiu Pamphili tratează de asemenea despre aceasta: „Lăudatul credincios împărat Constantin i-a învîrat astfel pe sfinții episcopi cu mare evlavie. Și-a luat rămas bun de la ei și i-a dat afară pe toți să se întoarcă acasă, ceea ce au făcut cu multă bucurie. O mentalitate unanimă a prevalat în cele din urmă în fața împăratului însuși, când cei de mult divizați s-au unit ca un singur trup.
- 2.37.27 Deoarece împăratul s-a bucurat de succesul său, el a împărtășit prin scrisori acest fruct abundent episcopilor care nu erau prezenți la sinod, și a împărțit cantități bogate de bunuri tuturor oamenilor de la țară și din jurul orașelor. Astfel el a sărbătorit festiv al douăzecilea an al domniei sale”.
- 2.37.28 În luna a șasea a celui de-al șaisprezecelea an al domniei sale, așa cum a explicat mai devreme această carte folosind relatările antice,⁸³ Constantin a adunat sfântul sinod al episcopilor. În al douăzecilea an, au dizolvat ședința consiliului, și fiecare s-a întors la a lui parohie, cum am spus mai înainte.
- 2.37.29 Acum că am inclus în această istorie bisericească, după capacitatea mea, hotărârile și hotărârile sfântului sinod cu privire la credința ortodoxă catolică, venerabila sărbătoare a sfintelor Paști, regulile liturghiei divine a bisericii și biserica. legi pentru bună ordine, voi încheia această carte aici pentru siguranța deplină a viitorilor cititori ai acestei cărți.
- 2.37.30 Am hotărât să prezint actele evlavie ale credinciosului împărat în numele credinței într-o carte a treia, spre slava lui Hristos, Mântuitorul nostru a tuturor, demonstrând în mod clar evlavia credinciosului împărat.
- 2.37.31 Trebuie să adaug aici doar următoarele, care în mintea mea nu sunt doar întâmplătoare, ci cu adevărat relevante: numele episcopilor pe care toți episcopii i-au trimis împreună în provinciile din întreaga lume, care au trimis scrisori de la sinod și de laudatul împărat. tuturor sfintelor biserici ale lui Dumnezeu de sub cer detaliind hotărârile sinodului, spre slava lui Dumnezeu Tatăl, a Fiului Său Isus Hristos, Domnul nostru, și a Duhului Sfânt. Amin.
- 2.38.1 Hosius, episcopul Cordovei, pentru sfintele biserici ale lui Dumnezeu din Roma, Spania, toată Italia și celelalte provincii de dincolo de mine până la ocean, prin preoții romani Vito și Vincent însoțindu-l.
- 2.38.2 Alexandru al Alexandriei, cu Atanasie, pe atunci arhidiacon, pentru bisericile din tot Egiptul, Libia, Pentapolis și regiunile învecinate până în provinciile Indiei.

---

⁸³ Cf. 2.5.1 și nota de subsol de acolo.

⁸⁴ Acest rezumat al datelor conciliului repetă data de început socotită de la urcarea lui Constantin ca Augustus, dar oferă data de încheiere a lui Eusebiu socotită de la urcarea lui Constantin ca Cezar. Acest lucru ar putea deruta cititorul dând impresia că consiliul a durat patru ani (când de fapt a durat aproximativ opt săptămâni).

- 2.38.3 Macarie al Ierusalimului, cu Eusebiu Pamphili, episcopul Cezareei, pentru bisericile din Palestina, Arabia și Fenicia.
- 2.38.4 Eustathie din marea Antiohia, pentru bisericile din Coele Siria, toată Mesopotamia și ambele Cilicie.
- 2.38.5 Ioan Persanul, pentru bisericile din toată Persia și India Mare.
- 2.38.6 Leontie din Cezareea din Capadocia, care este podoaba bisericii Domnului nostru, pt bisericile din Capadocia însăși, Galația, Diospontus, Paflagonia, Pontul Polemoniacus și Armenia Mică și Mare.
- 2.38.7 Theonas din Cyzicus, pentru bisericile din Asia, Hellespont, Lydia și Caria, prin episcopii săi subordonați Eutihie din Smirna și Marinus din Troa.
- 2.38.8 Alexandru al Tesalonicului, prin subalternii săi, pentru bisericile din Macedonia Prima și Secunda împreună cu Grecia, toată Europa, atât Scitia, cât și toate bisericile din Iliric, Tesalia și Aheea.
- 2.38.9 Nunechie al Laodiceei, pentru bisericile din Frigia Prima și Secunda.
- 2.38.10 Protogenes, admirabilul episcop al Sardicai, pentru bisericile din Dacia, Calabria, Dardania și regiunile învecinate.
- 2.38.11 Cecilian din Cartagina, pentru sfintele Biserici ale lui Dumnezeu din toate provinciile Africii, Numidia și ambele Mauritanii.
- 2.38.12 Pistus din Marcianopolis, pentru bisericile din Misia, provinciile Atena și Galia și orașele învecinate.
- 2.38.13 Alexandru de Constantinopol, pe atunci încă preot, dar mai târziu a acordat episcopia bisericii locale, împreună cu Pavel, pe atunci încă lector, secretarul lui Alexandru, pentru bisericile din toate insulele Cicladelor.
- 2.38.14 Toți acești sfinți apostoli au dat hotărârile sfântului mare ecumenic Sinodul de la Niceea tuturor sfintelor Biserici ale lui Dumnezeu de sub cer și le-a adus în toate părțile lumii, așa cum tocmai a arătat această carte.